

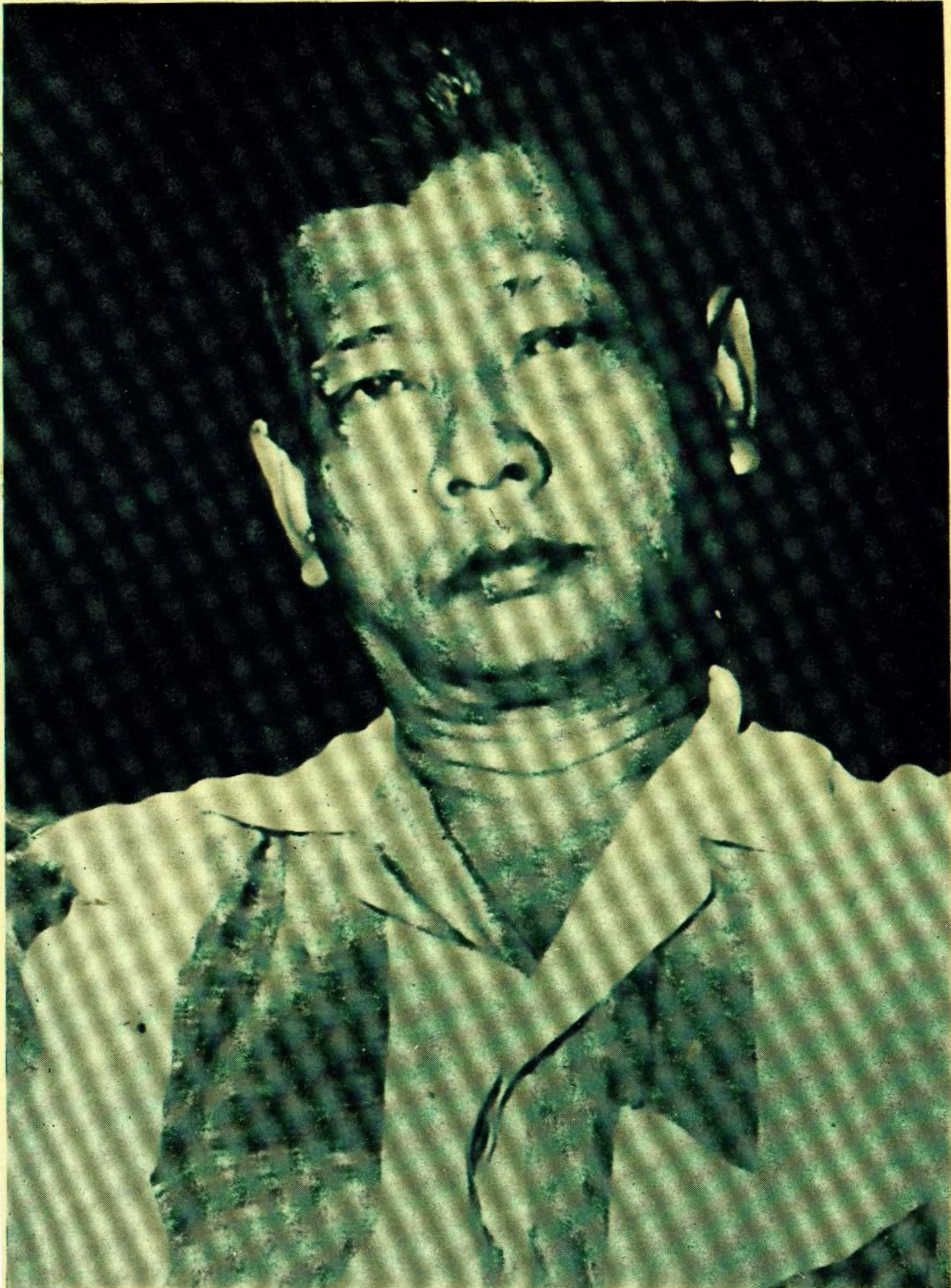

วารสารห้องสมุด T.L.A. BULLETIN

๕๔
ปีที่ ๕

ฉบับที่ ๖

ประจำเดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๐๔

มานัส จรรย์วงศ์

MANAS CHANYONG (๒๔๕๐-๒๕๐๔)

วารสารห้องสมุด

T.L.A. BULLETIN

ปีที่ ๕

ฉบับที่ ๖

พฤศจิกายน — ธันวาคม ๒๕๐๘

นิตยสารรายสองเดือนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

มนัส จรรย์กั—เกียรติประวัติหนึ่งในสเปน..... ชลัช ลีชะวาณิช..... ๓๓๕

ห้องสมุดกฎหมาย ธานินทร์ กรัยวิเชียร.....๓๕๐

ทำเนียบนามวารสารราชการ ม.ร.ว. จีระวัฒน์ จักรพันธุ์.....๓๖๕

หนังสืออุเทศประวัติศาสตร์ สุวัฒน์ สิทธิธัญกิจ..... ๓๕๓

วิธีส่งเสริมการอ่านหนังสือแก่เยาวชน ถวิล สิริยง ๓๕๖

เกณฑ์ข้อสอบวิชาครูชุดประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

(ป. กศ. ต้น) พ.ศ. ๒๕๐๘

หมวด ค. บรรณารักษศาสตร์ (๒)ทวี มุขระโกษา และ ชลัช ลีชะวาณิช... ๔๐๐

บทบรรณาธิการ—สมาคมห้องสมุด ๔๐๓

บรรณวารสารห้องสมุดปีที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๐๘ ๔๐๕

T.L.A. BULLETIN

Volume 9, No. 6

November-December B.E. 2508 (1965)

Contents

nas Chanyong—an author in SPAN.....	<i>Shalash Liyavanija</i>	333
Law Library.....	<i>Tanin Kraivixien</i>	350
ectory of the Official Periodicals.....	<i>M.R.Chiravathana</i>	
	<i>Chakrabandh</i>	365
istorical Resources.....	<i>Suvathana Sithithanyakij</i>	393
ays-for Promotion of Reading in Children.....	<i>Tavil Suriyon</i>	396
y to The Library Science Examination (B.E. 2508)..... (2).....	<i>Tawee Mukatarakosa</i> <i>Shalash Liyavanija</i>	400
itorial—The Library Association.....		407
dex to T.L.A. Bulletin, Volume 9, B.E. 2508 (1965).....		409

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๘

ของ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นายก

อุปนายก คนที่ ๑

อุปนายก คนที่ ๒

เลขาธิการ

เหรัญญิก

บรรณารักษ์

ปลัด

นายทะเบียน

ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์

ประธานแผนกเผยแพร่วิชาการ

ประธานแผนกประชาสัมพันธ์

ประธานแผนกจัดทำวารสาร

ประธานแผนกจัดพิมพ์

ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด

ประธานแผนกบรรณานุกรม

ประธานแผนกศูนย์รวมบัตร

ประธานแผนกหาทุน

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

นางมนัส ชวลิต

นายสุข พงษ์สถิตย์

นายสาวอุทัย ทศิยะโพธิ์

นางสาวรส วังชัยอยู่

นางสาวอุทัย ทศิยะโพธิ์

นางสาวสมล รัตตากร

นายแพทย์ดำรง เพ็ชรพลาย

นางนิตยา จูฑามาศย์

นายสุข พงษ์สถิตย์

นางสิรินทร์ ชวงโชติ

นางสาววิญจนา อินทรกำแหง

นายแพทย์ดำรง เพ็ชรพลาย

นางกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

นางนิตยา จูฑามาศย์

นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์

ม.ร.ว. จีระพัฒน์ จักรพันธ์

นายจุน ประภาวิวัฒน์

คุณหญิงนิลวรรณ ปิ่นทอง

นายกระจำน มั่นญาติ

นางสาวบุญเจือ องค์ประดิษฐ์

นายเอื้อ บุชปะเกศ หงสกุล

นางวิบูลเพ็ญ ชัยปาณี

นางสาวศรีทอง สีหาพงศ์

นางทรรศนียา กัลยาณมิตร

นางสาววิลาวัลย์ วิจารณ์วงศ์

นายทวี มุขระโกษา

นายครุณ พลศิริ

นางจิตตรา ประนิช

Office Bearers of the T.L.A. 1965

President	: Mrs. Maenmas Chavalit
Vice President	: Mr. Sook Pongsatidya
	: Miss Uthai Thutiyapoth
Secretary	: Miss Rasa Wongyoungyu
Treasurer	: Miss Uthai Thutiyapoth
Librarian	: Miss Lamool Ratakorn
Chief of Reception Committee	: Dr. Damrong Bejrablanya
Registrar	: Mrs. Nitaya Jutamart
Chief of Foreign Relations	: Mr. Sook Pongsatidya
Chief of Library Trainings	: Mrs. Sirin Chuangchote
Chief of Public Relations	: Miss Runjuan Intarakumhang
Editor of the T.L.A. Bulletin	: Dr. Damrong Bejrablanya
Chief of Publication	: Mrs. Kulasap Kesmankit
Chief of Library Clinic	: Mrs. Nitaya Jutamart
Chief of Bibliography	: Miss Suthilak Ampanwongs
Chief of Union Catalog	: M.R. Chiravathana Chakrabandh
Chief of Fund Raising	:
Member	: Mr. Choon Prabhavivadhana
Member	: Miss Nilawan Pintong
Member	: Mr. Krachang Manyati
Member	: Miss Boonchua Ongkapradit
Member	: Mr. Eua Busapakes Hongskul
Member	: Mrs. Vibulpen Chaipani
Member	: Miss Srithong Sihapongsa
Member	: Mrs. Tusneeya Kalayanamit
Member	: Miss Vilawan Viranuvatti
Member	: Mr. Tawee Mukatarakosa
Member	: Mr. Daroon Bhalasiri
Member	: Mrs. Chittra Pranij

วารสารห้องสมุด
T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายสองเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
วัตถุประสงค์ เพื่อ

ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์
ส่งเสริมและเผยแพร่งานศึกษาและวัฒนธรรม

บรรณาธิการ

นายแพทย์ ดำรง เพ็ชรพลาย

กรรมการที่ปรึกษา

นายกระจำนัง มั่นญาติ

ประจำกองบรรณาธิการ

นายชลัย ลีละวณิช

น.ส. ศกยาพรรณ เบญจกาญจน์

นายทวี มุขระโกษา

น.ส. สุทธิลักษณ์ อัมพันธ์

น.ส. ทองหยด ประทุมวงศ์

นายเอื้อ บุชปะเกศ หงสกุล

เจ้าของ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ผู้จัดการ, ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา : นายแพทย์ ดำรง เพ็ชรพลาย

สำนักงาน : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ตึกอรรถกถาเลขที่ ๒๔๑ หน้าวัดบวรนิเวศ

ถนนพระสุเมรุ บางลำภู พระนคร

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ มงคลการพิมพ์ ๑๐๑ ถนนถนน บางลำภู พระนคร

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามคัดลอกข้อความก่อนหน้าหน้าปกไปตีพิมพ์

โดยไม่ได้รับอนุญาต

T.L.A. Bulletin

Official Bi-monthly Journal of the Thai Library Association

Editor in Chief

Dr. Damrong Bejrablaya

Editorial Supervisor

Mr. Krachang Manyati

Editorial Staff

Mr. Eua Busapakes Hongskul

Miss Suthilak Ampanwongs

Miss Phakaivan Benchakarn

Mr. Tawee Mukatarakosa

Mr. Shalash Liyavanija

Miss Tongyed Pratoomvongs

Owner : Thai Library Association

Mahamakut Rajvidyalaya

Bovoranives, Bangkok, Thailand

Printed at Mongkol Press, Bangkok, Thailand

(All rights reserved. No part of this journal may be reproduced in any form without the permission of the owner.)

มนัส จรรยงค์

เกียรติประวัติหนึ่งในสเปน

ชลัย ลีชะวณิช

นับเป็นเกียรติประวัติอย่างยิ่งของนักประพันธ์ชาวไทย ๕ คน ที่ผลงานอันเกิดจากจินตนาการของเขาได้รับการปรบมือจากสมาคมนักประพันธ์ชาวต่างประเทศให้จัดพิมพ์ในหนังสือเล่มพิเศษที่เขาจัดทำขึ้น เพื่อเผยแพร่ไปทั่วโลก หนึ่งในสี่ที่ควรนำมาบันทึกไว้ ณ ที่นี้ ก็คือ มนัส จรรยงค์ เขาเป็นนักเขียนนวนิยายซึ่งส่วนมากเป็นเรื่องสั้นแบบชีวิตชาวบ้านธรรมดา หรือที่เรียกกันอย่างคนทั่วไปว่าแบบ “ลูกทุ่ง” ที่ได้รับการต้อนรับจากผู้อ่านชาวไทยมากพอสมควร “จับตาย” เป็นเรื่องสั้นของเขาเรื่องหนึ่งที่เคยลงพิมพ์ในนิตยสารรายเดือน “ศิลปิน” เครือเดียวกับ “สวนอักษร” และ “เอกชน” ซึ่งอยู่ภายใต้ความอำนวยการของ สก. คุรุเมโรหิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้รับการพิจารณาจากสมาคมนักประพันธ์ออสเตรเลีย (The Fellowship of Australian Writers) เลือกเฟ้นให้แปลเป็นภาษาอังกฤษ นามลงในหนังสือสเปน (SPAN) ที่พิมพ์ออกจำหน่ายไปทั่วโลกเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๑ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร ทรงแปล และประทานชื่อให้ว่า “Shoot to kill”

“สเปน” เป็นหนังสือเย็บเล่มที่รวมบทประพันธ์เรื่องสั้นชั้นเยี่ยมของนักประพันธ์ชาวเอเชีย ๘๐ คน จากประเทศออสเตรเลีย พม่า ลังกา อินเดีย อินโดนีเซีย มะลายู บอร์เนียวเหนือ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ เวียดนามใต้ และไทย ที่สมาคมนักประพันธ์ออสเตรเลีย สาขาเมืองแคนเบอร์รา (Canberra) ได้พิจารณาเลือกเฟ้นแล้วจากผลงานของนักประพันธ์ชาวเอเชียทั้งหมด สมาคมนี้เป็นนิติบุคคลซึ่งตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือร่วมใจ และร่วมกำลังทรัพย์ ของนักประพันธ์ชาวออสเตรเลีย ด้วยมีความมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนวรรณคดี วัฒนธรรม และส่งเสริมการประพันธ์ทั้งของชาติและของชาติเอเชียให้สูงขึ้น ดำเนินการโดยใช้เงินจากค่าบำรุงของสมาชิก และรายได้จากการจำหน่ายหนังสือที่สมาคมพิมพ์ขึ้น สมาคมนี้จึงเป็นเสมือนสะพานที่ทอดเชื่อมให้นักประพันธ์ชาวไทย ก้าวไปสู่ความมีชื่อเสียงในสากลจักรวาลของนักประพันธ์ อักษรศาสตร์ วรรณคดี และสังคมศาสตร์.

เป็นที่เข้าใจกันมานานแล้วว่า ในวงการประพันธ์ของไทยนั้น มีนักประพันธ์น้อยคนนักที่ยึดอาชีพการเขียนหนังสือได้อย่างเดียว แล้วจะสามารถทำรายได้พอเลี้ยงชีวิตได้ นักประพันธ์ส่วนมาก ทั้งที่มีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียง มักจะมีการงานอย่างอื่นทำเป็นหลักฐานกันทุกคน แล้วเขียนหนังสือเป็นงานอดิเรก แต่บัดนี้ได้มีนักประพันธ์ไทยคนหนึ่ง ที่สามารถทำลายความเข้าใจที่ว่าให้หมดไปได้เกิดขึ้นแล้ว เขาคือนั่นก็คือ มนต์ จรรงศ์.

มนต์ จรรงศ์ เกิดในบริเวณตลาด ริมแม่น้ำเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นบุตรคนแรกในจำนวน ๑๐ คน ของพ่อผ่อง จรรงศ์ และแม่เชื่อน จรรงศ์ พ่อผ่องเป็นคนเกิดที่บ้านตำบลเจริญพาศน์ อำเภอบางกอกใหญ่ จังหวัดธนบุรี ไปมีอาชีพเป็นทนายความและมีชื่อเสียงอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนแม่เชื่อนเป็นลูกเมืองเพชรบุรีโดยกำเนิด และเป็นธิดาของอัยการจังหวัดเพชรบุรีในขณะนั้น อาจจะเนื่องด้วยการที่เป็นบุตรชายคนโตและคนแรก เขาจึงได้รับการทะนุถนอมจากแม่เชื่อนอย่างดียิ่ง เป็นขวัญใจของคุณแม่ซึ่งจะเอาอะไรเป็นต้องได้ทุกครั้ง เขาจึงกลายเป็นคนเอาแต่ใจตัวและพยายามเอาชนะให้ได้ ในสมัยเด็กเล็กๆ เขาอยากได้ธงชาติสีต่างๆ ที่ประดับประดาในงาน เขาพยายามจะปีนขึ้นไปเอาให้ได้ จนคุณแม่ต้องสัญญาและหามาให้เขาจึงยอม บางทีอาจจะเป็นด้วยเหตุนี้กระมังที่ทำให้เขาไม่ค่อยคุ้นเคยกับคุณพ่อและกลายเป็นลูกของแม่แต่ผู้เดียว.

ใน พ.ศ. ๒๔๕๗ มนต์ จรรงศ์ ถูกส่งเข้าโรงเรียนประจำจังหวัดเพชรบุรี และเรียนอยู่ที่นั่น จนสอบไล่ได้ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒ แล้ว เขาก็ถูกส่งเข้ามาเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่โรงเรียนสุขุมาลัย ในบริเวณวัดพิชัยญาติ จังหวัดธนบุรี แม่เชื่อนฝากฝังให้เป็นเด็กอยู่ในปกครองของ "คุณใหญ่" ซึ่งเป็นธิดาของเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี ซึ่งเป็นเจ้าคุณกรมท่าอยู่ในขณะนั้น ชีวิตของ มนต์ จรรงศ์ ในระยะนี้เริ่มเปลี่ยนแปลง เขาถูก "คุณใหญ่" อบรมให้ทำงานบ้านแบบผู้หญิงและอยู่ในกรอบของ "ผู้ดี" ทุกวัน มนต์ จรรงศ์ จะต้องเช็ดถูทำความสะอาดบ้านทั้งก่อนไปโรงเรียนและหลังจากกลับจากโรงเรียนแล้ว ในตอนกลางคืนก็ต้องนั่งอ่านหนังสือให้คุณใหญ่ฟัง บางคืนต้องอ่านจนถึง ๔ ทุ่ม

(๒๒.๐๐ น.) จึงกลับไปนอนได้ จากระเบียบแบบแผนที่ถูกอบรมจากคุณใหญ่ได้ทำให้เขาเริ่มคุ้นเคยกับหนังสือและวรรณคดีไทยขึ้นบ้างแล้ว ขณะนั้นเขามีอายุเพียง ๑๓ ขวบ.

มนัส จรรยงค์ ได้ย้ายและเข้าเป็นนักเรียนประจำในโรงเรียนบ้านสมเด็จ^{*} ริมคลองบางลำไย ใกล้จังหวัดธนบุรี นักเรียนร่วมชั้นเรียนในขณะนั้น ซึ่งขณะนั้นยังมีชีวิตอยู่และมีชื่อเสียงก็คือ นายปกรณ์ อังศุสิงห์ ปลัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ และคณะบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม นายประสงค์ หงสนันท์ รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ นายแพทย์สมบัติ ผ่องอักษร รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข และที่เป็นนักประพันธ์ด้วยกันก็คือ ยศ วัชรเสถียร เป็นต้น มนัส จรรยงค์ เป็นคนชอบดนตรีทุกชนิดเท่าๆ กับการศึกษา เขาเป็นนักมวยและนักฟุตบอลประจำโรงเรียนที่ต้องเข้าแข่งขันทุกครั้งที่เป็นนักสำคัญ มีเรื่องเล่ากันว่า ครั้งหนึ่งมีงานประจำปีที่เขาวังเพชรบุรี มนัส จรรยงค์ หนีไปเปรียบมวยขึ้นชกในงานนั้น ขณะที่ขึ้นเวทีไปนั้นเหลือบไปเห็นพ่อผ่องถือไม้ตะพดเข้ามา ต้องกระโจนลงจากเวทีหนีแทบไม่ทัน แต่ในระยะหลังๆ ที่อยู่ในโรงเรียนกินนอนนี้ เขากลับไปหลงใหลเสียงดนตรีแทนกีฬา เขาเล่นดนตรีได้เกือบทุกชนิด นับตั้งแต่ ไวโอลิน ซอด้วง ซอด้วง ซอสามสาย ซิม ออร์แกน เปียโน เป็นต้น เขาพยายามฝึกฝนด้วยความตั้งใจและหลงใหลทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน จนกระทั่งบางครั้งแอบไปตีซิมอยู่คนเดียวโดยเอาผ้าขาวมาปิดสายซิมไว้ไม่ให้เกิดเสียงดัง.

ความสนใจเมื่อทุ่มเทไปยังทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งก็ย่อมขาดไป มนัส จรรยงค์ ก็เช่นเดียวกัน เมื่อใช้เวลาส่วนมากไปนอนเบียดอยู่กับดนตรี การเรียนก็ไม่ได้ผล ในที่สุดเขาก็ต้องอำลาจากโรงเรียนบ้านสมเด็จโดยไม่มีประกาศนียบัตรติดตัวออกมาเลย ในขณะที่เพื่อน ๆ ถือประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๘ ออกมา.

มนัส จรรยงค์ เป็นนักเผชิญโชคที่เชื่อมั่นในความสามารถของตัวเองเสมอคนหนึ่ง หลังจากออกจากโรงเรียนบ้านสมเด็จแล้ว เขาก็เริ่มเร่ร่อนพเนจรไปตามจังหวัดต่าง ๆ หลายแห่ง เขาเร่ร่อนอยู่ ๒-๓ ปี ในที่สุดเหมือนพระพรหมลิขิต เขากลับไปสู่ "อ้อมอกแม่" เพชรบุรีบ้านเกิด และได้งานเสมียนอำเภอท่า แต่ก็ต้องลาออกจากงานเพราะเขาไม่ชอบอยู่ใต้อำนาจใคร เขาจึงออกมาอยู่กับบ้าน แล้วเปิดโรงเรียนสอนวิชาดนตรี

* ปัจจุบันเป็นวิทยาลัยศรีบ้านสมเด็จ

ขึ้น เพราะในเวลานั้นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และคนมีชื่อเสียงกำลังนิยมเพลงไทย และเล่นดนตรีเพลงไทย ตอนเย็น ๆ จะมีเพื่อนฝูงที่ชอบดนตรีมาร่วมวงมโหรีที่บ้านมนัส จรรย์งค์ กันเป็นประจำมิได้ขาด และส่วนมากมนัส จรรย์งค์ จะเป็นต้นเสียงร้องเพลงกลอไปทั่วๆ และถ้าวันไหนถนัดหนักไปหน่อย ก็จะมีการร้องรำทำเพลงสรวลเสเฮฮากันอย่างมีความสุข เพลงลิเกบทหนึ่งที่เขาชอบร้องออกมาบ่อย ๆ จนเพื่อนฝูงจำได้ก็คือ

“น้องเอ๋ยน้องแก้ว	เจ้าตัดสวาทขาดแล้วเจียวหรือน้องเอ๋ย
เห็นหน้าก็อยากรู้จัก	อีกทั้งมาพบพักตร์ยังไม่คุ้นไม่เคย
โอ้อไ้ความรักมารุกมาราน	ทำให้พี่เสียวชานนอนไม่สบาย
ถ้ามันสมจิตชนิษฐา	จะปลุกเรือนปั้นหยาให้มันเอ้อระเหย
จะขอกอดแม่ น้องสาวอยู่ที่หน้ามุข	ร่วมทุกข์ร่วมสุขร่วมแขนง
แต่ว่าน้องฝากตนไว้กับใครรัก	พี่ทำค้อยน้อยศักดิ์ประจุกตอเตย
โอ้แม่เรือคอยตามคลื่นไปให้คนอื่นเขา...เชย”	

กิตติศัพท์ความสามารถของครูหนุ่มคงไปถึงหูของพันเอก พระยาสุรพันธ์เสนีย์ (อิน บุนนาค) สมุหเทศาภิบาลมณฑลตราขบุรีเข้าจนได้ ท่านจึงเชิญให้เขาเข้าไปฝึกสอนวิชาดนตรีให้กับบริวารของท่าน คือคุณอ้อม บุนนาค นักเรียนจากคอนเวนต์ในบีนัง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นคู่ชีวิตของเขา มนัส จรรย์งค์เคยเล่าให้ผู้ที่คุ้นเคยฟังด้วยความภาคภูมิใจว่า “ก็เพราะดนตรีนี้แหละครับที่ผมกับอ้อมเขาถึงได้รักกัน สมัยนั้นเพลงไทยกำลังมีรสนิยมสูง คนมีหน้ามีตา มักจะต้องฝึกกันให้เป็น ผมไปเป็นเสมียนอยู่ที่เพชรบุรี เล่นซอฝรั่งอยู่ข้างจวนเจ้าเมือง มันลองสอยไปเข้าหุอ้อมเขาจนได้ และก็ถูกเชิญเข้าไปติดเบียร์โน และตีซิมให้อ้อมเขาฟังในฐานะลูกสาวสมุหเทศาภิบาล ซึ่งคล้าย ๆ กับผู้บังคับบัญชาเหมือนกัน” ในระหว่างที่ครูและศิษย์กำลังซมกั้เขม้นสอนและเรียนดนตรีกันอยู่นี้ กามเทพก็แผลงศรรักปักอกครูหนุ่มเข้าอย่างจัง และจากความรักครั้งนี้เองที่เป็นพลังผลักดันให้ มนัส จรรย์งค์ ถ้าวเข้าสู่จักรวาลของนักประพันธ์ เพราะเหตุที่ตอการจะแสดงให้ “คนรัก” เห็นว่าตัวก็มีความสามารถในการเขียนเรื่องนวนิยายได้ไม่แพ้และอาจจะดีกว่า “คู่แข่ง” ซึ่งเป็นนักเขียนอยู่ในขณะนั้น เรื่องแรกของเขาให้ชื่อว่า “คู่ทุกข์คู่ยาก” ใช้นามแฝงว่า “อ. มนัสวีร” ซึ่งเป็นการนำชื่อย่อ

ของสาวคนรัก อ. (อ้อม) และชื่อตนเอง มนัส มารวมกันเข้า นิตยสารเคลิเมนต์วันจันทร์ ภายใต้ความอำนวยการของ หลุยส์ กีโรต์ตร ลงให้ทันที ซึ่งนำความปลื้มปิติมาสู่เขาเป็นอย่างยิ่ง และจากความสำเร็จครั้งนั้นแหละที่เป็นพลังใจให้เขาเขียนเรื่องบ่อนสำนักพิมพ์ได้โดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เขียนอย่างคล่องแคล่วเพื่อเอาชนะคู่แข่งชั้นในเชิงชิงรักหักสวาท ในที่สุดสาวคนรักก็เห็นใจ เขาก็สามารถคว้า “คอกฟ้า” ธิดาสาวของพันเอกพระยาสุรพันธ์เสนีย์สมุหนเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี มาครอบครองได้อย่างผู้มีชัย ทั้งคู่ครองรักกันอย่างมีความสุขตามอัธยาศัย ตลอดมาจนแก่เฒ่าและถูกมัจจุราชมายแยกไป

คำว่า “ครอบครอง” ช่างมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์เสียจริงๆ มนัส จรรยงค์ก็เหมือนกับผู้ที่ครอบครองทั้งหลาย เขาเริ่มนึกถึงความเจริญก้าวหน้าของชีวิต นึกถึงความรับผิดชอบต่อภรรยาและทายาทที่จะมาในอนาคต นึกถึงการมีงานทำเป็นบีกแผ่นในอนาคต และเพื่อให้ได้สิ่งเหล่านี้มา เขาจึงตัดสินใจพาภรรยาเข้ากรุงเทพฯ ทันที งานที่เขาหมายมั่นปั้นมือมาจากเพชรบุรีก็คือ การเขียนหนังสือขาย เขาจึงเข้าจับงานหนังสือพิมพ์ เริ่มต้นจาก หลักเมือง ในความอำนวยการของนาย ต. บุญเทียม ใน พ.ศ. ๒๔๗๓ และย้ายไปทำกับหนังสือพิมพ์ อิสสระ, หนึ่งไทย, สยามทวีบุณ และเจริญกรุง ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ในเครือเดียวกับหลักเมือง นอกจาก “เจริญกรุง” ก็ไปทำงานอยู่กับหนังสือพิมพ์ “๒๔ มิถุนา”.

ในระหว่างที่เขาทำงานหนังสือพิมพ์อยู่นี้ เขาก็เขียนเรื่องสั้นส่งไปลงพิมพ์ตามหนังสือพิมพ์และนิตยสารอยู่มิได้ขาด จากถ้อยคำสำนวนและเค้าโครงเรื่องที่เขาผลิตงานออกมา ทำให้เสาว บุญเสนอ และจำนงค์ วงศ์ข้าหลวง ขวนไปทำหนังสือขนาดกระเป๋ (Pocket book) ขาย ดังนั้นเขาจึงอำลาจาก “๒๔ มิถุนา” ไปอยู่บริษัทเพลนิจิตต์ร่วมกับเสาว บุญเสนอ และ จำนงค์ วงศ์ข้าหลวง เขียนนวนิยายเล่มละ ๑๐ สดากซ์ขาย เพลนิจิตต์นับกระเป๋ขายดีมาก มนัส จรรยงค์ จึงเขียนเรื่องออกมาหลายสิบเรื่อง.

ทั้งที่เคยมีผู้กล่าวไว้ว่ามนุษย์เรานี้มีวิญญูณาตบาสั่งอยู่ทุกคน คนที่อยู่เมืองก็อยากออกไป คนที่อยู่ป่าเข้ามาอยู่ในเมือง พออยู่ได้สักพักก็อยากออกไปอีก ดูเหมือนมนัส จรรยงค์ ก็หนีกฎอันนี้ไปไม่ได้ ดังนั้นพอรวบรวมเงินทองได้เขาก็ออกจากเพลนิจิตต์ ไปซื้อไร่ปลูกฝ้ายอยู่ที่ตำบลบ่อแถม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี (ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของ

ไว้ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์) บุคเบิกที่ดินทรมานกายอยู่ได้พักหนึ่ง ทนหมดต้องทิ้งไว้ กลับเข้ากรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่ง โดยเข้าทำกับหนังสือพิมพ์เจ้าเมือง พร้อมๆ กับเขียนเรื่องส่งไปขายตามสำนักพิมพ์ต่างๆ ต่อจากนั้นก็ย้ายไปเป็นผู้สื่อข่าวประจำอยู่กับหนังสือพิมพ์ ประมวลวัน, ผิวเหลือง, ประชามิตร และสุภาพบุรุษรายสัปดาห์ ณ สุภาพบุรุษรายสัปดาห์ภายใต้การอำนวยการของกุหลาบ สายประดิษฐ์และมาลัย ชูพินิจ มนัส จรรยงค์ นี่แหละที่เป็นคนแรกในการเขียนเรื่องสารคดีเกี่ยวกับเมืองไทย สารคดีเชิงข่าวและสารคดีชีวประวัติด้วยตนเอง แทนที่จะคอยแปลเอาจากหนังสือภาษาต่างประเทศอย่างเดียว.

นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งเคยทำงานร่วมยุคกันมามีด้วยกันหลายคน เช่น เวทangk (ทองอินทร์ ภูเบศนา), เรียมเอง (มาลัย ชูพินิจ), ยาชอบ (โชติ แพร่พันธุ์), ยโสธร (บรรพต สิงห์พันธุ์), ไม้เมืองเดิม (ก้าน พึ่งบุญ ณ อยุธยา), ศรีบูรพา (กุหลาบ สายประดิษฐ์) ปกรณ์ บุรณปกรณ์ และสศ กุรมโรหิต เป็นต้น.

ในระหว่างที่สงครามมหาอาเชีัยบูรพาเกิดขึ้น มนัส จรรยงค์ ได้ทิ้งงานหนังสือพิมพ์ไปทำงานอยู่กับนายวรกิจบรรหารที่เกาะกระดาศ ทำงานอยู่ที่นั่นได้ไม่นานก็ต้องกลับมาทำงานที่ ประชามิตร — สุภาพบุรุษอีกครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้นก็ไปร่วมงานกับนายอารีย์ ลีวีระที่โรงพิมพ์สยามพาณิชย์การ ออกหนังสือพิมพ์ “นิกร” “สุภาพสตรี” และ Bangkok Chronicle) และร่วมงานด้วยกันตลอดมาจนนายอารีย์ ลีวีระ ได้ซื้อกิจการทั้งหมดของโรงพิมพ์สยามพาณิชย์การ และเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัทไทยพาณิชย์การ จำกัด ออกหนังสือพิมพ์รายวัน “สยามนิกร” ตั้งแต่นั้นปั้ปฐมฤกษ์เรื่อยมาทีเดียว ในขณะที่เดียวกันก็เขียนเรื่องทั้งสั้นและยาวส่งไปลงในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ต่างๆ อยู่เป็นประจำ.

ชีวิตนักประพันธ์ของมนัส จรรยงค์ ดำเนินไปรอยเดียวกับปรมาจารย์ยุคก่อนๆ เช่น สุนทรภู่, ชิต บุรทัต, ไม้เมืองเดิม เป็นต้น ซึ่งถูกรุ่นพี่ครอบให้ด้วย สุรา และตั้งแต่บัดนั้นมาเขาก็คิดมันเสียจนอาจจะกล่าวได้ว่า พอลืมตาจากที่นอนมาก็ต้องล้างหน้ากันด้วยเหล้าเสียก่อน แล้วนอนมันเรื่อยไปจนกว่าจะหลับต่อไปใหม่ จะมีเวลาว่างก็ตอนที่พาสั่งชาวอันกะปลดกะเปลี่ยนไปพักผ่อนอยู่ในโรงพยาบาลเท่านั้น มนัส จรรยงค์ เคย

เล่าให้เพื่อนฝูงทราบถึงความสามารถพิเศษในการก้มเกล้า “ตอนแรก ๆ ที่เขี้ยวเขาให้หัก เล่นบาง ๆ ก่อน ใส่โซ่มาก ๆ แล้วสีก้อย ๆ เข็มขึ้นทุกที และทุกที จนสุดท้ายสามารถ ก้มเพี้ยว ๆ โดยไม่ต้องเค็มโซคาเลย”.

ทั้งที่ได้อ่านมาแล้วว่า มนัส จรรยงค์ เคยเป็นนักกีฬา ร่างกายจึงสมบูรณ์ ชีวิตในตอนหนุ่ม ๆ จึงไม่ค่อยเจ็บป่วย แม้เขาจะก้มเกล้าอย่างเรียกว่าหัวรำนาก็ตาม แต่ว่า อนิจจังไม่เที่ยง และสังขารก็มีได้ทำร้ายเหล็กไหล ดังนั้นเมื่อมีอายุมากขึ้น สังขารก็ร่วงโรยไปตามธรรมชาติ มนัส จรรยงค์ ในตอนหลัง ๆ นี้จึงต้องเวียนเข้าเวียนออกอยู่ตาม โรงพยาบาลเกือบทุกแห่งด้วยโรคพิษสุรา แต่พอออกจากโรงพยาบาลมาแล้วแทนที่เขาจะ เข็ดหลาบ เขากลับไปหาหมอนึก เขาเคยว่า “ทุกครั้งที่หายป่วยกลับบ้านอยากจะเลิกกับ มัันวันหนึ่งถึงสิบหน เห็นจะได้ แต่มัันเขี่ยวนใจเหลือกำลัง ครึ่งสุดท้ายเจอความสุข ปี่ใหม่ของคุณ ศุภลักษณ์ ส่งมาจากอเมริกา ต้องเข้าอุ้มอุ้มตบเสียครึ่งเดือน” และกับ คำถามว่าทำไมจึงได้พิศมัยมันมากนัก เขาว่า “มันมันดี สนุก และก็มีความสุขยาก ในอดีตไปได้ชั่วครึ่งชั่วคราว... คนเขียนหนังสือมันแปลกบางคนกินเหล้าแล้ว จึงเขียน หนังสือคล่อง บางคนเขียนไม่ได้เอาเลย สำหรับผมจัดเข้าประเภทแรก ฟัดเข้าไปแล้ว โธ่โลกมันมันเป็นของเราแท้ ๆ สมองยังบางทีมันไฉยกว่าแก้วเสียอีก บอกเรื่องให้ข้างเรียง ไปได้โดยที่เขี้ยว”.

มนัส จรรยงค์ เป็นผู้ที่มีพรสวรรค์ในทางเขียนนวนิยายเรื่องสั้นอย่างแท้จริง พอเริ่มเขียนเรื่อง “คู่ทุกข์คู่ยาก” นิตยสารก็ลงพิมพ์ให้ทันที และกับมนัส จรรยงค์ คนนี้ แหะแหละของเกล้ากล้ำทำหายกับคำคุณเณรที่ว่า “นักประพันธ์ใส่แห้ง” เขาได้ยื่นหยักต่อสู กับคำครองชีพด้วยมือและสมองของเขาเองและก็เอาชนะมันได้ ต่อคำถามที่ว่า เงินรายได้ ที่นอกเหนือไปจากงานเขียนหนังสือไม่มีบ้างเลยหรือ “ไม่มีหรอก” เขาตอบ “ด้วยมือ ด้วยสมอง และตัวหนังสือแท้ ๆ ที่บันดาลให้มันเกิดที่พักอาศัย และหล่อเลี้ยงชีวิตลูกทั้ง ๕ คน ของผมให้เติบโตมาทราบเท่าทุกวันนี้ พร้อมด้วยการศึกษาพอควรแก่การคุ้มครองตัว ในอนาคต ยืนอยู่บนสองขาและสองแขนโดยตลอดมา จะเปลี่ยงปล้างไปบ้างก็ตรงความ เจ็บป่วยนี้แหละที่ใคร ๆ ต้องยอมมัน” ครึ่งหนึ่งนักเขียนเจ้าสำนักสำนวนสมัยใหม่ ‘รงค์ วงศ์สวรรค์’ เขียนถึงเขาไว้ว่า “...มนัส จรรยงค์ เป็นคนที่มักมีความจำเป็นเสมอในชีวิต

ของเขา แทนักเขียนอื่นก็เถอะ ชีวิตมันช่างมีความจำเป็นเสียนี้กระไร ... มนต์ จรรงค์ มีบุตรในความรับผิดชอบ ๕ คน ทำงานได้แล้วและกำลังเรียนอยู่ตามลำดับชั้น เขาคือผู้กับมรสุมชีวิตด้วยมันสมองของเขาเองและพลังใจที่แกร่งเกินกว่าอะไรในโลกอีก ประการสำคัญก็คืองานของเขาได้รับการยอมรับนับถือจากวงการ แม้ในปัจจุบัน ๕๘ ปีแล้วก็ยังครองความเป็นหนึ่งในสยามอยู่ตราบใดที่มันจะเปลี่ยนแปลงไปก็แต่กาลเวลาหรอก... จริงอย่างที่ 'รงค์ วงศ์สวรรค์' เขียนไว้ที่เดียว ลงเมื่อตั้งใจจริงแล้ว มนต์ จรรงค์ จะสามารถเขียนเรื่องสั้นให้จบบริบูรณ์ ได้ภายใน ๒-๓ ชั่วโมงเท่านั้น และถ้าวันไหน "เป็นคนที่มีสมาธิจำเป็น" ขึ้นมาเขาอาจจะเขียนให้ได้ถึง ๒-๓ เรื่องติดต่อกันไป ยิ่งไปกว่านั้นบางครั้งทั้งๆ ที่เมาประะ ไม่สามารถทรงตัวเขียนหนังสือได้ เขาก็ยังสามารถนอนใต้โต๊ะตัวพิมพ์ หลับตาบอกเรื่องให้ช่างเรียงพิมพ์ ลำดับตัวอักษรตามคำบอกก็เคยมี เขาเคยเล่าให้เพื่อนฝูงฟังอย่างขำๆ ว่า "เรื่องจีนสมัยก่อนนิยมพงศาวดาร ผู้ประพันธ์บางครั้งก็ไม่ได้เขียนเนื่องจากเมื่อดึกขนาดต้องเข้าไปนอนใต้เคสช่างเรียง หลับตาบอกให้ฝ่ายเรียงพิมพ์ลำดับตัวอักษรคำบอก บางทีช่างเรียงฟังเสียงอ้อแอ้ไม่ชัด ต้องชะโงกหน้าเข้าไปถามว่ารบกั๊กก็เพลง ผู้ประพันธ์ที่หลับหูหลับตาบอกเรื่องด้วยความเมามากจะให้ช่างเรียงเลือกใส่เอาเอง บางครั้งต้องสะดุ้งเมื่อช่างเรียงบอกว่า ไอ้ตัวแม่ทัพที่รบกันเมื่อวันก่อนมันตายไปแล้ว โฉนวันนี้กลับมารบอีก".

ตามปรกติ มนต์ จรรงค์ นิยมใช้เวลาเช้าตรู่เขียนนวนิยาย และเมื่อเขียนเสร็จแล้วจะมอบให้ภรรยาหรือลูก ๆ นำไปส่งโรงพิมพ์ ส่วนตัวเขาเองไม่ค่อยได้ออกนอกบ้านไปไหนมาไหน คงใช้ชีวิตอย่างสงบอยู่กับบ้านซึ่งเป็นเรือนไม้แบบชั้นครึ่ง อยู่สุดซอยศุภราช ข้างสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ ถนนพหลโยธิน พระนคร ปลูกไม้ดอก และเลี้ยงนกเขากับปลากัดเป็นงานอดิเรก แต่เมื่อใดเกิดความจำเป็นต้องใช้เงินขึ้นมา เขาเขียนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่.

ถ้าจะกล่าวถึงนิสัยใจคอกันแล้ว มนต์ จรรงค์ ก็เป็นคนหนึ่งที่มีคนรักและมากกว่าเกลียด เขาเป็นคนเปิดเผย โอบอ้อมอารี คุยสนุก ร่าเริง เสียงดัง และคบเพื่อนทุกชั้น ด้วยเหตุนี้เองเขาจึงเป็นคนที่มีเพื่อนฝูงมากมาตั้งแต่หนุ่ม ๆ วันไหนถ้าว่างและมีเพื่อนฝูงมาก เขาจะจักวงเล่นดนตรี ร้องเพลง คีฬาเหล้ากันอย่างสนุกสนาน จนมีผู้กล่าว

กันว่า ถ้าวันไหนไม่ได้ยินเสียงดนตรี เสียงร้องเพลงและเสียงลากเกียะของมนัส จรรยงค์ แล้วก็แปลว่าวันนั้น เขาไม่ได้อยู่บ้าน นอกจากเล่นดนตรีได้เก่งแล้ว เขายังร้องเพลงไทย เกิมได้อย่างไพเราะอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงลาวแพน และเขมรไทรโยค มีเรื่อง ซ่า ๆ เล่าให้ฟังว่า ครั้งหนึ่ง เพื่อนของมนัส จรรยงค์ ลูกชายเมาเหล้ามานอนก้างที่บ้าน ของมนัส จรรยงค์ เมื่อสรงมาแล้ว มนัส จรรยงค์ ก็ให้ลูกชายเรียกเพื่อนคนนั้นเข้าไป หา ถามสารทุกข์สุกดิบกันเสร็จแล้ว มนัส จรรยงค์ ก็พูดขึ้นอย่างขึงขังว่า “ทีหลังจำไว้ละ จะไปเมาที่ไหนอีกละก้อ.....” ทำให้เพื่อนของลูกชายคนนั้นรีบห่อตัวอย่างสำรวม ทันทีโดยคิดว่า จะต้องโดนเทศน์แน่ ๆ แต่ทีไหนได้เขากลับพูดว่า “บอกด้วย ผมจะไป เมาด้วยคน” โลงออกไปที เด็กหนุ่มคนนั้นถอนใจเฮือกใหญ่.

มนัส จรรยงค์ ยินยักสร้างคามอภิรมย์ให้กับวงการประพันธ์เมืองไทย ตลอดมาเกือบ ๔๐ ปี โชกโชนอยู่กับความทุกข์ความสุข ซึ่งมีผู้กล่าวว่าชีวิตบางตอนของ มนัส จรรยงค์ ในช่วงสมัยคล้ายคลึงกับนักประพันธ์ชาวฝรั่งเศสแห่งศตวรรษที่ ๑๙ เข้าคนหนึ่ง คือ วิคเตอร์ ฮูโก (Victor Marie Hugo) ผู้แต่งเรื่อง “อ้ายค่อม” (The Hunchback of Notre Dame) เสียจริง ๆ และอาจจะเป็นด้วยเหตุนี้ละกรรมังที่ มนัส จรรยงค์ ชอบอ่านหนังสือที่ฮูโกแต่ง และท่องข้อความตอนหนึ่งของฮูโกได้ขึ้นใจ “ฉันลิขิตอักษร ด้วยกรหนึ่ง แต่ต้องฟังกองแขนจึงแคว่นกล้า (I write with one hand, but I fight with both)” เขาได้ผลิตนวนิยาย ทั้งเรื่องสั้นและเรื่องยาวกว่า ๑,๐๐๐ เรื่อง มากเสียจน ตัวเองก็จำไม่ได้ และเป็นที่น่าเสียดายเหลือเกินที่งานของเขาบางเรื่องได้สูญหายหรือถูกทำลายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง ซาเกียะ และหุ่นผี ซึ่งเคยตีพิมพ์ในนิตยสาร “สวนอักษร” ได้ถูกเจ้าพนักงานการพิมพ์สั่งทำลายไปหมด ทั้ง ๒ เรื่องนี้เป็นเรื่องกึ่งมนัส จรรยงค์ บอกว่า เขาชอบมากกว่า “จับตาย” เสียอีก ปัจจุบัน ทายาทของมนัส จรรยงค์ กำลังรวบรวมผลงานของเขาอยู่เพื่อรวมพิมพ์ใหม่และเรียบเป็นเล่มให้รวมกันอยู่ แต่จนแล้วจนรอดก็รวบรวมไม่ได้ครบ แม้แต่ที่แผนกหนังสือพิมพ์ กรมตำรวจ และหอสมุดแห่งชาติก็ไม่มีเหลืออยู่เลย ดังนั้นถ้าใครมีเรื่องของมนัส จรรยงค์ อยู่ในครอบครองและอยากจะ สร้างกุศลร่วม

กับเขาแล้ว กรุณาติดต่อกับ มนุ จรรย์กั แห่งหนังสือพิมพ์สยามรัฐ อาคาร ๖ ราชดำเนิน
ได้ทั้งฉบับนี้เป็นต้นไป.

สำหรับการเขียนหนังสือสั้น เขาใช้ประสบการณ์ จากที่ต่างๆ ที่ได้ท่องเที่ยว
ไป เช่นตามชนบท ท่งนา บ้าเขา และทะเล ซึ่งเป็นต้นเหตุทำให้เขาพบกับ เฒ่าหนู
เฒ่าโพล้ง เฒ่าโปล์ เฒ่าเหมือน คุณปลัด ครูสง่า และใครต่อใครอีกมากมาย เป็นตัว
ละครในเรื่องสั้นของเขา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง "จับตาย" ซึ่งได้รับการยกย่องให้แปล
เป็นภาษาอังกฤษนั้น เขาไปได้ประสบการณ์มาจากทัศนิกมที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
เขาได้ไปอยู่คลุกคลีกับนักโทษเณตตายที่นั่นพักหนึ่ง พร, หวัน และประสิทธิ์ จึงได้อุบัติ
ขึ้นใน "ไอเออร์กะตง" ทัศนิกม อันเป็นดินแดนในท้องเรื่อง ซึ่ง "พร" นักโทษวัย ๓๔
ปี ทำการชิงรักหักสวาท เพื่อความเป็นเจ้าของ "หวัน—แม่พุทธชาคป้า" กับ "ประสิทธิ์"
ผู้ควบคุมนักโทษหนุ่มวัย ๒๔ ปี เขาได้บรรยายให้เห็นถึงรากเหง้าของ "อ้ายเสือ" ซึ่งจะไม่
ยอมแพ้แก่คู่ต่อสู้เลยถ้าเป็นการลบเหลี่ยมลูกผู้ชายกัน ทั้งๆ ที่ทราบที่อยู่ว่าผลดีได้รับนั้น
อาจจะถึงกับ "จับตาย" ก็ตาม เขาจะยอมให้ก็แต่ผู้ที่มีพระคุณเท่านั้น แม้พรจะชนะในเรื่อง
รักได้แม่พุทธชาคป้ามาเซยชมแต่เขาก็หนีความตายไม่พ้น ซึ่งมีได้ตายด้วยการจับ แต่ก็มิผล
เท่ากัน คือตายด้วยไข้ป่าซึ่งมีชุกชุมเท่าๆ กับยุง - สิ่งสะท้อนใจที่มนัส จรรย์กั ใส่ไว้ใน
เรื่องนี้ ที่อาจจะไม่น่ามากล่าวในที่นี้มีได้ก็คือ "บ้าน" เขาได้เขียนไว้ว่า "ทุกๆ คนเคร่งขรึม
พูดน้อย ทำจริง ในเวลาว่างงานเขาจะคิด...คิดกันไปต่างๆ นานา จะมีอะไรเล่า? บ้าน
ไร่นา... แล้วก็ลูกเมีย พ่อ แม่ เมีย...เมียของเขา มันช่างเป็นคำที่ซาบซึ้ง นึกคิดถึง นำ
กว่าครวญถึงที่สุด สำหรับพวกเขาในขณะนี้หรือ? เมียของเขางามกว่าดาวทุกดวงบน
ท้องฟ้า งามกว่าดอกไม้งามทุกชนิดในโลกนี้ และหายากยิ่งกว่าไข่มุกก็ เม็ดที่มีค่าที่สุดใน
ก้นทะเล แล้วเมื่อไรเล่า เขาจะได้พบเมียของเขา..." และ "พรยังเป็นนักดนตรีที่ดี เขา
ชอบคิด "ซิ่ง" ในเวลาก็งงๆ พร้อมกับร้องเพลงซึ่งมันเยือกเย็นจนลึกลง ะหว่าง
ร้องเพลงเขาคิดซิ่ง... "แตรง...แตรง" คลอไปก้วย เขาเล่นซิ่งแบบก็ตาร์สเปนิช บางทีก็
รูดอย่างฮาวายตามทำนองเพลง "เงี้ยว" ของเขา หน้าเขายิ้มอยู่เสมอ แม้ฉนั้นจะเอื
ตะโหรออ้างเป็นบงคราว แต่ในแววตาของเขามันเศร้าพิศ ฉนั้นบอกไม่ถูกว่าทำไมความ

เสรวนั้นจึงเข้าไปแฝงอยู่ในดวงตาของเขา จะมีอะไรเล่าทำน นอกจาก...“บ้าน” จะมีคำอะไรเล่าที่จะจับใจเขาเท่าคำนี้ ถึงฉันทเองก็คิดถึงน้อยอยู่เมื่อไร” เขาบรรยายถึงธรรมชาติที่วังไซ “...ฉันคิดถึงความเปล่าเปลี่ยวใจ จะเหลิศวหาความรักที่ไหนก็แลหาย ได้ยินแต่เสียงจักจั่น และ “จิ้งโคร่ง” ที่ร้องกระโชกมาเป็นระยะ ๆ เสียงเป็ปร้องของนางเก้ง เสียงลมกระหอบใบกล้วยป่าและอ้อยช้างที่ข้างเขา ดังเหมือนเสียงระเบ็งเชิงแซ่ของกองทัพบกที่มาที่กำลังโห่ร้องกองป่า ฉันได้ยินแม่เสียงถอนหายใจของเขา...”

“พ่อครู” เป็นจินตนาการเรื่องสุดท้ายของมนัส จรรยงค์ ซึ่งลงพิมพ์ใน “ชาวกรุง” ฉบับเดือนธันวาคม ๒๕๐๘ นี้ โดยที่เจ้าของเรื่องไม่มีโอกาสได้เห็นผลงานของเขาเลย เพราะถึงแก่กรรมไปก่อน “พ่อครู” เป็นหัวข้อเขียนซึ่งสานด้วยไม้ไผ่ และเป็นมรดกของพ่อของเขาชิ้นเดียวที่ “สำเภา” ตัวเอกของเรื่องนี้ ในฐานะบทบาทของตัวโกงบนเวทีนาฏดนตรี สมัยเมื่อ ๔๐-๕๐ ปีมาแล้ว ไม่ยอมทิ้งขว้าง กิจกรรมประจำวันที่สำคัญปฏิบัติคือ “พ่อครู” ก็คือ เจริญรอยตามพ่อของเขาด้วยการเซ่นวักด้วยอาหารหวานคาวและเมรัย บางวันก็นำมาประชันรู้ประคองลงรักบีกทองเสียงจันทนาตะเคอะดูเป็นหัวข้อเขียนก็ยอดเยี่ยม เขาจะกราบไหว้และบอกกล่าวแก่ “พ่อครู” ก่อนเสมอเมื่อจะไปไหนหรือทำอะไร เพื่อขอความคุ้มครองรักษาและความสำเร็จ.

สำเภามีพรสวรรค์ที่เขาเกิดมามีหน้าตาเข้าลักษณะของคนโกงคือผมหยิก หน้ากรือ หน้าตาแหลมเล็กเหมือนตาปลา และแสดงบทบาทได้แนบเนียน จนกระทั่งยายแม่กำชายข้าวราดแกงก็ไม่ยอมขายให้เขา “อย่ากินเลยแกมีสตาจก็ไปกินที่อื่น — แกมันโกงนักอย่ากินเลย” หล่นว่า แต่สำหรับชีวิตจริงของสำเภาแล้วเขาเป็นคนอดทนอย่างประเสริฐ และยึดมั่นในศีลธรรมจรรยา เขาละเว้นจากอบายมุขทุกอย่าง ผักไม่อยู่กับการแสดง วิถีชีวิตชักนำให้ได้ “ยี่สุน” นักแสดงคณะเดียวกันเป็นภรรยาซึ่งมีความเข้าอกเข้าใจกันพอสมควร บังเอิญยี่สุนเกิดมีความคิดที่จะหาเงินเพื่อนำไปประกอบกิจกรรมของตัวเองสักก้อนหนึ่ง จึงได้ขออนุญาต จากสำเภา ทัดต่อกับ “เจ้าเศรษฐี” ที่มาคิดค้น สำเภาคัดค้านวิธีการปกปิดของภรรยา เพราะขัดกับนิสัยชั่ว แต่ก็มิได้ขัดใจ มนัส จรรยงค์ ได้เขียนไว้ว่า “...ยี่สุนจะไปพบไปเกี่ยวข้องอะไรกับเจ้าคนรักคนใหม่เขาก็ไม่ยุ่งด้วย การทิ้งหวงก็คือการไม่ไว้ใจเมียของ

ตัว หรือพูดง่าย ๆ ก็คือถูกรรณยาของตัวเอง...” อยู่มาวันหนึ่ง สำเภาถูกจับในข้อหาว่าทำ
 รรณยาตาย ซึ่งไม่เป็นความจริง และถูกศาลตัดสินให้จำคุกไว้ ๑๕ ปี เขาก็ถูกอยู่ ๑๐ ปีก็
 ได้รับอภัยโทษในฐานะที่ประพฤติตัวดี เขาพร้อมด้วย “พ่อครู” เร่ร่อนไปตามลิเกคณะต่างๆ
 เพื่อขอร้องให้ทำ แต่ต้องผิดหวัง เพราะเขาชราเกินบทบาท และการแสดงได้เปลี่ยนแปลง
 ไปตามสมัยนิยมเสียแล้ว แม้เขาจะเชื่อกว่า “พ่อครู” ด้วยอาหารที่ขโมยมาโดยที่ตัวเองต้อง
 อุตหยากอยู่ก็ไม่ได้ผล อารมณ์โกรธแค้นยิ่งทำให้เขาจับ “พ่อครู” ทุบลงบนพื้น ทำให้
 เครื่องเพชรที่ยี่สิบซ่อนไว้ในหัวหน้านั้นหล่นกระเด็นออกมาโดยบังเอิญ สำเภาได้อาศัย
 เงินที่ได้จากการขายเครื่องเพชรนี้ช่วยตนเอง แสดงจนได้รับความนิยมนจากคนดู
 เรื่องยี่สิบโสภาก็เป็นอีกชีวิตประวัติที่ชักนำให้ “ยี่สิบ” ซึ่งหนีตาม “เจ้าเศรษฐี” และ
 ไปเป็นหัวหน้าโสเภณี กลับมาพบกันและอยู่กินด้วยกันอย่างมีความสุข

มนัส จรรย์รงค์ จบนวนิยายเรื่องนี้ลงด้วยความสุข เขาเขียนเรื่องนี้ขึ้นเหมือน
 จะจงใจหักล้างความเชื่อถือในเรื่องรูปลักษณะท่าทางของคน และสนับสนุนหลักธรรมของ
 พุทธศาสนาที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ถึงพฤติกรรมของ “สำเภา” ฉะนั้น

งานหนังสือพิมพ์ครั้งสุดท้ายหลังจากเขาประจำอยู่ที่ไทรโยชน์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ทำ
 งานอยู่ไม่ถึงปีก็ลาออก มนัส จรรย์รงค์ เก็บตัวอยู่กับบ้าน เขียนหนังสือ ปลุกปั่นไม่
 เลี้ยงนกเขา เลี้ยงปลา กัด แล้วก็ดื่มเหล้า จนในที่สุดเขาก็พาส่งขรรค์อันบอบช้ำจากโรค
 กระเพาะอาหารและตับ เข้าไปนอนในโรงพยาบาลกรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัด
 นนทบุรี โดยไม่มีใครเฉลียวใจเลยว่า เขาจะจากบ้านไปแล้วจะไม่กลับมา เขาไปนอน
 ทรมาณอยู่ที่นั่นสัก ๗ วัน เหมือนกับจะตัดสินใจตัวเองเป็นครั้งสุดท้าย เขาขอร้องให้
 นายแพทย์ที่เฝ้าไข้อยู่ ถอดเอาท่ออย่างที่ทำลงทำหน้าทีส่งน้ำเกลือเพื่อเข้าช่วยรักษาอุณหภูมิ
 ในร่างกายของเขาออกเสีย นายแพทย์ทนต่อคำรบเร้าร้องขอของเขามีได้ก็ยอมทำตามคนไข้
 อาการป่วยของ มนัส จรรย์รงค์ ในขณะนั้นมีแต่ปากคิระอย่างเดียว ปวดจนเขาคงนอน
 กระสับกระส่าย เขามีสติและยังพูดคุยได้ซัดถ้อยซัดถ้อยอยู่ตลอดเวลา เมื่อเขาส่งเสียเรื่อง
 กรอบครัวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เขาก็ค่อยหลับไปด้วยความอ่อนเพลีย เขามาสะดุ้งตื่นอีก
 ครั้งหนึ่ง เมื่อนางพยาบาลเอาผ้ามารัดแขนเพื่อวัดชีพจรและนึกว่าเขาตื่นมาคราวนี้รู้สึก

ว่าเขามีอาการดีขึ้น เขากวาดตาไปรอบ ๆ เพื่อมองดูใบหน้าของทุก ๆ คนที่อยู่ในห้องแล้วยกแขนซ้ายขึ้นหนุนศีรษะ ค่อย ๆ หลับตาลงอย่างสนิท อันเป็นการบอกถึงความหมดหวังหมดกำลังใจทั้งปวงแล้ว ทุกคนคิดว่าเขากำลังต้องการพักผ่อน จึงมิได้สนใจเลยว่านี่คือการนอนหลับครั้งสุดท้ายในชีวิตของเขา มนัส จรรยงค์ ได้หลับไปอย่างสงบและตลอดกาล โดยมิได้สงสัยถึงเรื่องการจัดงานศพของตัวเอง เขาถึงแก่กรรมไปต่อหน้าต่อตาภรรยา เมื่อเย็นวันอาทิตย์ที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๘ นี้เอง ขณะที่พระสงฆ์อาระพังบอกเวลา ทั้งอนุสรณ์แห่งความอภิมรณไว้ให้ทายาทและวงวรรณกรรมไทยมากกว่า ๑,๐๐๐ เรื่อง และสิ่งหนึ่งที่คนไทยไม่อาจจะลืมเสียได้ก็คือเกียรติประวัติหนึ่งในสเปน ที่เขาได้สร้างไว้ให้

“นรชาติวางวายมลายสิ้นทั้งอินทรีย์ สถิตย์ทั่วแท่นขั้วดีประทับไว้ในโลกา.”

ต่อไปนี้เป็นนามแฝงและผลงานเท่าที่รวบรวมได้:

ก. นามแฝง

๑. อ. มนัสวีร์
๒. รุ่ง น้ำเพชร
๓. ฤทธิ จรรยงค์

ข. เรื่องยาว

๑. เกิดในกระท่อม	๑๑. มรสุม
๒. จมวกเหล็ก	๑๒. มือเสือ
๓. เฒ่าพยาบาท	๑๓. ล่องแก่งตาย
๔. ดอกแสดแดง	๑๔. สามทมิฬ
๕. ดอกสร้อย	๑๕. แสนแก่น
๖. ทะเลวน	๑๖. แสนงอน
๗. ทาสแก่น	๑๗. เขี้ยวทะเล
๘. เทพธิดาอำวสลัก	๑๘. เขี้ยวน้ำลึก
๙. ผ้ามรสุม	๑๙. อาชญากรจำแลง
๑๐. ไฟปรารถนา	๒๐. วิชา

ค. เรื่องสั้น

๑. ปู่ทะเล	๑๓. ละคอนนอกโรง
๒. แม่ยังไม่กลับมา	๑๔. ไม้งาม
๓. ไกล่อวสานต์	๑๕. วันสุดท้าย
๔. กำแพงน้ำคร่ำ	๑๖. สมาคมคนนา
๕. สะพานข้ามแม่น้ำควาย	๑๗. บันทึกจากท้องนา
๖. ระหว่างวักกับกุก	๑๘. เพลงซึ่งทรวง
๗. สัมมนาในทุ่งกว้าง	๑๙. ก้างโหนด
๘. ดินเอนในนา	๒๐. วิฤตการณ์ที่บ้านกอไผ่
๙. มือปืนไม่ควัก	๒๑. พระเวสสันดร
๑๐. อนุสาวรีย์ ๒๕๔๐	๒๒. จีบตาย
๑๑. เขาร้องเพลงใบ้กลิ้ง	๒๓. พ่อครู
๑๒. กวางกก	๒๔. าวลา

(“พ่อครู” เป็นงานชิ้นสุดท้ายซึ่ง “ชาวกรุง” ได้ลงพิมพ์ให้ในฉบับเดือนธันวาคม ๒๕๐๘ นี้)

เอกสารอ้างอิง

๑. ประกาศ วัชรภรณ์. งานและชีวิตของนักประพันธ์ ๔๐ นามปากกา. พระนคร, ผดุงศึกษา, ๒๕๐๕. ๔๘๔ หน้า. ภาพประกอบ.
๒. เปรม บุรฉัตร. พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า. ๔ เรื่องเอกไทยใน SPAN โดยพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า เปรม บุรฉัตรและคนอื่นๆ. พระนคร, ก้าวหน้า, ๒๕๐๒. ๒๑๐ หน้า.
๓. ประสก. มนต์ จรรงค์ ในสถานที่ที่ผู้เขียนได้เห็นเป็นครั้งแรก. สยามรัฐ ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๔๗๐๓ พ.ย. ๐๘ หน้า ๖.
๔. รวี พรเลิศ. มนต์ จรรงค์ หนึ่งในสี่ของนักประพันธ์แห่งเอเชีย. สารประชาชน. ปีที่ ๒. ฉบับที่ ๗๒. พ.ย. ๐๘. หน้า ๘-๑๑.

๕. ไทน้อย. ศุภมัตถ์ของ มนัส จรรย์วงศ์ นักประพันธ์ที่ออสเตรเลียยกย่อง
ว่าเป็น 'ยอด' แห่งเอเชีย. สปอร์ตกรงสยามรายสัปดาห์ ฉบับที่ ๒๓๔,
ธ.ค. ๐๘. หน้า ๑๗.
 ๖. อาจันท์ ปัญจพรรค์. มนัส จรรย์วงศ์ เสือเฒ่าผู้ให้หมแก่สัตว์เล็ก. ชาวกรุง
ปีที่ ๑๕. ฉบับที่ ๓. ธ.ค. ๐๘. หน้า ๑๒๒.
 ๗. มนุ จรรย์วงศ์. คำบอกเล่า.
-

ห้องสมุดกฎหมาย

ธานินทร์ กรัยวิเชียร^๑

ก. ข้อพิจารณาโดยทั่วไป

๑. ความสำคัญและคุณลักษณะของห้องสมุดกฎหมาย

“นักวิทยาศาสตร์ไม่อาจรับการฝึกอบรมได้โดยปราศจากการทดลอง วิทยาศาสตร์นั้นใด นักกฎหมายก็ไม่อาจฝึกการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพกฎหมายได้โดยปราศจากห้องสมุดที่ดีที่ตนอาจค้นคว้าด้วยตนเองได้นั้น”^๒ ห้องสมุดกฎหมายจึงเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียนกฎหมาย และเปรียบเสมือนมันสมองแห่งวิชาชีพกฎหมายโดยแท้ ในต่างประเทศ การจัดห้องสมุดกฎหมายทั้งของมหาวิทยาลัย และของเนติบัณฑิตสภาจึงได้มีการให้ความเอาใจใส่และสละเงินก้อนใหญ่เพื่อปรับปรุงห้องสมุดกฎหมายให้มีคุณลักษณะครบถ้วนทั้ง ๓ ประการ คือ (ก.) เป็นห้องสมุดที่มีหนังสือกฎหมายครบถ้วน (ข.) สถานที่ถูกสุขลักษณะ อุปกรณ์ครบถ้วนทันสมัย จัดหมวดหมู่หนังสือถูกต้อง มีเจ้าหน้าที่ให้บริการแก่ผู้อ่านดี และ (ค.) มีงบประมาณประจำสำหรับจัดให้ห้องสมุดมีหนังสือใหม่ ๆ บริบูรณ์”

๒. วัตถุประสงค์ของห้องสมุดกฎหมาย

บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายแห่งมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของห้องสมุดกฎหมายว่ามี ๓ ประการ คือ (ก) เพื่อเป็นหน่วยให้การอบรม

๑. ธานินทร์ กรัยวิเชียร บ.บ., LL.B., London; Barrister at Law (Gray's Inn) ผู้แทนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการประชุม เรื่อง การจัดการศึกษาวิชากฎหมายในเอเชียอาคเนย์ ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒๗ สิงหาคมถึง ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ณ มหาวิทยาลัยสิงคโปร์

๒. คำกล่าวของศาสตราจารย์ Russell N. Sullivan แห่งมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ ในบทความเรื่อง “An Adequate Law School Library” ในนิตยสาร Journal of Legal Education ของ Association of American Law School, Vol. 2, 1949:159.

๓. ธานินทร์ กรัยวิเชียร: บทบรรณาธิการ, บทบันทึก เล่ม ๒๐, ตอน ๒, หน้า ๔๔๔.

ศึกษา (ข) เพื่อทำหน้าที่เป็นเครื่องช่วยการค้นคว้า และ (ค) เพื่อให้บริการแก่สาธารณชนในถิ่นที่จำเป็นต้องให้^๑

๓. มาตรฐานห้องสมุดกฎหมาย (Standards of Law Library)

ปัญหาที่ว่าห้องสมุดแต่ละแห่งนั้นสมควรจะมีปริมาณหนังสือเท่าใด และสมควรมีหนังสือประเภทใดบ้างนั้น มีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นหลายฝ่ายด้วยกัน ศาสตราจารย์ รอสคู เปาน์ค อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด แห่งสหรัฐอเมริกา ให้ความเห็นว่า ห้องสมุดกฎหมายแต่ละแห่งควรมีหนังสือ ๑๓๕,๐๐๐ เล่ม สมาคมห้องสมุดกฎหมายอเมริกันเห็นว่า ห้องสมุดกฎหมายของประเทศที่ใช้กฎหมายแองโกลแซกซอนควรมีหนังสือไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม เนติบัณฑิตยสภาอเมริกันให้ความเห็นว่า ห้องสมุดสำหรับโรงเรียนกฎหมายที่นับว่าจะให้บริการแก่นักศึกษาได้อย่างดีนั้น ต้องมีหนังสือกฎหมายที่ทันสมัยไม่ต่ำกว่า ๗,๕๐๐ เล่ม และสมควรมีงบประมาณซื้อหนังสือเพิ่มเป็นรายปีปีละอย่างน้อยที่สุด ๒,๐๐๐ เหรียญอเมริกัน (ประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท) อย่างไรก็ตามมาตรฐานที่สำคัญที่สุดและเป็นที่ยอมรับนับถือโดยสถาบันกฎหมายทั่วไปในสหรัฐอเมริกา ก็มาตรฐานของสมาคมโรงเรียนกฎหมายอเมริกัน (Association of American Law School) ตามมาตรฐานนี้ โรงเรียนกฎหมายอเมริกันที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมของโรงเรียนกฎหมายอเมริกันได้จะต้องมีหนังสือกฎหมายอย่างน้อยที่สุด ๒๐,๐๐๐ เล่ม และจะต้องมีงบประมาณซื้อหนังสือไม่ต่ำกว่าปีละ ๔,๐๐๐ เหรียญอเมริกัน (ประมาณ ๘๐,๐๐๐ บาท) ทั้งนี้ ไม่รวมค่าธรรมเนียมและเย็บหนังสือที่ชำรุด และถ้าหากมีจำนวนนักศึกษากฎหมายประจำ (Full-time Students) เกินกว่า ๑๐๐ คน จะต้องมีงบประมาณซื้อหนังสือเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าปีละ ๕๐๐ เหรียญอเมริกัน (ประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท) คือนักศึกษาทุก ๆ ๕๐ คนหรือนักศึกษาพิเศษ (Part-time Students) ทุก ๆ ๗๕ คน นอกจากนี้ห้องสมุดโรงเรียนกฎหมายนั้น ๆ จะต้องมียุติสารกฎหมายที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ ชุดที่เย็บเป็นเล่มโดยสมบูรณ์ครบชุด^๒ สำหรับโรงเรียนกฎหมายในประเทศอังกฤษ ก็ได้มีการ

๑ Srinivasagam, E. : Law Library Organization and Development, a working paper for The First Regional Conference on Legal Education, Singapore, 1962, p. 2.

๒ Srinivasagam, E. : ในบทความที่อ้างถึงในเชิงอรรถข้างต้น

พิจารณาปัญหาเรื่องปริมาณหนังสือของห้องสมุดกฎหมายเช่นกัน โดย The Sub-committee ของ The General Committee of The Society of Public Teachers of Law^๑

สำหรับห้องสมุดกฎหมายที่มีหนังสือกฎหมายมากที่สุดในโลก เห็นจะได้แก่ ห้องสมุดกฎหมายของรัฐสภาอเมริกัน (The Law Library of Congress) ซึ่งมีฐานะเป็น หอสมุดกฎหมายแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา มีหนังสือกฎหมาย (ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑) จำนวน ๔๒๗,๘๒๘ เล่ม^๒ หอสมุดกฎหมายของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดมีหนังสือกฎหมาย (ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓) จำนวน ๔๔๐,๐๐๐ เล่ม^๓

สำหรับในภาคตะวันออกไกลนี้ ห้องสมุดกฎหมายของมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ ซึ่ง เพิ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙^๔ นี้ ขณะนี้มีหนังสือกฎหมาย ๒๐,๐๐๐ เล่ม มีนิตยสาร กฎหมายที่ครบชุด ๔๕๐ ชุด คิดเป็นราคากว่าเงินทั้งสิ้น ๓๐๐,๐๐๐ เหรียญดอลลาร์ (ประมาณ ๒,๑๐๐,๐๐๐ บาท) สำหรับงบประมาณค่าซื้อหนังสือประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๖ นี้คือ ๑๕,๐๐๐ เหรียญดอลลาร์ (ประมาณ ๑๐๕,๐๐๐ บาท) มหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ ประเทศฟิลิปปินส์ มีหอสมุดกฎหมายสองแห่ง คือที่ Quezon City มีหนังสือกฎหมาย ๒๐,๐๐๐ เล่ม ได้มีการเลือกเฟ้นประเภทหนังสือที่จัดไว้สำหรับห้องสมุดอย่างพิถีพิถันที่สุด หอสมุดอีกแห่งหนึ่ง คือที่กรุงมนิลา มีหนังสือกฎหมายต่างประเทศหลายพันเล่ม^๕ ข้อที่พึงสังเกต คือ ผู้แทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอบรมศึกษากฎหมายอื่นที่เข้าร่วมประชุมครั้งนั้นมิได้ให้ ตัวเลขเกี่ยวกับจำนวนหนังสือของมหาวิทยาลัยและสถาบันของตน แต่อนุมานเอาได้จาก การอภิปรายในการประชุมว่า มหาวิทยาลัยและสถาบันอบรมศึกษากฎหมายต่างๆ ในภาค

^๑ Srinivasagam, E : ในบทความที่อ้างถึงในเชิงอรรถข้างต้น แต่เป็นที่น่าเสียดายที่บทความนี้มิได้ให้ รายละเอียดมากกว่านี้.

^๒ American Association of Law Libraries : Law Library in the United States and Canada, 1958.

^๓ Caver, David F : Legal Education in the United States. Cambridge, Harvard Law School, 1960.

^๔ Santos, Vicente Abad : Legal Education in the Philippines, a working paper for the First Regional Conference on Legal Education, Singapore, 1962, p. 3.

ตะวันออกไกลนี้ยังมีจำนวนหนังสือกฎหมายน้อยมาก ขนาดที่ไม่น่าจะกล่าวอ้างถึง แม้กระนั้นก็ดี แต่ละประเทศเหล่านี้ตระหนักในความจำเป็นของห้องสมุดกฎหมาย และกำลังพยายามอย่างสุดความสามารถที่จะปรับปรุงห้องสมุดกฎหมายของตนให้เทียบทันนานาอารยประเทศ.

ข้อที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ มีผู้ทรงคุณวุฒิชาวอเมริกันบางท่านคัดค้านว่าจะถือเอาปริมาณหนังสือกฎหมายแต่ละประการเกี่ยวเป็นเครื่องกำหนดมาตรฐานว่าห้องสมุดกฎหมายนั้นดีหรือไม่พอหรือไม่ เพราะจำนวนหนังสือเท่านั้นทำให้ห้องสมุดกฎหมายสมบูรณ์ขึ้นมาได้ไม่ ความจริงต้องคำนึงถึงวิชาที่โรงเรียนกฎหมายนั้นๆ ทำการสอน สาขาวิชากฎหมายที่นักเรียนและอาจารย์ในโรงเรียนกฎหมายแห่งนั้นทำการค้นคว้าตลอดจนขนาดของโรงเรียน ปริมาณของนักเรียนประจำและนักเรียนพิเศษด้วย ดังนั้นจึงน่าจะกล่าวได้ว่าปริมาณหนังสือกฎหมายที่ห้องกฎหมายนั้นพียงมีนั้น เป็นเพียงข้อพิจารณาที่สำคัญข้อหนึ่งในการพิจารณาว่า ห้องสมุดกฎหมายใดสมบูรณ์เพียงใดหรือไม่ นอกจากนั้นเนื่องจากปริมาณหนังสือกฎหมายที่บรรณาสถาบันกฎหมายและนักเรียนวิชากฎหมายทั่วทุกมุมโลกนี้ก็มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกเมื่อเชื่อวัน ปริมาณหนังสือกฎหมายที่กำหนดกันไว้นั้นย่อมจะต้องขยายจำนวนขึ้นตามวันและเวลาที่ผ่านไป มีบางท่านกล่าวว่า ห้องสมุดนั้นควรขยายขึ้นอีกเท่าตัวทุก ๆ ๑๖ ปี.^๒

๔. หนังสือที่ควรมีในห้องสมุดกฎหมาย

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ห้องสมุดกฎหมายทุกแห่งควรมีตัวบทกฎหมายทุกฉบับ คำพิพากษาของศาล นิยสารกฎหมาย ตำรากฎหมายทุกเล่มตลอดจนพจนานุกรมและสารานุกรมและทั่วไป รวมตลอดทั้งวรรณกรรมกฎหมายของต่างประเทศอันจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาวิชากฎหมายเปรียบเทียบด้วย แต่ยังเป็นที่ได้แย้งกันอยู่ก็คือ ห้อง

^๑ Sullivan, Russell N: ในบทความเรื่อง An Adequate Law Library ที่อ้างถึงข้างต้น.

^๒ Rider, Fremont: The Scholar and the Future of Research Library. New York, Hadham Press, 1944, p. 3.

สมุดกฎหมายสมควรที่จะมีหนังสือในสาขาวิชาอื่นในสังคมศาสตร์ เช่น ปรัชญา อาชญาวินัย จิตวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ด้วยหรือไม่ บางท่านเห็นว่าสมควรมี เพราะวิชาการเหล่านี้เกี่ยวเนื่องกับวิชากฎหมายอย่างใกล้ชิดและไม่อาจแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด บางท่านเห็นว่าห้องสมุดกฎหมายไม่ควรมีหนังสือในสาขาวิชาเหล่านี้ เพราะจะทำให้ห้องสมุดกฎหมายต้องเพิ่มปริมาณพนักงาน สถานที่ และเงินงบประมาณจ่ายขึ้นอีกเป็นอันมาก อย่างไรก็ตามความเห็นส่วนใหญ่เห็นกันว่า โดยปรกติถ้าโรงเรียนกฎหมายเป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยก็ไม่มีปัญหาอันใด เพราะหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งย่อมมีหนังสือในสาขาวิชาการเหล่านี้ครบถ้วนอยู่แล้ว

๕. ระบบบรรณานุกรม (Bibliographic Organization)

ระบบบรรณานุกรมนี้นับว่า เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับห้องสมุดกฎหมายที่สมบูรณ์ ระบบบรรณานุกรมนี้จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้ทราบว่า มีวรรณกรรมใดบ้างที่ห้องสมุดมีและผู้ใช้ห้องสมุดประสงค์จะใช้ และอยู่ ณ ที่แห่งใดในห้องสมุด และจะเรียกใช้ได้อย่างไร นอกจากนั้นเพื่อประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดในอันที่จะจัดและควบคุมหนังสือของห้องสมุดได้อย่างมีระเบียบและรวดเร็ว การจัดระบบบรรณานุกรมนี้มีใช้เรื่องที่จัดทำได้โดยง่าย ผู้จัดทำต้องได้รับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์มาจึงจะจัดทำได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชา ยิ่งห้องสมุดใหญ่มากยิ่งต้องการระบบบรรณานุกรมที่ใหญ่และละเอียดมาก

บัตรรายการ (Cataloging) เพื่อที่จะให้ผู้ใช้ห้องสมุดทราบว่าหนังสือในห้องสมุดมีใครเป็นผู้เขียน และมีวิชาใดบ้าง และผู้ใช้ห้องสมุดจะหาหนังสือนั้นได้อย่างไร จึงต้องมีบัตรรายการหนังสือกฎหมายซึ่งการประมวลบัตรรายการนี้ต้องทำตามหลักวิชาบรรณารักษศาสตร์อย่างใกล้ชิดในประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรป บัตรรายการหนังสือกฎหมายนี้มักจะพิมพ์เป็นเล่มในลักษณะเป็นสารบาญกฎหมาย ซึ่งก็นับว่าเป็นการสะดวกในการเคลื่อนย้าย แต่ก็มีผลเสียในอันที่จะเพิ่มรายการใหม่หลังจากที่พิมพ์สารบาญนั้นแล้วไม่สะดวกนัก ในปัจจุบันโดยทั่วไปจึงนิยมใช้บัตรรายการ (The card catalogue) ซึ่งอาจจะมีกาเพิ่มเติม ดอแอก หรือเปลี่ยนแปลงได้โดยสะดวก โดยปกติบัตรรายการหนังสือกฎหมายนี้เป็นสองประเภทคือ (ก) -บัตรผู้แต่ง และบัตรชื่อผู้แต่ง เรียงตามลำดับตัวอักษร

(The catalogue arranged alphabetically by author and title) และ (ข) บัตรหัวเรื่อง (The catalogue alphabetically by subject).

การจัดหมวดหมู่หนังสือ (Classification) นักกฎหมายโดยทั่วไปแบ่งหมวดหมู่กฎหมายออกเป็นสองประเภท คือ ตัวบทกฎหมาย (Primary Sources of Law) และคำอธิบายกฎหมาย (Secondary Materials)

อันวิชากฎหมายนั้น ในทัศนะของบรรณารักษศาสตร์ เป็นวิชาที่จัดหมวดหมู่ยากที่สุดวิชาที่เดียว เพราะวิชากฎหมายเองก็แบ่งออกไปเป็นสาขาย่อยนับเป็นเรือนร้อย เรือนพัน ยิ่งกว่านั้น บางสาขาวิชาก็ซ้ำหรือซ้อนกัน ในบางส่วนก็มีปัญหาที่ถกเถียงกันมากก็คือ สมควรจะแบ่งหมวดหมู่ตามลักษณะวิชา หรือตามประเทศ หรือตามระบบกฎหมาย (เช่น ระบบประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย และระบบกฎหมายแองโกลแซกซอน) ห้องสมุดแต่ละแห่งนิยมกันไปคนละอย่าง และมีความเห็นแตกต่างกันอยู่ ขณะนี้ยังไม่มีระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับนับถือเป็นหลักปฏิบัติสากล ระบบคิวอี้ (The Dewey Classification) ซึ่งเป็นระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือสากลนั้นใช้ไม่ได้เลยในการจัดหมวดหมู่หนังสือกฎหมายโดยเฉพาะ เพราะสาขาวิชากฎหมายที่ซอยละเอียดลงไปนั้นมีไม่เพียงพอกับสาขาวิชากฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบกฎหมายอื่นซึ่งมิใช่ระบบกฎหมายอเมริกัน ระบบเป็นเนียน (The Benyon Scheme) ของมหาวิทยาลัยชิคาโกนั้นมีห้องสมุดหลายแห่งถือปฏิบัติตาม เช่นห้องสมุดกฎหมายของมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ แม้วาระบบเป็นเนียนจะมีส่วนที่เด่นอยู่มาก ก็จัดไว้โดยพิจารณาจากแง่ของนักกฎหมายอเมริกันโดยเฉพาะ จึงมีส่วนเดียวสำหรับหอสมุดกฎหมายของประเทศอื่นที่จะถือปฏิบัติตาม ระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือกฎหมายอีกระบบหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมอยู่เหมือนกัน คือระบบของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ซึ่งเรียนโรงเรียนโดยศาสตราจารย์ ไมล์ โอว์ ไพริส (Miles O. Price) ผู้ซึ่งเป็นบรรณารักษ์หอสมุดกฎหมายของมหาวิทยาลัยโคลัมเบียมาเป็นเวลา ๓๘ ปี ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภาไทยจัดหมวดหมู่ตามระบบของมหาวิทยาลัยโคลัมเบียนี้ เพราะการจัดหมวดหมู่หนังสือเหมาะสำหรับความต้องการของเรา โดยจัดตามลักษณะวิชา และสาขาย่อยที่กว้างขวาง ไม่ใช่พิจารณาแต่เฉพาะในแง่ นักกฎหมายอเมริกันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในนานาประเทศขณะนี้กำลังกัการอ

กองระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือกฎหมายของรัฐบาลอเมริกัน คือ (Class K. of The Library of Congress Classification) ซึ่งยังเรียบเรียงไม่เสร็จ และกว่าจะสำเร็จก็คงอีกนานปี.

๖. สถานที่และอุปกรณ์ห้องสมุด

โดยเหตุที่นักศึกษาวิชากฎหมาย และนักกฎหมายจำเป็นต้องใช้ห้องสมุดมาก และต้องอยู่ในห้องสมุดเป็นเวลานานกว่านักศึกษาให้สาขาวิชาอื่น จึงเป็นการจำเป็นที่จะต้องออกแบบ และจัดสร้างห้องสมุดกฎหมายให้เป็นที่ต้องตาต้องใจเชิญชวนเข้าไปอ่านหนังสือ เรื่องการจัดแสงสว่าง ช่องลม การจัดโต๊ะเก้าอี้ และตู้ใส่หนังสือ ก็ระบบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดห้องสมุดกฎหมาย บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายมหาวิทยาลัยสิงคโปร์มีความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญในการจัดห้องสมุดกฎหมายมี ๓ ประการ และมีความสำคัญตามลำดับดังนี้ คือ (ก) ความสบายแก่ผู้อ่าน (ข) ความสะดวกแก่ผู้อ่าน และ (ค) ความสวยงามมีระเบียบ ดังนั้น การออกแบบห้องสมุดกฎหมายจึงสมควรจะต้องให้บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายร่วมมือกับสถาปนิกอย่างใกล้ชิด นอกจากนั้น เนื่องจากวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้ก้าวหน้าไปอย่างมากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้ การออกแบบห้องสมุดกฎหมายก็มีเทคนิคและความก้าวหน้าเป็นเงาตามไปทั่วไปด้วยโดยอาศัยปัจจัยสำคัญ ๓ ประการที่กล่าวข้างต้นนี้.

ในระหว่างการประชุม ทางคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยสิงคโปร์ได้จัดให้ผู้แทนมหาวิทยาลัย และสถาบันอบรมศึกษากฎหมาย เข้าชมกิจการของห้องสมุดกฎหมายของมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ด้วย การจัดสถานที่ของห้องสมุดกฎหมายแห่งนี้จัดได้เป็นอย่างดี และต้องตามปัจจัย ๓ ประการที่บรรณารักษ์กล่าวไว้ในเอกสารประกอบการประชุม ห้องสมุดกฎหมายนี้จัดแบ่งเป็นแผนกๆ มีแผนกติดต่อบริการ แผนกจัดหา แผนกสารบรรณ และบัตรรายการ แผนกหนังสือค้นคว้าและอ้างอิงทั่วไป (General References) แผนกห้องอ่านหนังสือกฎหมายซึ่งเป็นห้องโถงใหญ่ แผนกหนังสือใหม่ แผนกห้องอ่าน แผนกห้องอ่านนิตยสารกฎหมาย บริเวณโถงอ่านสง่างาม มีโต๊ะเก้าอี้ที่ไถ่ขนาด และมีจำนวนเพียงพอแก่นักศึกษาวิชากฎหมาย ของคณะนิติศาสตร์ทั้งคณะ บริเวณห้องสมุดกฎหมายทั้งบริเวณมีการปรับอากาศให้เหมาะสมด้วย.

สำหรับกัปตรรายของมหาวิทยาลัยนั้น จัดตามระบบของเบ็นเน็ยน์ก็แล้ว
ข้างต้น

อนึ่ง มีอุปกรณ์ห้องสมุดอีกอย่างหนึ่งที่น่าจะกล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วย คือ ระบบ
"Microreproductions" อันหมายถึง การถ่ายภาพหนังสือโดยย่อขนาดตัวหนังสือให้เล็กที่
สุดเท่าที่จะเล็กได้ โดยถ่ายบนฟิล์ม เรียกว่า "Microfilm" หรือถ่ายบนบัตรมีขนาดต่างๆ
เรียกว่า "Microcards" เช่นขนาดไปรษณียบัตร หรือถ่ายบนสิ่งพิมพ์ เรียกว่า "Microprint"
แต่เวลาอ่านนั้นต้องเข้ากล้องฉาย (Microprojector) ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ กล้องฉาย
ภาพยนตร์หนึ่ง แล้วอ่านจากจอภาพหรือแท่นภาพแล้วแต่กรณี หนังสือเล่มหนึ่งซึ่งมีความ
หนาไม่เกิน ๒๐๐ หน้า เมื่อถ่ายภาพย่อลงบัตร "Microcards" แล้วใช้บัตร Microcards
ขนาดบัตรรายการของห้องสมุด (ขนาด ๗ x ๑๒ ๑/๒ ซม.) เพียงแผ่นเดียวและหน้าเดียว
จึงนับว่าเป็นการปฏิรูปวิธีเก็บรักษาบรรณกรรมชิ้นหนึ่งที่เดียว.

วัตถุประสงค์ของการใช้ Microreproductions ในห้องสมุดในปัจจุบันก็คือ (ก)
เพื่อประหยัดที่เก็บหนังสือในห้องสมุด (ข) เพื่อถ่ายภาพหนังสือเก่าแก่ซึ่งหาหายาก หรือ
มีราคาสูงกว่า (ค) เพื่อสงวนรักษาวรรณกรรมอันมีค่าไว้ให้ถาวร เพราะกระดาษ
หนังสือบางชนิดไม่คงทน (ง) เพื่อแจกจ่ายและแลกเปลี่ยนวรรณกรรมระหว่างห้องสมุด
และผู้กันคว้า โดยเสียค่าใช้จ่ายอย่างน้อยที่สุด และ (จ) เพื่อจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ และ
เอกสารต่างๆ ซึ่งต้องการพิมพ์จำนวนเล็กน้อย.

เมื่อได้มีการคำนวณค่าใช้จ่ายในการจัดทำ Microreproductions แล้วปรากฏว่า
เสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น กล่าวคือ ราคา Microfilm สำหรับหนังสือเล่มหนึ่งแพง
กว่าหนังสือเล่มนั้น (ราคาในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน) เพียงเล็กน้อยเท่านั้น.

Microreproductions นี้มิใช่ในห้องสมุดทั่วไป มาเป็นเวลานานแล้ว แต่เพิ่งมา
นิยมใช้กันแพร่หลายจริงจังกายในระยะเวลา ๑๐ ปีเศษมานี้เอง ในตอนเริ่มแรกผู้ใช้ห้อง
สมุดส่วนไม่ค่อยนิยม เพราะการอ่านลำบากกว่าการอ่านหนังสือธรรมดา กล่าวคือใกล้เคียงกับ

* Tauber, Maurice F. : Technical in Libraries. New York, Columbia University
Press, 1958, p. 393.

การถ่ายภาพนิ่งๆ อย่างน้อยหนึ่งภาพเอง คุณานะใช้วิธีสแกนเอกสาร นอกจากนั้นสมุดต่างๆ ประสงค์จะหาต้นฉบับวรรณกรรมที่เป็นหนังสือไว้มากกว่าจะเก็บ Microfilm หรือ Micro-cards แต่อย่างไรก็ดี โดยที่ค่าใช้จ่ายในการจัดทำดูมาก และแทบจะเรียกว่าไม่เสียที่เก็บเลยความนิยมก็เพิ่มขึ้นเป็นลำดับในต่างประเทศ.

๗. เจ้าหน้าที่ห้องสมุดกฎหมาย

เพื่อที่จะให้การจัดห้องสมุดกฎหมายเป็นไปด้วยดีสมตามวัตถุประสงค์นั้น นักกฎหมายฝ่ายวิชาการมีความเห็นพ้องต้องกันว่า บรรณารักษณ์นั้นสมควรจะเป็นนักกฎหมาย ซึ่งสำเร็จการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ด้วยในสหรัฐอเมริกา^๙ นั้นมีสถาบันส่งเสริมและผดุงเกียรติบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายโดยเฉพาะคือ American Association of Law Libraries การที่ห้องสมุดกฎหมายจะหาบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวมาปฏิบัติงานได้ก็จำเป็นต้องให้อัตราเงินเดือนให้สูงได้ดุลยภาพกับคุณสมบัตินั้น เพราะการฝึกอบรมวิชากฎหมายก็ใช้เวลาอยู่นานอยู่แล้ว การฝึกอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์จะต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นอีกเป็นแรมปี นอกจากตัวบรรณารักษ์เองแล้ว ห้องสมุดกฎหมายจำต้องมีเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการฝึกฝนอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์อีกตามจำนวนที่สัดส่วนสัมพันธ์กับขนาดของห้องสมุดกฎหมายนั้น.

๘. บริการห้องสมุดกฎหมาย

แม้ว่าห้องสมุดกฎหมายจะสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม หากปราศจากเสียซึ่งบริการที่ดีแก่ผู้ใช้ห้องสมุดจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดแล้ว อาจกล่าวได้ว่าห้องสมุดนั้นแทบจะไร้คุณค่าเสียทีเดียว นักกฎหมายเป็นจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เข้าใจวิธีการจัดหนังสือในห้องสมุดกฎหมาย ซึ่งแต่ละแห่งก็จัดทำตามลำพัง เนื่องจากยังไม่มีระบบสากลดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น ด้วยเหตุฉะนั้นในนานาประเทศทางมหาวิทยาลัยและสถาบันอบรมศึกษาวิชากฎหมายมักจะจัดหลักสูตรพิเศษให้แก่นักศึกษากฎหมายปีที่ ๑ ให้รู้จักห้องสมุดกฎหมายและวิธีใช้ห้องสมุดกฎหมาย และวิธีขอบริการจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดด้วย.

ห้องสมุดกฎหมายนั้นจะถือว่าเพียบพร้อมบริบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้ให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างดีที่สุดที่จะทำได้.

^๙ Srinivasagam, E. ในบทความที่อ้างถึงในเชิงอรชรข้างต้น.

ข. ข้อพิจารณาสำหรับประเทศไทย

ในขณะนี้ ห้องสมุดกฎหมายที่สำคัญของประเทศไทยมี ๔ แห่ง คือ ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวนหนังสือทั้งหมดมี ๖๒,๐๐๐ เล่ม เป็นหนังสือกฎหมายไทยและเทศรวม ๓,๒๐๐ เล่ม^๑ ห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจำนวนหนังสือทั้งหมด ๖๐,๐๐๐ เล่ม เป็นหนังสือกฎหมายไทยและเทศรวม ๒,๐๐๐ เล่ม^๒ ห้องสมุดกลางกระทรวงยุติธรรมมีหนังสือกฎหมายไทยและเทศรวม ๓๕๐๐ เล่ม ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา มีหนังสือกฎหมายไทยและเทศประมาณ ๔,๐๐๐ เล่ม.

เราจะเห็นได้ว่า สถานการณ์ที่เป็นอยู่เวลานี้น่าหนักใจเพียงใด เมื่อเทียบกับบรรดาห้องสมุดกฎหมายของนานาอารยประเทศ หรือแม้แต่เทียบกับประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง ตามความเห็นของผู้เขียนเองนั้นการจัดห้องสมุดกฎหมายให้ไ้ระดับมาตรฐานของต่างประเทศนั้น มิใช่สิ่งที่พินิจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังสงครามครั้งที่สองนี้ ด้วยเหตุที่วงการศึกษารองไทยกันทั่วและเคลื่อนไหวไปในทางที่สกลไคตามนานาอารยประเทศและการจัดห้องสมุดโดยทั่วไป และห้องสมุดกฎหมายก็ถูกกักขังกว่าเมื่อก่อนเป็นอันมาก และถ้าหากเป็นหอสมุดของหน่วยราชการ ก็รู้สึว่าได้รับการพิจารณาในแง่งบประมาณจากทางราชการด้วยก็ อย่างไรก็ดี การพัฒนาห้องสมุดในประเทศไทยมีข้อพิจารณาบางประการคือ

(๑) นักกฎหมายไทยก็ดี นักศึกษากฎหมายไทยก็ดี รักที่จะปฏิบัติการหรือเรียนโดยวิธีอื่นมากกว่าการอ่านหนังสือ ทั้งอาจารย์และผู้บรรยายก็มีให้อบรมให้นักศึกษาเห็นความสำคัญในเรื่องนี้พอสมควร แต่จะโทษอาจารย์หรือผู้บรรยายโดยทรงก็ไม่ถนัด เพราะห้องสมุดนี้มีอยู่จริงแต่หนังสือกฎหมายหาไม่ครบครันไม่ อย่างไรก็ดีเมื่อมีการก้านห้องสมุดกฎหมายของเราพัฒนาไปตามอารยสมัย และเมื่ออาจารย์หรือผู้บรรยายได้นำความสำคัญของห้องสมุดกฎหมายให้นักศึกษาทราบ และฝึกใช้โดยถูกต้องแล้ว ในอนาคตอันใกล้นี้ เราอาจมีนักกฎหมายไทยที่ทรงคุณวุฒิอันแท้จริงเพิ่มจำนวนขึ้นอีกเป็นอันมาก.

๑ สอดตามข้อเท็จจริงจากห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวนหนังสือ ๓,๒๐๐ เล่มนี้ เป็นหนังสือกฎหมายไทย ๒,๐๐๐ เล่ม ต่างประเทศ ๑,๒๐๐ เล่ม

๒ สอดตามข้อเท็จจริงจากห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหนังสือกฎหมายไทย ๑,๓๐๐ เล่ม หนังสือกฎหมายต่างประเทศ ๑๐๐ เล่ม

(๒) นับว่าเป็นโชคที่อยู่อย่างหนึ่ง ที่ระบบกฎหมายไทยของเราได้สถาปนามาเป็นอย่างดีและพัฒนาอย่างน่าพึงใจ เป็นระบบกฎหมายที่ก่อรูปด้วยเหตุผลด้วย และมีหลักการดี ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนดังเช่นระบบกฎหมายแอ่งโกลแซกซอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบกฎหมายอเมริกัน มิฉะนั้นแล้ว เราอาจจะต้องมีห้องสมุดที่ใหญ่โตมีปริมาณหนังสือมากมายตามแบบห้องสมุดกฎหมายอเมริกัน ซึ่งต้องมีหนังสือกฎหมายเป็นเรือนหมื่น จึงจะถือว่าเป็นห้องสมุดชั้นมาตรฐาน เพราะฉะนั้นในแง่ปริมาณหนังสือกฎหมายที่ห้องสมุดกฎหมายไทยพียงหมื่นนี้จึงไม่ต้องสูงเท่าหรือแม้ใกล้เคียงกับจำนวนหนังสือของห้องสมุดกฎหมายอเมริกัน ผู้เขียนเห็นว่า ทั้งหนังสือกฎหมายไทยและหนังสือกฎหมายต่างประเทศ อันจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาวิชากฎหมายเปรียบเทียบ (Comparative Law) มีประมาณห้องสมุดละ ๑๐,๐๐๐ เล่ม ก็น่าจะเป็นการเพียงพอสำหรับความต้องการในขณะนี้ แม้กระนั้นก็ยังมิใช่ว่าจะหาทางประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อหนังสือได้บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือกฎหมายต่างประเทศซึ่งมีราคาแพงมาก กล่าวคือ ห้องสมุดกฎหมายทุกแห่งควรจะวางหลักว่า สำหรับกฎหมายหลัก และวิชาที่สอนโดยเฉพาะในสถาบันนั้น ๆ แล้ว ห้องสมุดแห่งนั้นควรมีตำรากฎหมายต่างประเทศในสาขาวิชาเหล่านั้นโดยครบถ้วน และมีจำนวนเพียงพอแก่การใช้ของนักศึกษาในสถาบันนั้น ๆ ด้วย แต่ถ้าเป็นสาขาวิชากฎหมายลักษณะพิเศษออกไป ห้องสมุดกฎหมายทั้งหมดน่าจะตกลงกันแบ่งกันจัดหา เป็นต้นว่า หนังสืออันเกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาความของศาลห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภาควรมีครบถ้วนหรือจัดหาให้มากที่สุดที่จะมากได้ ถ้าเป็นสาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศอาจจะเป็นหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดหาส่วนหนังสือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมนั้น น่าจะเป็นเรื่องของหอสมุดกลางกระทรวงยุติธรรมเป็นอาทิด้วยการติดต่อประสานงานกันระหว่างหอสมุดกฎหมายทุกแห่งเช่นนี้ ย่อมช่วยให้ห้องสมุดกฎหมายของเรามีหนังสือกฎหมายของต่างประเทศมากขึ้นโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายซื้อหนังสือซ้ำกันโดยไม่จำเป็น และยังมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นของกันและกันอีกโสดหนึ่งด้วย.

อนึ่ง เป็นที่น่ายินดีที่ทางคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดทำโครงการสหบัตร (The union catalogue) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์จะให้บริการแก่ผู้

ใช้ห้องสมุดได้ทราบว่า หนังสือในสาขาวิชาการต่างๆ ในรัฐประศาสนศาสตร์มีอยู่ ณ ห้องสมุดใดบ้าง ทั้งนี้โดยรวมทั้งสาขาวิชากฎหมายด้วย จึงนับว่า โครงการสหพันธ์นี้เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาและนักกฎหมายโดยตรง ด้วยที่จะค้นหาได้สะดวกกว่า ห้องสมุดแห่งใดมีหนังสือกฎหมายเล่มใดบ้าง.

(๓) สำหรับหนังสือกฎหมายของต่างประเทศที่ห้องสมุดกฎหมายไทยควรมีนั้น ถ้าหากเป็นหนังสือใหม่มีขายในท้องตลาดก็ไม่ใช่สิ่งที่หายากแต่ประการใดแต่ถ้าเป็นหนังสือเก่าที่ขาดตลาดแล้ว ก็นับว่าหายากอยู่มิใช่น้อยเหมือนกัน และสำหรับห้องสมุดกฎหมายไทย เราจำเป็นต้องมีหนังสือที่ขาดตลาดแล้วเหล่านี้ ไม่น้อยอยู่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือกฎหมายของต่างประเทศซึ่งเป็นที่มาของระบบกฎหมายไทยปัจจุบัน^๑ หนังสือเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ไม่ปรากฏว่ามีอยู่ในห้องสมุดแห่งใดในประเทศไทย การสั่งซื้อจากต่างประเทศ หอสมุดบางแห่งก็ได้จัดทำ แต่ก็ได้ผลน้อย^๒ อย่างไรก็ดี เมื่อมีระบบ Microreproductions ขึ้นเช่นนี้แล้ว ต่อไปก็คงไม่ยากนักในการสั่งซื้อหนังสือเหล่านี้ โดยการถ่ายทอดใส่ Microfilm หรือ Microcards ทั้งราคาก็คงไม่สูงเกินกว่าที่หอสมุดของเราจะจัดหาไว้โดยพร้อมมูลในระยะเวลาไม่ช้านานนัก.^๓

(๔) นอกจากหนังสือกฎหมายต่างประเทศซึ่งห้องสมุดกฎหมายไทยควรมี หอสมุดกฎหมายของเรายังควรรวบรวม และจัดทำนิตยสารกฎหมายชั้นนำของต่างประเทศมาไว้อีกเป็นจำนวนมากที่สุดที่จะมากได้ด้วย และควรจัดทำบรรณานุกรมหนังสือกฎหมายของต่างประเทศที่มีเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย และสถาบันกฎหมายไทย รวมตลอดทั้งบทความอัน

๑. อาทิเช่น The Principles and Practice of The Civil Code of Japan by J. E. de Becker (ฉบับเดิม), The Austrian Civil Law, The Tunis Civil and Commercial Code, The Egyptian Law of Obligations by F.P. Walton. อันเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือกฎหมาย ต่างประเทศในจำนวนมากเล่ม ซึ่งคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้พิจารณาประกอบการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบันของเรา

๒. เช่นหอสมุดกลางกระทรวงยุติธรรม เคยสั่งซื้อหนังสือเหล่านี้โดยรอซื้อหนังสือเก่าที่จะมีมาในท้องตลาดนานนับปีจึงจะได้สักเล่มหนึ่ง.

๓. รายชื่อหนังสือกฎหมายต่างประเทศ อันเป็นที่มาของกฎหมายไทย บางลักษณะก็มีที่หอสมุดกระทรวงยุติธรรม.

เกี่ยวกับกฎหมายไทยในนิตยสารของต่างประเทศไว้^๑ สำหรับให้นักศึกษาและนักกฎหมายไทย ได้มีโอกาสค้นคว้าเป็นพิเศษด้วย และถ้าหากทางหอสมุดกฎหมายของเราไม่อาจหาซื้อ หรือจัดหาหนังสือหรือบทความดังกล่าวมาได้ ก็น่าจะจัดหาโดยใช้การถ่ายภาพหรือใช้ระบบ Microreproductions เข้าช่วยด้วย.

(๕) เนื่องจากสถาบันกฎหมายของต่างประเทศบางแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา สนใจในระบบกฎหมายต่างๆ ทั่วโลก และมักจะขอแลกเปลี่ยนหนังสือกฎหมายกับห้องสมุดกฎหมายไทยเสมอมา^๒ จากการแลกเปลี่ยนนี้ นอกจากจะเป็นการทุนค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อหนังสือต่างประเทศแล้ว เรายังได้รับประโยชน์จากบริการห้องสมุดของเขาด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับหนังสือที่หายาก หรือการขอถ่ายภาพ (Photo stat) บทความอันเกี่ยวกับกฎหมายไทยด้วย อนึ่งการติดต่อแลกเปลี่ยนเช่นนี้ ย่อมนับได้ว่าเป็นการเผยแพร่เกียรติของ ระบบกฎหมายไทยของเราอีกโสดหนึ่งด้วย จึงสมควรที่หอสมุดกฎหมายไทยจะพึงกระทำอย่างยิ่ง.

(๖) ข้อที่น่าหนักใจอยู่เป็นอันมากก็คือ การจัดหาหนังสือกฎหมายไทยที่จัดพิมพ์ในสมัยดั้งเดิมนั้นเอง ขณะนี้เป็นที่ยอมรับกันได้ว่า ไม่มีหอสมุดแห่งใดในประเทศไทยที่จะมีหนังสือกฎหมายไทยที่จัดพิมพ์ในประเทศไทยครบถ้วนทุกฉบับ^๓ แม้ถึงว่าหอสมุดบางแห่งอาจมีเงินงบประมาณมากเพียงไรก็ตาม ก็ไม่อาจหาซื้อได้ครบถ้วน เพราะไม่มีขายในท้องตลาด อย่างไรก็ดี เราท่านย่อมต้องรับกันว่าหนังสือเหล่านี้มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการค้นคว้าศึกษาของชนรุ่นเรา และอนุชนรุ่นหน้า และนับวันแต่จะสูญสิ้นไปเท่าที่ความหวังของห้องสมุดกฎหมายของเราที่จะได้หนังสือประเภทนี้มาเป็นสมบัติมีทางเกิดก็จากการอุทิศของผู้มีหนังสือเหล่านี้อยู่ และมีเมตตาจิตอุทิศให้เพื่อสาธารณประโยชน์.

^๑ หอสมุดกลางกระทรวงยุติธรรม ได้รวบรวมรายชื่อบทความอันเกี่ยวกับกฎหมายไทยในนิตยสารกฎหมายในภาษาอังกฤษไว้บางส่วน และจากตารางแลกเปลี่ยนหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับกฎหมายกับสถาบันกฎหมายต่างประเทศ ได้รับฉบับภาพถ่ายบทความดังกล่าวมาหลายเรื่อง

^๒ สถาบันกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ซึ่งหอสมุดกลางกระทรวงยุติธรรมติดต่อแลกเปลี่ยนหนังสือคือ The Library of Congress, The Harvard Law School Library และ The Los Angeles County Law Library.

^๓ เช่น หนังสือราชกิจจานุเบกษาฉบับแรก ๆ ที่จัดพิมพ์ในครั้งรัชกาลที่ ๔ และหนังสือธรรมศาสตร์วินิจฉัยนิตยสารกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย

(๗) ในการจัดหาซื้อหนังสือกฎหมายไทยนั้น ยังมีบางท่านมีความเห็นว่า ควรจะซื้อหาได้เฉพาะหนังสือกฎหมายที่ดี หรือที่สำคัญๆ เท่านั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า คุณลักษณะอันสำคัญยิ่งของห้องสมุด คือมีหนังสือกฎหมายครบถ้วนทุกลักษณะทั้งกล่าวแล้วข้างต้น จึงสมควรซื้อหนังสือกฎหมายไทยทุกเล่มที่มีการจัดพิมพ์จำหน่าย เพื่อประโยชน์แห่งการค้นคว้าของนักศึกษาและผู้สนใจ อนึ่ง ถ้าหากห้องสมุดกฎหมายมีเฉพาะแต่หนังสือกฎหมายไทยที่สำคัญๆ เท่านั้นย่อมไร้ค่าในฐานะเป็นห้องสมุดโดยสิ้นเชิง เพราะการที่นักศึกษาและผู้สนใจมาใช้ห้องสมุดนั้น โดยปรกติก็เพราะคนไม่มีหนังสือเล่มนั้นๆ ซึ่งอาจจะไม่ใช่หนังสือกฎหมายที่สำคัญนักก็ได้ ยิ่งกว่านั้นหากจะพิจารณาอีกแง่หนึ่งว่า จำนวนหนังสือกฎหมายใดที่จัดพิมพ์ในปีหนึ่งๆ ที่ผ่านมานี้ รวมราคาอย่างละเล่มทั้งสิ้นไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ห้องสมุดกฎหมายทุกแห่งในประเทศไทยมีพอจ่ายได้.

(๘) โดยที่ห้องสมุดกฎหมายของประเทศไทยยังอยู่ในระยะฟื้นฟู - สมควรจัดโครงการระยะสั้น คือ ระยะฟื้นฟู ๕ ปี - และปีควรจะมั่งบประมาณมากที่สุดที่จะมากได้ สำหรับใช้ในการปรับปรุงสถานที่ให้อุปสุขลักษณะ และเข้ามาตรฐานสากล มีอุปกรณ์ครบถ้วน และจัดซื้อหนังสือทั้งต่างประเทศและหนังสือกฎหมายไทยตามลำดับความสำคัญ ส่วนระยะถัดจาก ๕ ปีแรก ก็ควรจัดโครงการระยะยาวโดยให้งบประมาณประจำเพื่อซ่อมบำรุงสถานที่ เพิ่มอุปกรณ์ซ่อมและซื้อหนังสือเพิ่มเติมให้ครบถ้วนอยู่เสมอในเวลาในทุกลักษณะวิชาที่สอนและทำการค้นคว้า.

(๙) สำหรับในด้านการจัดหาหมวดหมู่หนังสือของห้องสมุดก็ดี การจัดทำบรรณานุกรมกฎหมาย และการให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดกฎหมายก็ดี ย่อมเป็นที่แจ้งประจักษ์แล้วว่า งานเหล่านี้จะสัมฤทธิ์ผลไม่ได้ เว้นแต่จะต้องมีบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิทั้งทางด้านกฎหมาย และทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และมีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลืออย่างเพียงพอ จึงเป็นการสมควรที่มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาวิชากฎหมาย จะต้องสนับสนุนทั้งในด้านการดำเนินงานนี้ และเงินเดือนแก่บุคคลที่มีคุณวุฒิทั้งกล่าว และในขณะเดียวกัน ก็ต้องให้ความสนับสนุนแก่เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ซึ่งได้รับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์มา โดยเฉพาะตามควรแก่คุณวุฒิและวิทยฐานะด้วย.

ก. ข้อเสนอแนะ

(๑) สมควรเร่งรีบปรับปรุงฟื้นฟูกิจการห้องสมุดกฎหมายไทย ให้เทียบทันห้องสมุดกฎหมายของมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษากฎหมายในต่างประเทศ โดยเพิ่มงบประมาณจำนวนนี้ แบ่งเป็นโครงการระยะสั้น ๕ ปี เพื่อฟื้นฟูห้องสมุดกฎหมายของเราให้เข้าระดับมาตรฐานสากล และโครงการระยะยาวให้งบประมาณประจำเพื่อซ่อมบำรุงสถานที่เพิ่มอุปกรณ์ ซ่อมและจัดหาหนังสือให้ครบถ้วนทุกลักษณะวิชาที่ทำการสอนและค้นคว้า

(๒) ควรจัดซื้อหรือจัดหาแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งหนังสือและนิตยสารกฎหมายต่างประเทศเฉพาะส่วนที่จะเป็นประโยชน์แก่การค้นคว้ากฎหมายเปรียบเทียบ และที่เป็นที่มาของกฎหมายไทยในลักษณะต่างๆ หนังสือกฎหมายและนิตยสารกฎหมายของต่างประเทศในภาษาต่างๆ อันมีเรื่องหรือบทความเกี่ยวกับระบบกฎหมายไทยให้ครบถ้วนอยู่ตลอดเวลา

(๓) ควรจัดซื้อจัดหาหนังสือกฎหมายไทยทุกฉบับที่ได้จัดพิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยดั้งเดิมมาจนถึงปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา และจัดให้มีจำนวนเพียงพอมีส่วนสัมพันธ์กับจำนวนนักศึกษา และผู้ใช้ห้องสมุดนั้นๆ

(๔) เมื่อห้องสมุดกฎหมายได้รับการฟื้นฟูพอสมควรแล้ว สมควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้นักศึกษารู้คุณค่า และวิธีใช้ห้องสมุด และการขอบริการจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

(๕) สมควรมีการติดต่อประสานงานระหว่างหอสมุดกฎหมายทุกแห่งในประเทศไทย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกันและกัน และจัดประเภทหนังสือ และลักษณะวิชามิให้ซ้ำกันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะวิชากฎหมายเฉพาะต่างๆ ในภาษาต่างประเทศ

(๖) ควรจัดสร้างห้องสมุดกฎหมายให้ได้มาตรฐานสากล ในด้านความสบาย ความสะดวกแก่ผู้อ่าน และมีอุปกรณ์และบริการห้องสมุดครบถ้วนเพียงพอกับผู้ใช้ห้องสมุดตามปกติ

(๗) ควรสนับสนุนบุคคลที่มีคุณวุฒิทั้งทางด้านกฎหมายและบรรณารักษศาสตร์ เป็นบรรณารักษ์ และผู้ช่วยบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายคุณวุฒิและวิทยฐานะ—

ทำเนียบวารสารราชการ

ม.ร.ว. จีระวัฒน์ จักรพันธุ์

ความจริงอันเป็นที่ยอมรับกันอยู่โดยทั่วไป เกี่ยวกับปัญหาของห้องสมุดในประเทศไทยในปัจจุบัน คือ การขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาใช้จ่ายในการซื้อหนังสือและความไม่สนใจของบุคคลทั่วไปในการอ่านหนังสือ ปัญหาทั้ง ๒ ข้อนี้ ความจริงก็มิได้เป็นความผิดของใครโดยเฉพาะ หากแต่ได้เกิดขึ้นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของประเทศเราเป็นส่วนใหญ่ ห้องสมุดของเราส่วนมากเป็นห้องสมุดของทางราชการ ได้รับเงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ห้องสมุดประชาชนได้รับงบประมาณช่วยเหลือส่วนหนึ่งจากกระทรวงศึกษาธิการ ห้องสมุดโรงเรียนได้รับจากเงินบำรุงการศึกษา ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนมากใช้งบประมาณของคณะ ห้องสมุดของกรมกองต่างๆ ได้รับค่าใช้จ่ายจากสำนักงานเลขานุการกรม หรือ แผนกสารบรรณ จะเห็นได้ว่าตามปกติหน่วยราชการทุกแห่งก็ได้รับงบประมาณไม่เพียงพออยู่แล้ว ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการใช้จ่ายงบประมาณจึงจำต้องเลือกสรรตามความจำเป็นมากน้อยของงาน หรือตามลำดับความสำคัญของงาน แต่เป็นที่น่าเสียใจที่ไม่ว่าผู้บริหารจะใช้มาตรการอันใดไว้ก็ตามที่ งานห้องสมุดมักจะเป็นอันกับสุดท้ายเสมอ ฉะนั้นเรื่องที่ห้องสมุดได้รับงบประมาณไม่พอใช้จ่ายในการซื้อหนังสือจึงเป็นความจริงอันไม่อาจเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้.

ปัญหาเรื่องความสนใจในการอ่านขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษาของผู้อ่านเป็นส่วนใหญ่ทราบกันดีที่ยังมีผู้ไม่รู้หนังสือหรือรู้เพียงอ่านออกเขียนได้อยู่เป็นจำนวนมาก ความหวังที่จะให้คนสนใจอ่านหนังสือก็จะต้องหวังได้น้อยฉนั้น นอกจากนั้นในหมู่พวกที่มีการศึกษาเองเมื่อจบการศึกษาออกไป ประกอบอาชีพแล้วก็มักจะละเลยการศึกษาค้นคว้าเสีย ยังมีแต่บุคคลในบางอาชีพ เช่น แพทย์ ทนายความ ครู เป็นต้น ที่สนใจอ่านหนังสือเพื่อความก้าวหน้าทางอาชีพอยู่บ้าง แต่คนกลุ่มนี้ก็มีน้อยเหลือเกิน การที่คนไม่สนใจอ่านอาจเป็นด้วยการประกอบอาชีพในเมืองไทยขณะนี้ยังไม่ต้องใช้วิชาการเข้าช่วยมากก็เป็นได้

การปฏิบัติงานมักจะใช้ปฏิภาณ ความฉลาด ไหวพริบ และสามัญสำนึกเสียเป็นส่วนใหญ่ นอกจากพื้นฐานการศึกษาแล้วสาเหตุของความไม่สนใจในการอ่านยังเกิดจากความขาดแคลนหนังสือภาษาไทยที่มีคุณภาพสูงอีกด้วย โดยเฉพาะหนังสือวิชาการในสาขาต่างๆ หาแทบไม่ได้เลยในห้องสมุด หนังสือที่สำนักพิมพ์จัดพิมพ์ขึ้นมีแต่พวกนวนิยาย ท่องเที่ยว และนิตยสารเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่จะศึกษาวิชาการ ไม่ว่าแขนงใดต้องอ่านหนังสือและวารสารภาษาต่างประเทศ ดังนั้นผู้ที่ไม่รู้ภาษาอังกฤษจึงไม่มีหนังสือดี ๆ จะอ่าน คงหาอ่านได้บ้างจากบทความในวารสารวิชาการที่พิมพ์เป็นภาษาไทยเท่านั้น.

เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของบรรณารักษ์ในปัญหาปริมาณและความไม่สนใจในการอ่านดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ข้าพเจ้าจึงได้รวบรวม "ทำเนียบวารสาร" ขึ้นด้วยในระหว่างที่ข้าพเจ้าได้มาช่วยราชการที่หอสมุดแห่งชาติอยู่นี้ ได้ติดต่อบริษัทไปถามกรมกองต่างๆ ว่าหน่วยราชการเหล่านั้นได้จัดพิมพ์วารสารใด ๆ ออกจำหน่าย หรือให้เปล่าบ้าง จากการสอบถามนี้จึงได้ทราบว่าหน่วยราชการได้พิมพ์วารสารอันมีคุณค่าในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับสายงานของแต่ละหน่วยออกมาเป็นจำนวนมากมาย วารสารเหล่านั้นนอกจากจะตีพิมพ์บทความที่ให้ความรู้แล้ว บางเล่มยังส่งให้หน่วยราชการอื่นๆ โดยไม่คิดมูลค่าอีกด้วย จึงหวังว่าบรรณารักษ์โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดโรงเรียนคงจะได้รับประโยชน์จากทำเนียบนี้บ้างตามสมควร.

อย่างไรก็ดีขอเรียนให้ทราบไว้ด้วยว่า "ทำเนียบวารสารราชการ" นี้มิได้บรรจุรายการโดยครบถ้วน เป็นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งข้าพเจ้ารวบรวมได้จากแบบสอบถามซึ่งกรมกองต่างๆ ได้กรุณาจัดส่งมาให้เท่านั้น ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

ข้อความที่มีอยู่สำหรับวารสารแต่ละรายการ คือ (๑) ชื่อวารสาร (๒) กำหนดออก (๓) ราคาต่อปี (๔) ปีที่เริ่มพิมพ์ออกจำหน่าย (๕) ชื่อบรรณาธิการ (๖) สถานที่ติดต่อบริษัทพิมพ์ที่จัดเรียงลำดับอักษรของชื่อวารสารดังต่อไปนี้

กระตุง รายเดือน ๒๔ บาท ๒๔๔๔

บรรณาธิการ น.อ. โสภาส จามิกรณ์
กองบังคับการกองเรือยุทธการ กองทัพเรือ
โทร. ๖๐๔๓๒ ต่อ ๐๖

เกษตรศาสตร์สาร เปลี่ยนเป็น "ข่าวสารเกษตรศาสตร์"

กสิกร รายเดือน ๒ เดือน ๑๒ บาท ๒๔๗๑

บรรณาธิการ นายสมัย เจริญรัก
แผนกกสิกรรมศึกษา กองส่งเสริมและแพร่ กรมกสิกรรม
โทร. ๒๖๖๘๖ ต่อ ๘

การประชาสงเคราะห์ ราย ๒ เดือน ๒๔ บาท ๒๔๔๘

บรรณาธิการ นายสมม รัตนวิจิตร
กองวิชาการสังคม กรมประชาสงเคราะห์
โทร. ๒๘๑๖๔

การประมง ราย ๓ เดือน ๑๕ บาท ๒๔๔๑

บรรณาธิการ นายเชิดชาย อมาตยกุล
กรมประมง พระนคร
โทร. ๒๕๖๑๗

การศึกษาผู้ใหญ่ ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายสมาน แสงมลิ
กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา
โทร. ๔๖๕๖๖

ข่าวกรมวิทยาศาสตร์ ไม่แน่นอน ให้เปล่า ๒๔๔๖

บรรณาธิการ นายประวัติ อิศรางกูร
สำนักงานเลขาธิการกรม กรมวิทยาศาสตร์
โทร. ๗๐๘๖๑

ข่าวกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายอำพร กระวีสนั่นทน

แผนกส่งเสริมและเผยแพร่ ฝ่ายการสงเคราะห์

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตร

โทร. ๒๑๖๙๖

ข่าวการเกษตร รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๙๒

บรรณาธิการ นายประเสริฐ เพ็ญจิตร

กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมกสิกรรม ถนนจักรเพชร

โทร. ๒๒๓๒๘

ข่าวการเกษตรต่างประเทศ รายสัปดาห์ ให้เปล่า ๒๕๐๒

บรรณาธิการ นายประเทือง สายสัมพันธ์

กองเกษตรสัมพันธ์ สำนักงานปลัด กระทรวงเกษตร

โทร. ๔๔๗๖๐

ข่าวการค้าต่างประเทศ รายสัปดาห์ ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นายสมพร เทพสิทธิ์า

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงเศรษฐกิจ

โทร. ๒๑๔๕๖

ข่าวการพัฒนาที่ดิน เปลี่ยนเป็น "ข่าวพัฒนาที่ดิน"

ข่าวการไฟฟ้า รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๐

บรรณาธิการ นายขจี วสุธาร

การไฟฟ้านครหลวง ถนนจักรเพชร พระนคร

โทร.

ข่าวการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค รายปี ให้เปล่า ๒๕๐๔

บรรณาธิการ นางนงไพธ ประภาสติก วัฒนโกเมร
สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ๒๑๘/๓ ถนนพระรามที่ ๖
วิศวกรรมไฟฟ้า

ข่าวโครงการกำจัดไข่มูลาเรียแห่งชาติ ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายเคิม วัชรเสถียร
กองกำจัดมูลาเรีย สำนักงานปลัด ฯ กระทรวงสาธารณสุข
โทร. ๔๔๔๕๐

ข่าวทหารอากาศ รายเดือน ๓๖ บาท ๒๔๘๔

บรรณาธิการ น.อ. เสน่ห์ สุภัทรพันธุ์
กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กองเมือง
โทร. ๗๐๐๑๐ ต่อ ๓๖๔๓

ข่าวประกันสังคม รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นางงค สุวรรณทัต
กองความมั่นคงแห่งสังคม กรมประชาสงเคราะห์
โทร. ๒๘๖๗๑

ข่าวประชาสัมพันธ์ รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๔๙

บรรณาธิการ นายเชชม รัตนะ
แผนกข่าวประชาสัมพันธ์ กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์
โทร. ๔๘๗๐๓

ข่าวประจำสัปดาห์ รายสัปดาห์ ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นางสมจิตต์ ชมะชัยยา
ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กรมวิเทศสหการ
โทร. ๒๖๒๕๒

ข่าวพัฒนาที่ดิน

รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายธีรยุทธ นวตบุญเรือง

กองบรรณารักษ์ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ

โทร. ๗๕๗๔๑ ต่อ ๑๒

ข่าวพาณิชย์

รายวัน ๑๘๐ บาท ๒๕๙๓

บรรณาธิการ นายจรัส จตุรัส

สำนักงานข่าวพาณิชย์ เขิงสะพานพุทธยอดฟ้า พระนคร

โทร. ๒๒๕๔๔

ข่าวพิพิธภัณฑสถาน

ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๙๘

บรรณาธิการ นางมยุรา สว่างวรรณ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมการสนเทศ สีแยกคอกวัว ถนนราชดำเนิน พระนคร

โทร. ๒๐๖๑๕

ข่าวววกสิกรสัมพันธ์

รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๙๘

บรรณาธิการ นายประเสริฐ เพ็ญจิตร

กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมกสิกรรม ถนนจักรเพชร

โทร. ๒๒๓๒๘

ข่าววังพญาไท

รายปักษ์ ๒๔ บาท ๒๕๙๘

บรรณาธิการ พ.ต. หญิงอัมพร บุญยรัตพันธุ์

กองวิทยาการ กรมแพทย์ทหารบก วังพญาไท พระนคร

โทร. ๗๐๖๑๐

ข่าววิทยาการ

รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ ดร. ภักดี สุกนันทน์

กองวิทยาการ กรมการข้าว บางเขน

โทร. ๗๑๖๔๔ ต่อ ๗

ทำเนียบบรรดาสารราชการ

๓๗๑

ข้าวงส่งเสริมการเกษตร รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายประเสริฐ เพ็ญจิตร

กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมกสิกรรม ถนนจักรเพชร

โทร. ๒๒๓๒๘

ข่าวสาธารณสุข รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นายจรวง เจริญพิทักษ์

กองสุขศึกษา กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

โทร. ๒๔๒๘๑

ข่าวสาร ก.ค.ภ. รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๕

บรรณาธิการ นายสมพงศ์ เกษมสิน

กองวิจัยและวางแผนงาน สำนักงาน ก.ค.ภ. อาคาร ข. ถนนราชดำเนินกลาง

โทร. ๒๔๖๕๓

ข่าวสารการชลธี รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๔๔

บรรณาธิการ นายสมภพ จันทระภา

กองการเศรษฐกิจและเผยแพร่ กรมทรัพยากรชลธี ถนนพระราม ๖

โทร. ๗๐๔๔๕

ข่าวสารการพาณิชย์ รายเดือน ๖๐ บาท ๒๕๗๗

บรรณาธิการ นายจรัส จตุรัส

กองข่าวสารด้านการค้า กระทรวงเศรษฐกิจ ถนนสนามชัย

โทร. ๒๒๔๔๔

ข่าวสารเกษตรศาสตร์ รายเดือน ๑๐ บาท ๒๕๔๔

บรรณาธิการ นายพุม ขำเกลี้ยง

สำนักส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทร. ๗๐๗๔๘

ข่าวสารทหารม้า รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๔

บรรณาธิการ ร.อ. กิตติ กาญจนะภน

ศูนย์การทหารม้า สระบุรี

โทร. ๓๕ (สระบุรี)

ข่าวสาร พส. ๓ รายสัปดาห์ ให้เปล่า ๒๕๐๒

บรรณาธิการ ร.อ. ฉลาด กองสมุทร

กองบังคับการกรมผสมที่ ๓ ภายหลังนารี นครราชสีมา

ข่าวสารพลร่ม เปลี่ยนเป็น "วารสารกองรบพิเศษ"

ข่าวสารแพทยนาวิ เปลี่ยนเป็น "วารสารแพทยนาวิ"

ข่าวสาร ๔ เอ็ม รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ ร.ท. เจริญศักดิ์ เทียงธรรม

กองจัดการ สำนักงานปลัดบัญชา ท.บ.

โทร. ๒๖๑๔๐

ข่าวสารสำนักผังเมือง ราย ๔ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นางปรีชา จิมโณ

สำนักงานผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

โทร. ๒๖๒๑๙

ข่าวเศรษฐกิจการเกษตร ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๔๔

บรรณาธิการ นายบัณฑิต พูลมิ่ง

กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัด ฯ กระทรวงเกษตร

โทร. ๒๒๓๒๑

ข่าวสารแรงงาน รายบักษ์ ให้เปล่า ๒๕๐๔

บรรณาธิการ นายเด่นพงษ์ พลตะกร

กองการจัดหางาน ส่วนแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์

โทร. ๒๓๒๔๐

ทำเนียบวารสารราชการ

๓๗/๓

ครูสารภักการศึกษาศึกษา ๕ รายเดือน ๖๐ บาท ๒๔๙๕

บรรณาธิการ นายระงับ วัฒนสิงห์

สำนักงานผู้ตรวจการศึกษาศึกษา ๙ อุทธรธานี

โฆษณาสาร รายเดือน ๔๒ บาท ๒๔๙๑

บรรณาธิการ นางช่อม แยมงาม

กองวิทยากร กรมประชาสัมพันธ

โทร. ๔๘๔๔๖

จดหมายข่าวรายเดือน รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายธรรมณูญ อัครการ

โทร. ๒๘๖๕๑

จุฬาลงกรณ์เวชสาร ราย ๔ เดือน ๑๒ บาท ๒๔๙๗

บรรณาธิการ นายเจดีย์ วัชรพุกด์

แผนกคัลยศาสตร์ ว.พ. จุฬาลงกรณ์ ศาลาแดง

จุลสาร ร.ป.ศ. ไม่สมำเสมอ ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ ดร. อมร รัชศาสตร์

ฝ่ายวิจัย คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทร. ๒๔๖๕๐

จันทร์บุรีสัมพันธ์ รายเดือน ๑๒ บาท ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นายประจำ ประทีปลาย

ศาลากลางจังหวัดจันทร์บุรี

จันทร์เกษม ราย ๒ เดือน ๒๕ บาท ๒๔๙๗

บรรณาธิการ น.ส. แดบรัตน์ ภูมิรัตน์

กองเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดฯ กระทรวงศึกษาธิการ

ขลุสาร์

ราย ๔ เดือน ให้เปล่า ๒๔๙๖

บรรณาธิการ นายสุพจน์ สินโพธิ์
 สโมสรกรรมชลประทาน สามเสน
 โทร. ๔๗๐๖๑ ก่อ ๐๙

ช่างอากาศ

รายเดือน ๓๓ บาท ๒๔๙๐

บรรณาธิการ น.อ. ชูศักดิ์ พงษ์สิน
 กรมช่างอากาศ บางซื่อ
 โทร. ๔๗๐๒๖

เชียงใหม่เวชสาร

ราย ๓ เดือน ๒๐ บาท ๒๕๐๔

บรรณาธิการ นายแพทย์ชาญ สถาปนกุล
 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
 โทร. ๖๒๐๐

ดวงประทีป

รายเดือน ๒๔ บาท ๒๕๐๖

บรรณาธิการ พ.ท. ประสาร ทองภักดี
 กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา
 โทร. ๔๖๔๕๙

คุลพาห

รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นายจำรูญ เจริญกุล
 กระทรวงยุติธรรม

คำรวจชายแดนสัมพันธ์

รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๒

บรรณาธิการ ร.ท.อ. วัชร พลวรรณภา
 ฝ่ายอำนวยการตำรวจชายแดน
 ตู้ ป.ณ. ๔๘๖ ถนนพหลโยธิน
 โทร. ๗๑๔๕๙

ทำเนียบวารสารราชการ

๓๗๕

แถลงการณ์คณะสงฆ์

รายเดือน ๒๐ บาท ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายถวิล จิตต์เจริญ

กองงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา

โทร. ๔๖๔๕๕

แถลงการณ์สาธารณสุข

ราย ๒ เดือน ๑๐ บาท ๒๕๖๖

บรรณาธิการ น.พ. จรุง เจริญพิทักษ์

กองสุขศึกษา กรมอนามัย วังเทเวศร์ พระนคร

โทร. ๒๒๔๒๓ ก่อ ๕

แถลงข่าวการเงิน

ราย ๒ เดือน ๑๒ บาท ๒๕๐๑

บรรณาธิการ น.อ. ประสิทธิ์ ศุกระแพทย์

กรมการเงินทหารอากาศ กองทัพอากาศ กองเมือง

โทร. ๗๐๐๑๐-๒๐๒๘

แถลงข่าวอาชีวศึกษา

รายบักซ์ ให้เปล่า ๒๕๕๖

บรรณาธิการ นายศรีสง่า กรวรรณสุต

กองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา

โทร. ๔๖๑๕๓ ก่อ ๑๐

ทีวีที่ ๕

ราย ๓ เดือน ๑๒ บาท ๒๕๐๘

บรรณาธิการ นายชั้น พูลสมบัติ

กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ขอนแก่น

ทหารราบ

ราย ๒ เดือน ๑๘ บาท ๒๕๐๗

บรรณาธิการ พ.อ. เรือ สุมะโน

สำนักงานหนังสือพิมพ์ทหารราบ ศูนย์การทหารราบ ลพบุรี

โทร. ศร. ก่อ ๒๗๑

เทศบาล

รายเดือน ๖๐ บาท ๒๔๔๔

บรรณาธิการ นายนิรติ ไชยกุล

สำนักงานหนังสือเทศบาล กองปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

โทร. ๒๔๒๔๔

ไทยแลนด์ อิลลัสเตรท

รายเดือน ๔๖ บาท ๒๔๔๔

บรรณาธิการ ดร. วิทย์ ศิวศรียานนท์

สำนักงานสลากกินแบ่ง ถนนราชดำเนิน

โทร. ๒๔๖๔๗

ธนชัยปัทม์

ราย ๒ เดือน ๑๕ บาท ๒๕๐๐

บรรณาธิการ พ.อ. เพ็ญ

ร.ร. การเงิน กง. ทบ. ถนนเศรษฐศิริ บางซื่อ

โทร. ๕๗๗๓๘

นครลำปางสาร

รายเดือน ๒๐ บาท ๒๕๐๖

บรรณาธิการ ร.ต.ท. ชาญ สุทธะพินทุ

ศาลากลางจังหวัดลำปาง

นนทบุรีสัมพันธ์

รายเดือน ๑๒ บาท ๒๕๐๓

บรรณาธิการ นายชื่น รัตนรังคะ

ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี นนทบุรี

นภาสัมพันธ์

รายเดือน ๓๖ บาท ๒๕๐๗

บรรณาธิการ น.อ. วิจิตร ศิริกุล

กองบังคับการโครงการเรดาร์สื่อสาร กรมสื่อสารทหารอากาศ ดอนเมือง

โทร. ๗๐๐๑๐ ต่อ ๔๒๗๕

นาวิกโยธิน

ราย ๒ เดือน ๓๐ บาท ๒๔๔๔

บรรณาธิการ น.อ. ประชา กนิษฐชาต ร.น.

กรมนาวิกโยธิน สัตหีบ ชลบุรี

นาวิกศาสตร์ รายเดือน ๕๐ บาท ๒๔๖๑

บรรณาธิการ พลเรือตรี จวบ หงสกุล
กรมสวัสดิการทหารเรือ อาคารราชนาวีสโมสร ทำข้างวังหลวง

นิตยสาร ก.ท.ท. รายเดือน ให้เปล่า ๒๔๕๗

บรรณาธิการ นางปรีชา วังลิภากร
กองกลาง การท่าเรือ คลองเตย
โทร. ๕๗๐๒๑ ต่อ ๑๑๔

นิตยสารการบิน รายเดือน ๓๕ บาท ๒๔๕๕

บรรณาธิการ น.อ. ชรรค์ชัย จันทรเรือง
กองบินยุทธการ ดอนเมือง
โทร. ๗๐๐๑๐ ต่อ ๒๗๑๑

นิตยสารกาฬสินธุ์ รายเดือน ๒๕ บาท ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายทองแสง ภูวิชัย
แผนกศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์

นิตยสารทหารปืนใหญ่ ราย ๓ เดือน ๑๖ บาท ๒๔๗๑

บรรณาธิการ พ.ท. เสพัส อกุลย์พันธ์
โรงเรียนทหารปืนใหญ่ ลพบุรี

นิตยสารท้องถิ่น รายเดือน ๖๐ บาท ๒๕๐๕

บรรณาธิการ นายประยงค์ สมนามิตร
กองคลังส่วนท้องถิ่น ส่วนการปกครองท้องถิ่น กรมมหาดไทย
โทร. ๒๖๔๕๖

นิตยสารพัน สห. ที่ ๑ รายเดือน ๓๖ บาท ๒๕๐๗

บรรณาธิการ ร.ท. อธิธิ สิมารักษ์
กองพันทหารสารวัตรที่ ๑ สวนมิสกวัน ถนนราชดำเนินนอก พระนคร
โทร. ๔๗๑๐๑

นิตยสารยานเกราะ

รายเดือน ๓๖ บาท ๒๕๐๕

บรรณาธิการ พ.อ. เล็ก สุนทรศาร
สถานีวิทยานเกราะ บางกระบือ พระนคร
โทร. ๔๖๕๘๓

นิตยสาร ร.ส.พ.

รายเดือน ๒๐ บาท ๒๕๙๓

บรรณาธิการ ร.ท.ท. พิชัย นพคุณ
หน่วยโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ถนนพระราม ๔
โทร. ๓๐๔๐๖

บุรีรัมย์สัมพันธ์

รายเดือน ๒๕ บาท ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายเสถียร นาครวชา
ศาลากลางจังหวัดบุรีรัมย์

ประชาศึกษา

รายเดือน ๒๗ บาท ๒๕๙๒

บรรณาธิการ ดร. เอกวิทย์ ณ ถลาง
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ถนนประชาธิปไตย
โทร. ๕๗๖๓๘

ประมวลงานศึกษา

รายปักษ์ ให้เปล่า ๒๕๙๙

บรรณาธิการ ดร. อัมพร มีสุข
กองเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดฯ กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. ๔๖๑๓๙

ไพบรณีย์

รายเดือน ๓๐ บาท ๒๕๙๖

บรรณาธิการ นายสอ้าน คิชฌบุตร
คึกคักทำการกรมไพบรณีย์โทรเลข ถนนเจริญกรุง พระนคร
โทร. ๓๑๐๕๐

ทำเนียบवारสารราชการ

๓๗๙

ผ่านศึกษา

ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๐

บรรณาธิการ นายประสพ วัฒนารมย์
องค์การทหารผ่านศึก หลักเมือง
โทร. ๒๔๖๘๕

พลาริบัติ

รายเดือน ๒๔ บาท ๒๔๙๙

บรรณาธิการ พ.อ. ขจร สิงห์เสนี
โรงเรียนพลาริการทหารบก ถนนเศรษฐศิริ
โทร. ๔๖๔๐๒

พัฒนาการท้องถิ่น

รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๒

บรรณาธิการ นายสหัส กาญจนพังคะ
สำนักงานพัฒนาท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
โทร. ๖๒๒๒๙

พัฒนาการอนามัยท้องถิ่น

ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๔

บรรณาธิการ น.พ. ยุทธนา สุขสมบัติ
กองพัฒนาอนามัย กรมอนามัย
โทร. ๒๔๔๒๗

พัฒนาชุมชน

รายเดือน ๕๐ บาท ๒๕๐๑

บรรณาธิการ นายศรีพงศ์ สุระราศี
กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
โทร. ๒๒๐๗๐

แพทยสารทหารอากาศ

ราย ๒ เดือน ๒๕ บาท ๒๔๙๕

บรรณาธิการ น.อ. ชลิต จุลโมกษ์
กองวิทยาการ กรมแพทยทหารอากาศ ดอนเมือง
โทร. ๗๐๐๑๐ ต่อ ๒๖๕๑

พุทธศาสตร์ รายเดือน ๒๕ บาท ๒๕๐๑

บรรณาธิการ ร.อ.ประภาพร วิริยะกุล
กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก ถนนเทิดคำ
ไวโร. ๕๗๑๐๓

แผนสัมพันธ์ รายเดือน ๔๘ บาท ๒๕๔๔

บรรณาธิการ พ.อ. ไพบุตย์ ศิริสัมพันธ์
สถานีโทรทัศน์กองทัพบก สนามเป้า พระนคร
โทร. ๗๑๑๖๖

มิตรกร รายบักซ์ ๕๐ บาท ๒๕๐๒

บรรณาธิการ นายบุญเรือง จัมจุญ
สำนักงานปลัดกระทรวงฯ กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. ๕๖๓๔๗

ยาสูบ ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๔๓

บรรณาธิการ นายวิม อธิกุล
ฝ่ายสวัสดิการโรงงานยาสูบ ซอยนานาใต้
โทร. ๕๕๕๕๒

ยุทธโภช รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๓๕

บรรณาธิการ พ.อ. พิพิธ แก้วกูร
กรมยุทธศึกษาทหารบก ถนนเทิดคำ
ไวโร. ๕๗๑๑๓

รถไฟ รายเดือน ๕๕ บาท ๒๕๔๔

บรรณาธิการ นายสุริยา นวลศรี
การรถไฟแห่งประเทศไทย เชียงสะพานนพวงษ์
โทร. ๒๒๐๖๐ ต่อ ๕๔๖

รักษาคินแดน รายบัญชี ๒๔ บาท ๒๔๔๕

บรรณาธิการ พ.อ. อุทัย ฉายแสงจันทร์

กองข่าว กรมการรักษาคินแดน

โทร. ๒๒๒๖๒

รัฐาภิรักษ์ ราย ๓ เดือน ๔๐ บาท ๒๕๐๒

บรรณาธิการ พ.อ. สนั่น พูนพัฒน์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กองบัญชาการทหารสูงสุด

โทร. ๒๓๘๐๔

รัฐประศาสนศาสตร์ ราย ๓ เดือน ๓๐ บาท ๒๕๐๓

บรรณาธิการ นายกำรง ลัทธพิพัฒน์

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทร. ๒๔๖๕๐

รัฐสภาสาร รายเดือน ๗๒ บาท ๒๔๔๕

บรรณาธิการ นายอาสา ทรัพย์อนันต์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พระที่นั่งอนันตสมาคม

โทร. ๔๖๓๘๙

ระนอง ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายรมย์ จิตติกลยาสิริ

ศาลากลางจังหวัดระนอง

ราชกิจจานุเบกษา รายสัปดาห์ ๖๐ บาท ๒๔๒๗

บรรณาธิการ นายสวนะ ศุภวรรณกิจ

แผนกราชกิจจานุเบกษา กองประกาศิต สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล

ราชกิจจานุเบกษาไทย ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๔๙๙

บรรณาธิการ นายกำเิง สุรการ
กองการเลือกตั้ง สันนการทะเบียนและบัตร กรมการปกครอง
โทร. ๒๕๔๗๑

รายงานประชาชน ราย ๔ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นายวิเชียร อินทชาติ
กองข่าวพัฒนาการ สำนักงานปลัด ฯ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ
โทร. ๔๔๔๓๒

รายงานเศรษฐกิจรายเดือน เปลี่ยนเป็น เศรษฐกิจสัมพันธ์
แรงงานสัมพันธ์ ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๓

บรรณาธิการ นายพร อุดมพงษ์
ส่วนแรงงาน กรมประชาสัมพันธ์ ถนนเจริญกรุง
โทร. ๒๓๒๔๒

วชิรเวชสาร ปีละ ๒ ฉบับ ๑๐ บาท ๒๕๐๐

บรรณาธิการ น.พ. ปราโมทย์ จีรานุวัตต์
วชิรพยาบาล สามเสน
โทร. ๕๖๖๘๑

วนสาร ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๔๘๖

บรรณาธิการ นายถนอม เปรมรัศมี
กรมป่าไม้ บางเขน

วารสารกรมบัญชีกลาง ราย ๒ เดือน ๑๕ บาท ๒๕๐๓

บรรณาธิการ นายมนตรี ขว่งเคน
กองรายได้ กรมบัญชีกลาง ในพระบรมมหาราชวัง
โทร. ๒๙๐๖๐ กโย ๒๗

ทำเนียบวารสารราชการ

๓๘๓

วารสารกองรบพิเศษ รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๕๖

บรรณาธิการ ร.อ. วิสูตร กาญจนสิทธิ์
กองรบพิเศษ กองทัพบก

วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๓

บรรณาธิการ น.พ. ประกอบ กุญจินดา
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ยศเส
โทร. ๒๒๕๐๖

วารสารการต่างประเทศ ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๕

บรรณาธิการ ม.จ. วงษ์มณีป ชยางกูร
กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
โทร. ๒๕๖๕๑

วารสารวิจัยทางการศึกษา ราย ๔ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ ดร. เสนาะ ธรรมครองอาคม
กองวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. ๔๖๖๕๕

วารสารสหกรณ์ รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๒

บรรณาธิการ นายโสภณ ศรีเจริญอินทร์
กองวิชาการและส่งเสริมการสหกรณ์ สำนักงานปลัดฯ
กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ

โทร. ๒๕๖๔๑-๓๒ ๑๓

วารสารกำนันผู้ใหญ่บ้าน รายเดือน ๑๒ บาท ๒๕๕๓

บรรณาธิการ นายกำเก็ง สุรการ
กองการเลือกตั้ง ส่วนการทะเบียนและบัตร กรมการปกครอง
โทร. ๒๕๔๗๑

วารสารข้าราชการ

รายเดือน ๓๕ บาท ๒๔๔๔

บรรณาธิการ นายประวิณ ณ นคร

บริการสวัสดิการ ก.พ. สำนักงาน ก.พ. ในพระบรมมหาราชวัง

โทร. ๒๗๖๓๒

วารสารข่าวข้าว

รายเดือน ให้เปล่า ๒๔๔๗

บรรณาธิการ นายยุทธิ สาริกะภูติ

กรมการข้าว กระทรวงเกษตร

โทร. ๒๖๖๘๑

วารสารคณะกรรมการยูเนสโก

ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๔๔๔

บรรณาธิการ นายนพ ปาละวงศ์

กองสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัด ฯ กระทรวงศึกษาธิการ

โทร. ๕๗๑๗๑

วารสารโครงการกำจัดไข้มาลาเรีย

ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๖

บรรณาธิการ นายแพทย์เทิม วัชรเสถียร

โครงการกำจัดไข้มาลาเรียแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวง ฯ

กระทรวงสาธารณสุข

โทร. ๒๘๖๒๖

วารสารค่ายชนะรัชต์ เปลี่ยนเป็น วารสารศูนย์การฝึกกำลังทดแทน

วารสารทางหลวง

รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นายเลขา ศิริพงษ์

กองฝึกอบรม กรมทางหลวง

โทร. ๗๑๘๔๑

วารสารเทศบาลนครกรุงเทพ ฯ

รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๔

บรรณาธิการ นางนันทกา สุประภาตะนันท์

แผนกสารบรรณ กองกลาง เทศบาลนครกรุงเทพ ฯ

โทร. ๒๕๑๔๖

วารสารทำเนียบราชการ

๓๘๕

วารสารที่ดิน ราย ๓ เดือน ๓๐ บาท ๒๔๙๗

บรรณาธิการ นายเสงี่ยม กงกระกุล
ส่วนควบคุมสิทธิในที่ดิน กรมที่ดิน เชียงสะพานอุบลรัตน์
โทร. ๒๑๕๓๒

วารสารประมงสนเทศ รายบักซ์ ให้เปล่า ๒๔๙๘

บรรณาธิการ นายชิน รัตนนท์
สำนักงานเลขาธิการกรม กรมการประมง

วารสารแพทย์นำวี ราย ๔ เดือน ๑๐ บาท ๒๕๐๔

บรรณาธิการ น.อ. ประสิทธิ์ ตันสถิตย์ ร.น.
โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ สำเหร่ ธนบุรี
โทร. ๘๒๗๓๗

วารสารราชทัณฑ์ ราย ๒ เดือน ๒๐ บาท ๒๔๙๖

บรรณาธิการ นายอุคม ขลิบเงิน
ส่วนอาชญาวิทยา กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย
โทร. ๒๒๐๗๐

วารสารลูกเสือ รายเดือน ๒๐ บาท ๒๔๗๘

บรรณาธิการ นายสมพงษ์ ศ.บรรณวิจิตร
กองการลูกเสือ กรมพลศึกษา
โทร. ๕๖๗๕๔

วารสารวัฒนธรรมไทย รายเดือน ๓๓ บาท ๒๕๐๔

บรรณาธิการ นางลำยอง วิมุตตะลพ
กองวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. ๔๗๐๓๑

วารสารศูนย์การฝึกกำลังทดแทน รายเดือน ๓๖ บาท ๒๕๐๔

บรรณาธิการ พ.ท. วีระ ชินวัตร

ศูนย์การฝึกกำลังทดแทน ค่ายธนะรัชต์ ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วารสารศูนย์ ช. ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๔

บรรณาธิการ พ.อ. เทพ คิลปาจารย์

ศูนย์การทหารช่าง กรมการทหารช่าง

วารสารสังคมศาสตร์ ราย ๔ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๔

บรรณาธิการ นายจรูญ สุภาพ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โทร. ๓๕๐๗๓

วารสารสถิติ ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๔๕

บรรณาธิการ นายอิทธิ สวรรคทัต

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

โทร. ๒๘๖๕๑

วารสารสภาวิจัยแห่งชาติ ราย ๓ เดือน ๘๐ บาท ๒๕๐๓

บรรณาธิการ ดร.ประคิษฐ เขียวสกุล

สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ทำเนียบรัฐบาล

โทร. ๗๒๐๒๐

วารสารสัสดี รายเดือน ๔๕ บาท ๒๕๐๔

บรรณาธิการ พ.ท. จรัส ประเสริฐศรี

กองการสัสดี กรมสารบรรณทหารบก กระทรวงกลาโหม

โทร. ๒๐๕๐๕

ทำเนียบบรรณารักษาราชการ

๓๘๗

วิเทศสหการ ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ น.ส. พวงศรี ลิมปะพันธ์
กองตรวจบัญชีโครงการ กรมวิเทศสหการ
โทร. ๒๓๔๘๖

วิทยาจารย์ รายเดือน ๒๐ บาท ๒๕๕๕

บรรณาธิการ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ถนนประชาธิปไตย
โทร. ๔๗๖๓๘

วิทยาสารเสนารักษ์ ราย ๒ เดือน ๒๐ บาท ๒๕๔๑

บรรณาธิการ พ.ศ. สมพันธ์ บุญยกูปต์
แผนกเผยแพร่วิทยาการแพทย์ กองการแพทย์ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
โทร. ๗๐๖๑๐

วิทยุสารประจำวัน รายวัน ให้เปล่า ๒๕๔๓

บรรณาธิการ นายชู ณ ลำปาง
แผนกข่าวประชาสัมพันธ์ กองการข่าว กรมการข่าว กรมประชาสัมพันธ์
โทร. ๔๘๗๐๓

วิทยุศึกษา รายเดือน ๒๐ บาท ๒๕๔๗

บรรณาธิการ ดร. อัมพร มีสุข
กองการเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดฯ กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. ๔๖๑๓๔

เวชสาร ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๔๕

บรรณาธิการ น.พ. ณรงค์ สุกดิ์
กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
โทร. ๒๔๑๓๔

ศิลปากร

ราย ๒ เดือน

๕๐ บาท

บรรณาธิการ นายประพัฒน์ ตรีณรงค์

แผนกเผยแพร่และสถิติ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมศิลปากร

โทร. ๒๐๖๒๘

ศูนย์เพิ่มผลผลิตฯ

รายเดือน

ให้เปล่า

๒๕๐๕

บรรณาธิการ นายยุทธสาร ณ นคร

กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

โทร. ๗๓๑๐๑

ศูนย์วัสดุการศึกษา

ราย ๔ เดือน

ให้เปล่า

๒๕๐๘

บรรณาธิการ น.ส. ศิเลศ โปตระนันท์

ศูนย์วัสดุการศึกษา กรมวิชาการ

โทร. ๔๖๖๒๗

เศรษฐกิจการเกษตรวิจัย

รายเดือน

ให้เปล่า

๒๕๐๒

บรรณาธิการ นายเงิน ศรีสุรักษ์

กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตร

โทร. ๒๓๓๑๑

เศรษฐกิจสัมพันธ์

รายเดือน

ให้เปล่า

๒๕๐๕

บรรณาธิการ นายลั่นทอง ชินะจิตร

กองสำรวจและวิจัย กรมเศรษฐกิจสัมพันธ์ ถนนสนามชัย พระนคร

โทร. ๒๒๕๔๓

สถิติสาร

รายเดือน

ให้เปล่า

๒๕๐๖

บรรณาธิการ น.ส. เกษมศรี อักษรสูงลักษณ์

แผนกสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โทร. ๕๗๔๑๓

ทำเนียบวารสารราชการ

๓๘๕

สรรพากรสาส์น

รายเดือน ๕๐ บาท ๒๕๕๗

บรรณาธิการ นายสุกใจ ศิริบุบผะ

แผนกพัสดุ กองคลัง กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง

โทร. ๒๐๖๔๐

สวรรณวิวัฒน์

ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๓

บรรณาธิการ นายติเรก โสภสกลิต

เทศบาลเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

โทร. ๒๒๒๒

สวัสดิการอนามัย

รายเดือน ๑๐ บาท ๒๕๐๗

บรรณาธิการ น.พ. จรุง เจริญพิทักษ์

กองสุขศึกษา กรมอนามัย จังหวัดเวียงจันทน์

โทร. ๒๒๔๒๓ ต่อ ๕

สหกรณ์

ราย ๓ เดือน ๑๐ บาท ๒๕๕๖

บรรณาธิการ นายโสภณ ศรีเชียรอินทร์

กองวิชาการและส่งเสริมการสหกรณ์ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ

โทร. ๒๕๖๔๑

สหกรณ์ที่ดินสาร

ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๕

บรรณาธิการ ดร. พิมพ์ จิตต์หมั่น

แผนกค้ำชว้าและอบรม กองควบคุมและส่งเสริม กรมสหกรณ์ที่ดิน

โทร. ๒๑๔๒๗

สามิตสาร

ราย ๒ เดือน ๒๕ บาท ๒๕๕๕

บรรณาธิการ นายเต็ม สุวิกรม

กองวิชาการ กรมสรรพสามิต

โทร. ๔๕๖๑๒

สารกรมพระธรรมนุญ ราย ๓ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๗

บรรณาธิการ พ.ท. ไก่วิท มัธยมจันทร์
กรมพระธรรมนุญ กระทรวงกลาโหม พระนคร
โทร. ๒๓๗๔๔

สารประชาชน รายสัปดาห์ ๑๐๔ บาท ๒๕๐๗

บรรณาธิการ นายสนิท ธนะจันทร์
โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง ถนนพหลโยธิน พระนคร
โทร. ๗๑๔๖๔

สารศิริราช รายเดือน ๒๐ บาท ๒๕๕๒

บรรณาธิการ น.พ. อวย เกตุสิงห์
แผนกศิริวิทยา ศิริราชพยาบาล

สารศิษย์เก่าสาธารณสุขศาสตร์ ราย ๖ เดือน ๑๐ บาท ๒๕๐๔

บรรณาธิการ น.พ. ไชยจันทร์ กัมปนาทแสนยากร
คณะสาธารณสุขศาสตร์ ๔๒๐/๑ ถนนราชวิถี พญาไท
โทร. ๗๐๔๖๖

สารสวัสดิการ รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๔๔

บรรณาธิการ ร.อ. หุยิง นวลนาถ ทั้งสุบุตร
กรมสวัสดิการทหารเรือ ท่าช้างวังหลวง พระนคร
โทร. ๒๗๖๘๑ ก่อ ๕

สารสังคม รายเดือน ให้เปล่า ๒๕๐๑

บรรณาธิการ นายสม รัตน์วิจิตร
กองวิชาการสังคม กรมประชาสงเคราะห์
โทร. ๒๔๖๗๑

ทำเนียบวารสารราชการ

๓๙๑

เสนาศึกษา

ราย ๒ เดือน ๒๔ บาท ๒๔๕๘

บรรณาธิการ พ.อ. สุรไกร เกี่ยมอุดม

ร.ร. นายร้อยพระจุลจอมเกล้า ถนนราชดำเนินนอก

โทร. ๒๑๒๕๐

เสนาสาร

รายบั้ง ๕๕ บาท ๒๔๕๔

บรรณาธิการ พ.ท. พัน คิษยวงศ์

หอประชุมกองทัพบก ถนนประชาธิปไตย พระนคร

โทร. ๔๗๑๑๒

ออมสินสาร

รายเดือน ให้เปล่า ๒๔๕๔

บรรณาธิการ นายอารักษ์ พัทธกิจกุล

ธนาคารออมสิน ถนนราชดำเนินกลาง

โทร. ๒๔๖๒๑

อนุภาษิต

ราย ๒ เดือน ๑๐ บาท ๒๔๕๔

บรรณาธิการ หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร

กองอนุภาษิต กรมพลศึกษา ในบริเวณกรีฑาสถานแห่งชาติ ถนนพระรามที่ ๑

โทร. ๓๕๕๕๕

อนุสาร อ.ส.ท.

รายเดือน ๒๔ บาท ๒๕๐๓

บรรณาธิการ นางกนิษฐา เลชะกุล

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว อาคาร ๒ ถนนราชดำเนินกลาง

โทร. ๒๔๖๕๑

อาภาสวิทยา

ราย ๔ เดือน ๑๐ บาท ๒๕๐๒

บรรณาธิการ น.ต. ถาวร พงศ์พิพัฒน์ ร.น.

กรมอู่วิทยุวิทยา บางกะปิ พระนคร

โทร. ๕๖๑๗๔

อุตสาหกรรมทหาร ราย ๒ เดือน ให้เปล่า ๒๕๐๕

บรรณาธิการ พ.อ. จง สืบจากยง

กรมการอุตสาหกรรมทหาร กระทรวงกลาโหม

โทร. ๒๔๒๒๖

อุตสาหกรรมสาร รายบักซ์ ให้เปล่า ๒๕๐๑

บรรณาธิการ นายพยัคฆ์ เสถียรปกิจกร

แผนกวิชาการ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

โทร. ๗๐๙๒๕

อักษรศาสตร์ ไม่สม่ำเสมอ ให้เปล่า ๒๕๐๕

บรรณาธิการ นายรอง ศยามานนท์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โทร. ๓๑๙๓๗

ฮอลิเดย์ ไทม์ อิน ไทยแลนด์ ราย ๓ เดือน ๒๐ บาท ๒๕๐๓

บรรณาธิการ นายวันชัย วิมลวณิชย์

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว อาคาร ๒ ถนนราชดำเนิน

โทร. ๒๕๖๔๑

หนังสืออุเทศประวัติศาสตร์

สุวัฒน์ สิทธิชัยกิจ

จากประสบการณ์ที่ได้ทำหนังสืออยู่ ประกอบกับบทเรียนที่เคยอบรมมา อยากจะนำเรื่องการจัดหนังสือมาเล่าสู่กันฟังบ้างดังต่อไปนี้

คำว่า "หนังสืออุเทศประวัติศาสตร์" เป็นคำที่บัญญัติขึ้นเองจากคำว่า Historical Sources เรื่องนี้ในวิชาบรรณารักษศาสตร์ไม่ได้แบ่งไว้ จะมีแต่ Geographical Sources ซึ่งอยู่ในประเภทหนังสืออ้างอิงเท่านั้น การที่คิดคำนี้ขึ้นใช้แทนก็โดยที่ผู้เขียนชอบวิชาประวัติศาสตร์ โบราณคดี อาจจะเรียกได้ว่าชอบสะสมหนังสือภาคหอ (คือหนังสือที่เป็นต้นฉบับของหอสมุดแห่งชาติ) ทำเป็นห้องสมุดส่วนตัวมีหนังสือประเภทประวัติศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ อาจค้นหาเรื่องราวเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์

หนังสือเหล่านี้ได้แบ่งออกไปตามลักษณะของเรื่องราวของหนังสือดังนี้คือ:

๑. จดหมายเหตุ (Diary)
๒. พระราชนิพนธ์ (Royal Literary)
๓. พระราชพงศาวดาร (Royal History)
๔. โบราณคดี (Archaeology)
๕. ประวัติศาสตร์ (History)
๖. กำานาน (Chronicle)
๗. ศิลปกรรม (Artistic Work)
๘. ศาสนา (Religion)
๙. ประเพณีและวัฒนธรรม (Custom and Culture)
๑๐. สุนทรพจน์ (Speech)
๑๑. ชีวิตประวัติ (Biography)
๑๒. วรรณคดีและวรรณกรรม ((Literature and Literary)

นอกจากนี้ยังได้รวบรวมเอาหนังสือรายปีและวารสารหรือหนังสือที่มีเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และเรื่องราวเกี่ยวข้องกับบางเล่มไว้ด้วย อาทิเช่น :

๑. ศิลปากร วารสารรายสองเดือน ของกรมศิลปากร
๒. อนุสาร อ.ส.ท. นิตยสารรายเดือน ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
๓. วารสารวัฒนธรรมไทย ของกองวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ
๔. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ของ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
๕. วารสารประชาชน วารสารรายเดือน
๖. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๕๐๗
๗. ทหารอาสาสงครามโลกอนุสรณ์ ของสมาคมสหประชาชาติ
๘. ธนาการออมสิน พ.ศ. ๒๔๕๖-๒๕๐๖
๙. ที่ระลึกพิธีเปิดเขื่อนภูมิพล ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๐๗

ฯลฯ

การจัดทำบัตรรายการได้ใช้วิธีทำรายละเอียดลงไว้ในสมุดบัญชี ดังนี้

เลขที่	ชื่อเรื่อง	ผู้ประพันธ์	พิมพ์	หน้า	จัดพิมพ์
๗๕	เทศาภิบาล	กรมพระยาจักร์	๒๔๔๘	๙๑	กรมศิลปากร

และทำครรชนีสำหรับหนังสือเล่มนี้ไว้สำหรับค้นหาเรื่องได้สะดวกดังนี้

ระเบียบการปกครองแบบเทศาภิบาล เลขที่ ๗๕

และได้จัดหนังสือนี้เข้าไว้ในหมวดของพระราชนิพนธ์ ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจักร์ราชานุภาพการที่ไม่ได้จัดแบบของคิวหรือทำบัตรรายการแบบห้องสมุดทั่วๆ ไปนั้น ทั้งนี้เพราะหนังสือมีจำนวนไม่มากนักประมาณ ๑๐๐๐ เล่ม และเป็นหนังสือภาคหอมากที่สุก (ที่พิมพ์แจกงานศพ) กับอีกประการหนึ่งเป็นห้องสมุดใช้ส่วนตัว การค้นหาจึงไม่ยากจน

ถึงต้องทำบัตรรายการสมบูรณ์แบบ และจัดเรียงตามหมวดหมู่ เป็นแต่เพียงเรียงตาม
ชนิดกึ่งที่ยกตัวอย่างไว้.

สำหรับวารสารหรือหนังสือรายปี ได้ทำครรชนีกันเรื่องเฉพาะที่มีอยู่ วิธีทำ
ทำตามแบบดัชนีนิยสารไทย ซึ่งเป็นเอกสารนิเทศการศึกษาของกรมฝึกหัดครูได้จัดพิมพ์
ไว้ ทำให้สามารถค้นเรื่องได้ดี จึงขอเล่าไว้ด้วย การนี้ได้รวบรวมจากนิยสารของไทย
ไว้ถึง ๓๒ รายการ ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๐๐ เป็นต้นมา.

ในหนังสือดังกล่าวนี้มีหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศด้วย ซึ่งได้แยกไว้ต่างหาก
แต่ก็ได้รวบรวมรายชื่อไว้กับหนังสือภาษาไทย ส่วนมากเป็นวรรณกรรมของนักประพันธ์
ที่มีชื่อเสียงของโลก อาทิเช่น Shakespear, Swift Goldsmith, Carlyle, Dryden, Milton, Tagore

ได้จัดรวมเข้าด้วยกันเป็นประเภทของ Poetry and Prose หรือ Selected Works
นอกนั้นเป็นหนังสือประวัติศาสตร์แต่ละสมัยมาจนถึงปัจจุบัน.

การจัดทำดังนี้ นับว่าเป็นการกระทำนอกเหนือไปจากวิชาบรรณารักษศาสตร์แต่
ก็ได้นำเอาวิธีการไปประยุกต์หลายอย่าง นำไปใช้ตามสภาพการณ์

แต่มีสิ่งอยากจะกล่าวว่า บรรณารักษ์ควรใช้ความรู้ความสามารถในสิ่งที่ตนฝึก
ฝนมา ว่าทำอะไรจะค้นนำหนังสือที่ต้องการมาได้เร็วและเหมาะสมกับสภาพของห้องสมุด

การจัดนี้เป็นแนวคิดของบุคคลผู้นั้น ไม่อาจถือเป็นวิชาการได้ เพียงแต่อยาก
จะให้เข้าใจว่าวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้นเราควรนำวิธีการ และทฤษฎีมาปรับปรุงเพื่อความ
เหมาะสมได้ หรือทำให้เกิดการริเริ่มได้.

วิธีส่งเสริมการอ่านหนังสือแก่เยาวชน

ถวิล สิริธน

ในโลกปัจจุบันนี้เราจะเห็นว่ามีเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายอย่าง ซึ่งเป็นเหตุให้พลโลกทั้งหลายต้องปรับตัวไปให้ทันกับเหตุการณ์ ทางด้านวิทยาศาสตร์ก็มีการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ แปลก ๆ มากขึ้น เพื่อช่วยในการทุนแรงของมนุษย์ และประหยัดเวลายิ่งขึ้น เป็นต้นว่าเครื่องทุ่นแรง ทำความสะอาด, และซักฟอก ฯลฯ ในด้านการศึกษาก็มีผู้คิดเครื่องกลไกสำหรับทำหน้าที่สอนให้แก่แทนครูซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาขึ้นมาแล้ว เครื่องกลไกนั้นทำหน้าที่ได้ดีเสียด้วย สามารถให้ความรู้แก่นักเรียนได้ดี เพราะได้มีการทดสอบดูแล้วเห็นว่านักเรียนที่เรียนวิชาจากครูเครื่องกลไกสอบได้ความรู้ผ่านไปได้เป็นอย่างดี ถ้าหากครูกลไกนี้ราคาไม่สูงแพงนัก ในวงการศึกษของประเทศเราก็ควรจะส่งเข้ามาใช้น้างในขณะนี้หากครูอยู่ขณะนี้ ในเรื่องการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ครูซึ่งเป็นเครื่องกลไกกับครูมีชีวิตจิตใจนั้น อย่างไหนจะดีมีคุณภาพกว่ากันนั้นข้าพเจ้าจะไม่ขอกล่าว เพราะเป็นเรื่องใหญ่เหมือนกัน พวกกันไม่จบได้ง่าย ๆ

ความจริงข้าพเจ้าก็ได้ทราบเรื่องนี้ มาจากการฟัง ดร. สโรช บัวศรี และการอ่านจากหนังสือข่าวสารการศึกษาจากต่างประเทศนั่นเอง จากการฟังนั้นข้าพเจ้าได้ความรู้จากอาจารย์มนุษย์แท้ ๆ แต่การอ่านจากนั้นข้าพเจ้าได้จากหนังสือ อาจเป็นตำราของต่างประเทศ นิติสารทางการศึกษาและบทความจากหนังสือพิมพ์ในประเทศเราเอง

จึงเห็นได้ว่า การอ่านหนังสือก็เป็นทางหนึ่งที่จะได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ แต่ข้าพเจ้าก็เห็นว่ายังไม่สมบูรณ์ เพราะยังขาดความเข้าใจ, ขาดความทราบซึ่ง, ขาดทักษะในการปฏิบัติ และขาดการรับรอง.

อย่างไรก็ตาม การอ่านหนังสือก็ยังให้ประโยชน์แก่มนุษย์ในชีวิตประจำวันอยู่หลาย ๆ ทางด้วย ที่มนุษย์เราอ่านหนังสือก็เพราะ

- ก. ต้องการทราบความรู้จากหนังสือ ข่าวสารจากผู้แต่ง
- ข. ต้องการทราบความคิดใหม่ ๆ- แปลกที่มีผู้เสนอ
- ค. ต้องการความเพลิดเพลินจากการอ่าน เป็นการพักผ่อน
- ง. ต้องการประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าทางสังคม การอ่านทำให้เป็นคนกว้างขวาง
เข้าใจสังคมได้ง่ายขึ้น

ในการหนังสือถ้าจะจำแนกการอ่านออกแล้วก็ได้เป็น ๒ ประเภท คือ อ่านออกเสียง และอ่านในใจ

การอ่านออกเสียงก็ต้องการฝึกการอ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธี และสังคมนิยม ฝึกความคล่องในการเปล่งเสียง จึงอาศัยครูเป็นผู้คอยตรวจสอบแก้ไข เมื่อออกเสียงผิด และควรฝึกพร้อมกับการเขียน การพูดและส่วนประกอบของการพูดก็คือ การฟัง การกล่าวสุนทรพจน์ การเล่นละครด้วย

ส่วนการอ่านในใจนั้นคนเราได้มีโอกาสได้ใช้ในชีวิตมากไม่น้อย เพราะเมื่ออ่านภายนอกห้องเรียน หรือที่บ้าน ไม่จำเป็นต้องอ่านออกเสียงเลย และการอ่านในใจนี้จะมุ่งให้นักเรียนฝึกการเก็บข้อความที่อ่านว่าอะไรสำคัญบ้าง ถ้าให้อ่านหนังสือพิมพ์ก็ต้องให้รู้ว่ามีเหตุการณ์ เรื่องราวใหม่ ๆ อะไรเกิดขึ้น ถ้าเป็นเรื่องตลกตลกก็ให้รู้ว่าเป็นเรื่องไปแค่ไหน เหตุเกิดขึ้นที่ไหน, เมื่อไร, อย่างไร, เกี่ยวข้องกับผู้ใด, ผลได้ผลเสียเป็นอย่างไร.

การอ่านในใจนั้นต้องการความรวดเร็วมากกว่าการอ่านออกเสียง เพราะไม่จำเป็นต้องอ่านทุกตัวอักษร และรู้จักตัดผลความออก เลือกจับเอาแต่ใจความสำคัญ ๆ ได้ภายในเวลาอันสั้น.

สมมติว่ามีข่าวจากหนังสือพิมพ์ตอนหนึ่งว่า

“บรรณารักษ์ บริติชเคาน์ซิล เยี่ยมห้องสมุดในจังหวัดอยุธยา

เมื่อวันที่ ๑๐ เดือนนี้ เวลา ๙.๐๐ น. นายไมเคิล สมิททิส หัวหน้าการศึกษา

และนาย เจ. เอส. ปาร์คเกอร์ บรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งสำนักงานบริติชเคาน์ซิลได้เดินทางไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อเยี่ยมชมการศึกษา และห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัด

ที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย นางจรูญ ส่องศิริ อาจารย์ใหญ่และนายชูชัย สมกิจ ได้ให้การต้อนรับนำชมกิจการของโรงเรียนและห้องสมุด ต่อจากนั้นเจ้าหน้าที่ทั้งสองได้เดินทางไปยังโรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ นางสาวมานจิต เรืองพัทธา อาจารย์ใหญ่ ได้ให้การต้อนรับและนำชมการสอนภาษาอังกฤษและห้องสมุดของโรงเรียน เสร็จแล้วเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาทั้งสองเดินทางไปเยี่ยมโรงเรียนฝึกหัดครูและโรงเรียนสตรีฝึกหัดครู แล้วเดินทางกลับพระนครเมื่อเวลา ๑๔.๐๐ น. เศษ การเยี่ยมเยือนโรงเรียนดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและห้องสมุดครั้งนี้นับว่าเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนต่างๆ มาก

จากข้อความข้างบนนี้ ทำให้ผู้อ่านได้ความรู้ขึ้นมาอีกว่า นายไมเคิล สมิทิส หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและ นาย เจ. เอส. บาร์เกอร์ บรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งสำนักงานบริติชเคาน์ซิล ได้เดินทางไปเยี่ยมเยือน โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย, โรงเรียนฝึกหัดครู และโรงเรียนสตรีฝึกหัดครู ที่จังหวัดอยุธยา เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๐๔.

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านก็คือว่าอย่างไร จึงจะให้เด็กของเราสนใจในการอ่านหนังสือและให้เป็นคนอ่านหนังสือ อุปสรรคมากมายยังคงมีอยู่เช่นเคย ขำพเจ้าขอชี้แจงและเสนอการแก้ไขโดยสังเขปดังต่อไปนี้.

๑. ประเภทของหนังสือสำหรับเด็กอ่านนั้นยังมีน้อยมาก เช่น นิทานสำหรับเด็กที่แฝงคติธรรม ธรรมชาติศึกษา(ทางวิทยาศาสตร์เบื้องต้นช่วยได้มาก) การท่องเที่ยวผจญภัย ของศิษย์ของเมืองไทย และต่างประเทศ อาชีพของคนไทย ชีวิตของสังคมไทย และต่างประเทศ หนังสือเป็นเครื่องจูงใจอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้อ่าน จึงต้องขอความร่วมมือจากนักเขียนนักแต่ง.

๒. การที่จะฝึกให้เด็กอ่านหนังสือเป็นนั้น ทั่วๆ ไปต้องอาศัยการฝึกจากโรงเรียน โดยครูจะต้องทราบความมุ่งหมายของการสอนอ่าน, ทราบพื้นฐานความรู้ของเด็ก, ทราบความแตกต่างของความสามารถแต่ละชั้น และรู้จักการแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน.

๓. การกระตุ้นของครู ครูจะต้องเร้าให้เด็กอ่านหนังสือออกไปจากตำราเรียน อาจหาได้จากห้องสมุดของโรงเรียนที่บ้าน ฯลฯ เพราะครูย่อมทราบดีกว่าอะไรที่เด็กจะอ่าน ไม่ควรอ่าน.

๔. บริการที่ดีของห้องสมุดของโรงเรียน บรรณารักษ์ จะต้อง จัดหนังสือประเภทต่าง ๆ เข้าห้องสมุดให้พอเพียงอย่าให้นักเรียนต้องอุทานออกมาว่า “หนังสือที่มีอยู่นั้นผมอ่านหมดแล้ว” หรือ “ห้องสมุดไม่เห็นมีหนังสืออะไรนอกจากหนังสือธรรมะ”.

๕. ผู้ปกครองควรเป็นนักศึกษาบ้าง พยายามซื้อหาวรรณคดีที่เป็นอมตะ ตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับสารคดี อย่างน้อยก็ควรรับหนังสือพิมพ์ที่เป็นประโยชน์ไว้บ้าง ซึ่งหมายความว่าให้ผู้ปกครองพยายามสร้างห้องสมุดไว้ที่บ้าน.

๖. ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ และน่าสนใจไว้เป็นสมุดเรื่อง หรือสมุดภาพ พร้อมกันไปด้วย แม้จะต้องลงทุนบ้าง ผลที่ได้ก็นับว่าคุ้มค่า.

๗. ในการช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ ควรพิจารณาจัดสร้างห้องสมุดประชาชนขึ้นไว้ เพราะห้องสมุดยังเป็นศูนย์สำหรับแก้ปัญหาเยาวชนได้ประการหนึ่ง.

๘. การอบรมให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จากการอ่านหนังสือแล้วก็มี การแต่งคำประพันธ์ เขียนบทความ นวนิยายเรื่องสั้นลงในหนังสือพิมพ์บ้าง หรือจะเริ่มจากการหัดทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียนก็ได้.

๙. ควรจัดตั้งสมาคมภาษาและหนังสือขึ้นมากมาย ถ้ามีสมาคมเดียวก็ควรเปิดสาขาไปทั่วทุกภาคเป็นการรวมสมาชิกที่มีความสนใจประเภทเดียวกัน ทำนองเดียวกับสมาคมอื่น ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์หนังสือต่างชั้นใหม่ นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ นักศึกษาและครูพึงช่วยกันแต่งหนังสือให้มากขึ้น โดยเผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ และรับจัดบริการแลกเปลี่ยนหนังสือดี ๆ.

๑๐. สถานการศึกษาแห่งชาติช่วยกันรวบรวมคนดีของชาติ ที่สนใจทางด้านวรรณกรรมแผนกวิจัยให้ช่วยกันผลิตตำราให้มากเล่ม แม้จะแปลออกจากภาษาต่างประเทศก็ยังดี จะใช้วิธีชักจูงประชาชนให้ช่วยกันทำหรือประกวดก็ได้และควรให้ประสานงานกัน.

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอเสนอแนะว่าครูและผู้ปกครองทุกท่านจงช่วยกันให้กำลังใจแก่เยาวชนของเรา และช่วยกันส่งเสริมให้คนตัวที่จะเป็นนักอ่าน, นักค้นคว้า นักสถิติ อยู่เสมอ เพราะการอ่านหนังสือ ไม่เคยทำให้คนเสีย ถ้ารู้จักอ่านหนังสือเป็น แต่ครูและผู้ใหญ่เท่านั้นจะต้องช่วยกันแนะแนวทางที่ถูกต้องให้แก่เยาวชน ภายในโรงเรียนก็มีห้องสมุดเป็นแหล่งกลางที่นักเรียนจะไปแสวงหาหนังสืออ่านได้ ครูผู้สอนกับบรรณารักษ์ควรจะต้องทำความเข้าใจและร่วมมือกันจัดหาหนังสือมาสนองความต้องการของเยาวชน.

เฉลยข้อสอบวิชาชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

(ป.กศ.ต้น) พ.ศ. ๒๕๐๘

หมวด ค. วิชาบรรณารักษศาสตร์

ทวี มุขระโกษา

และ

ชลชัย ลีชะวลิช

ข. ภาคปฏิบัติ [เวลา ๑ ชั่วโมง - ๓๐ นาที - ๘๐ คะแนน]

๑. ถาม ก. จงให้เลขหมู่หนังสือประเภทต่างๆ ที่กำหนดให้ เปรียบเทียบกัน
ระหว่างชาติต่างๆ ตามที่ปรากฏในตารางข้างล่างนี้

ประเภทหนังสือ	อังกฤษ	เยอรมัน	ฝรั่งเศส	ไทย
(ตัวอย่าง) วรรณคดี	๘๒๐	๘๓๐	๘๕๐	๘๙๕.๙๑
นวนิยาย	๘๒๓	(833)	(843)	(895.913)
พจนานุกรม	๔๒๓	(433)	(443)	(495.913)
บทละคร	๘๒๒	(832)	(842)	(895.912)
ไวยากรณ์	๔๒๕	(435)	(445)	(495.915)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ เป็นคำตอบซึ่งในคำถามเดิมได้เว้นว่างไว้ให้ตอบ.

ถาม ข. เลขหมู่ ๕๐๓ เป็นเลขหมู่ของหนังสือประเภท พจนานุกรมศัพท์
วิทยาศาสตร์ จงแยกเลขหมู่ อีกลำมาให้อีก ๓ คำหลักการเติม
ตัวเลขตามวิธีเขียน ของระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยม (คิว)

ตอบ ข. ๕๐๐ = เลขหมู่หนังสือทางวิชาวิทยาศาสตร์

๐๓ = เลขตามแบบวิธีเขียน หมายถึง พจนานุกรม

$๕๐๐ + ๐๓ = ๕๐๐.๐๓ = ๕๐๓$ พจนานุกรมศัพท์วิทยาศาสตร์

อธิบาย ในกรณีที่น่าตัวเลขตามแบบวิธีมาเพิ่มเข้ากับเลขหมู่หนังสือ ซึ่งเป็นเลขจำนวนเต็มหลักร้อย ถ้ามีเลขศูนย์ ๓ ตัว ให้ตัดออก ๒ ตัว เสมอ เว้นแต่เลขที่ได้จะไปตรงกับเลขหมู่ที่ได้กำหนดความหมายไว้ก่อน แล้ว ซึ่งต้องเลี้ยงไปใช้เลขใหม่ โดยคงเลขศูนย์ไว้เท่าที่จำเป็น

๒. ถาม จงเรียงข้อความต่อไปนี้ให้ถูกต้องตามตัวอักษร โดยให้ปฏิบัติตามกฎการเรียงบัตร

๑. เลี้ยว ศรีเสวก	ลำดับที่	(ตอบ) ๒๕
๒. ภาษาไทยชุดक्रम	„ („)	๑๗
๓. พรหมมณี, พระ	„ („)	๗
๔. วงศาธิราชสนิท, กรมหลวง	„ („)	๒๗
๕. พิทักษ์-รักษพลเดช	„ („)	๑๕
๖. พระนางฟลาเวีย	„ („)	๑๑
๗. พนมเทียน	„ („)	๕
๘. พงศ์นารด สวัสดิ์ชูโต, ร.ท.	„ („)	๒
๙. ลำนำแห่งเจ้าพระยา	„ („)	๒๒
๑๐. วรณกรรมที่เลือกแล้ว	„ („)	๒๔
๑๑. ภาษาอังกฤษ	„ („)	๑๔
๑๒. ภูวนะตร์นรินทร์ฤทธิ, กรมหลวง	„ („)	๒๐
๑๓. พระขรรค์เพชร	„ („)	๙
๑๔. พยับหมอก	„ („)	๖
๑๕. พญาวานร	„ („)	๓
๑๖. ภาษาไทย	„ („)	๑๖
๑๗. พิชัย โอศตรจิตต์	„ („)	๑๓
๑๘. พันธุ์มังกร	„ („)	๑๒

วารสารสมุดห้อง

๑๙. ลัทธิของเพื่อน	 (,,) ๒๑
๒๐. พระเจ้าอโศก	 (,,) ๑๐
๒๑. ดิขิต ตว่างวรรณ	 (,,) ๒๓
๒๒. โลก—ประวัติศาสตร์	 (,,) ๒๖
๒๓. พุทธศาสนา	 (,,) ๑๕
๒๔. พณิชยศาสตร์วิธาน, พระยา	 (,,) ๕
๒๕. พรหมดิขิต	 (,,) ๘
๒๖. ภูมิศาสตร์	 (,,) ๑๙
๒๗. พงศาวดารเมืองสงขลา	 (,,) ๑
๒๘. ดิขิต	 (,,) ๒๙

๓. ถาม สมมุติว่าห้องสมุดของท่านต้องการจะสั่งซื้อหนังสือ ชื่อ วิทยาสารานุกรม ซึ่ง
กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นผู้แต่ง บริษัทแพร่พิทยาเป็นผู้พิมพ์ออก
จำหน่าย ราคาเล่มละหกสิบบาท พิมพ์ออกเผยแพร่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ คุณ
อรุณี รักงานเป็นผู้เสนอแนะให้ห้องสมุดซื้อหนังสือ ให้ท่านจัดทำบัตรสั่ง
ซื้อหนังสือ (Order Slip) เล่มนี้ เพื่อจะได้เก็บไว้ในห้องสมุด.

ตอบ บัตรสั่งซื้อหนังสือ (Order Slip)

ชื่อผู้แต่ง นราธิปพงศ์ประพันธ์, กรมหมื่น	
ใบสั่งเลขที่	ชื่อหนังสือ วิทยาสารานุกรม พิมพ์ครั้งที่—ที่พิมพ์ พระนคร ผู้พิมพ์ แพร่พิทยา ปีที่พิมพ์ ๒๕๐๖ ราคา ๖๐ บาท จำนวน ๑ เล่ม ผู้แนะนำหรือสั่ง อรุณี รักงาน

อธิบาย บัตรส่งชื่อนั่งสือ ลักษณะที่นิยมใช้กันเป็นบัตรอ่อน พิมพ์รายการเกี่ยวกับการส่งไว้เรียบร้อย (บัตรสำเร็จรูป) มีชื่อผู้แต่ง, ชื่อนั่งสือ, พิมพ์ครั้งที่, ผู้พิมพ์, ปีที่พิมพ์, ราคา, จำนวนเล่มและผู้แนะนำหรือสั่งเป็นต้น บรรณารักษ์เพียงแต่กรอกข้อความตามรายงานเท่าที่ทราบ แต่ต้องให้สมบูรณ์เท่าที่จะทำได้ ปรกตินิยมใช้ ๒ แผ่น ๆ ละสี่คู่กัน เวลากรอกรายการก็ใช้วิธีคัดสำเนาไปพร้อมกัน เมื่อกรอกเสร็จแล้ว จะใช้แผ่นหน้าซึ่งมักจะเป็นกระดาษสีขาว เก็บไว้ในตู้บัตรรายการซึ่งจัดไว้เป็นพิเศษสำหรับ "ส่งชื่อ" หนังสือโดยเฉพาะ เรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่งทำนองเกี่ยวกับการเรียงบัตรหนังสือ ส่วนอีกบัตรหนึ่งอาจใช้สีต่าง สีเหลือง หรือสีฟ้าสีใดสีหนึ่งแล้วแต่กำหนดเป็นบัตรสำเนาใช้แนบติดไปกับรายชื่อหนังสือที่ส่งชื่อให้สำนักพิมพ์หรือร้านจำหน่ายใช้ตรวจสอบกับหนังสือที่คัดเลือกให้ เมื่อได้เล่มที่ต้องการแล้วก็ใช้บัตรอันนี้สวทมาติดกับหนังสือ เมื่อห้องสมุดได้รับหนังสือมาแล้วจะนำมาตรวจสอบกับบัตรส่งชื่อ (สีขาว) บัตรส่งชื่อ (สีอื่น) และรายการหนังสือในใบส่งชื่อให้รายการบนหนังสือกับรายการทั้ง ๓ นี้ถูกต้องตรงกันจึงถึงบัตรส่งชื่อ (สีขาว) ออกจากลิ้นชักบัตร หมายความว่าได้รับหนังสือแล้วย้ายไปเก็บไว้ในตู้บัตร "ได้รับหนังสือแล้ว" เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานและใช้ตรวจเมื่อจะส่งชื่อครั้งต่อไป ส่วนบัตรส่งชื่อ (สีอื่น ๆ) ใช้สอดหนังสือส่งไปแนกทำบัตรรายการ หรือใช้แทนบัตรรายการชั่วคราวจนกว่าแผนกทำบัตรรายการจะทำบัตรเสร็จ.

๕. ถาม ถ้าท่านเป็นบรรณารักษ์ ท่านคิดว่าห้องสมุดควรจะจัดนิทรรศการเมื่อใด และมีหลักในการจัดอย่างไรบ้าง จงยกตัวอย่างที่ท่านได้เคยจัดมาสัก ๑ หัวข้อ

ตอบ ก. โอกาสที่จะจัดนิทรรศการคือ

- ๑) เมื่อมีหนังสือใหม่หรืออุปกรณ์อย่างอื่น ๆ และต้องการแสดงให้ผู้อ่านรู้จัก.
- ๒) เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันลอยกระทง วันปิยมหาราช วันปีใหม่ เป็นต้น.

๓) เนื่องในโอกาสพิเศษ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจของประชาชน เช่น เรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือเรื่องที่น่าสนใจทั่วๆ ไปโดยไม่เกี่ยวกับกาลเวลา เช่น แนะนำการปรุงอาหาร การท่องเที่ยว ชีวิตประจำวันบุคคลสำคัญ เป็นต้น หลักในการจัดนิทรรศการ คือ

- ๑) เพื่อชักชวนให้ผู้ที่มาชม ใช้หนังสือและอุปกรณ์อย่างอื่นในห้องสมุดให้มากขึ้น ด้วยการแนะนำหนังสือแก่ผู้อ่าน.
- ๒) เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่า มีหนังสืออะไรใหม่เข้ามาบ้าง ด้วยการนำหนังสือใหม่แสดงไว้ก่อน ๗ วัน ก่อนที่จะเปิดให้ยืมได้.
- ๓) หนังสือที่นำมาจัดนิทรรศการนั้น ควรมียู่แล้วในห้องสมุดและสามารถให้ยืมได้.
- ๔) การจัดนิทรรศการก็เหมือนการโฆษณาสินค้า ก็ต้องมีสิ่งล่อใจ.
- ๕) ต้องไม่บรรจุสิ่งของในตู้ ให้แน่นเกินไป เพราะจะทำให้ไม่สวย.
- ๖) ในการจัดทุกครั้ง ควรใช้หนังสือจัดปะปนกับรูปภาพหรือสิ่งของอย่างอื่นให้สัมพันธ์กัน ความสำคัญอยู่ที่ต้องการแนะนำหนังสือแก่ผู้อ่าน.
- ๗) ควรมีป้ายบอกชื่อเรื่อง และมีคำอธิบายประกอบสั้นๆ เกี่ยวกับเรื่องที่จัด เพื่อให้ผู้ชมทราบเป็นพื้นฐาน.
- ๘) ต้องมีศิลป์ในการประดิษฐ์สิ่งของที่มีก้าน้อยให้มีความสูงขึ้น และสามารถจัดให้สะกดตาถึงจุดของความสนใจ.
- ๙) การจัดนิทรรศการไม่ควรปล่อยไว้นานๆ ตามปกติจัดกันเป็นเวลา ๑-๒ สัปดาห์ ก่อนหรือขณะที่เป็นวันสำคัญหรือเหตุการณ์เกิดขึ้น.

ก. ตัวอย่างที่เคยจัดทำ แล้วแต่ผู้ตอบจะเขียนเข้ามา โดยใช้หลักการจัดในข้อ ข. เช่น

- (๑) เขียนแผนภูมิงานที่สำคัญๆ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น เลิกทาส ก่อกระทรวงใหม่ ปรับปรุงการศึกษา เป็นต้น.
- (๒) รูปภาพสวยๆ และหนังสือเล่มที่น่าสนใจทั้งที่เป็นชีวประวัติ และพระนิพนธ์ของพระองค์.

- (๓) ใช้อุปกรณ์อย่างอื่นเพื่อความสวยงามและเน้นความเด่น
- (๔) เขียนประวัติย่อๆ
- (๕) วัน เวลา ที่จัดขึ้น

๕. ขาม

กำหนดหนังสือให้คนละ ๑๖ เล่ม จงเรียงหนังสือที่กำหนดให้ให้เข้าชั้นหนังสือในห้องสมุด โดยให้เรียงตามหลักการเรียงหนังสือเข้าชั้นของห้องสมุด

ตอบ

(หมายเหตุ:— กรรมการ ควบคุมห้อง สอบภาคปฏิบัติเป็นผู้คัดเลือกหนังสือ จัดวางไว้เป็นกองๆ กองละ ๑๖ เล่ม เลขเรียกหนังสือไม่ซ้ำกันแล้วเรียกให้ผู้เข้าสอบ เรียงหนังสือทั้ง ๑๖ เล่มให้เลขเรียกหนังสือเรียงตามลำดับเช่น เกี่ยวกับการเรียงหนังสือเข้าชั้นใช้เวลาประมาณ ๑๕-๑๘ นาที)

วิธีเรียง

๑) เลือกหนังสือแต่ละเล่ม จัดแยกออกเป็นหมวดหมู่ จัดเลขหลักร้อยเสียก่อน เช่น ๐๐๐, ๑๐๐, ๔๐๐, ๓๐๐,... เป็นต้น แล้วจัดเลขหลักสิบหลักหน่วย และทศนิยม เช่น เกี่ยวกับการจัดเลข ตามวิชาคณิตศาสตร์ เช่น ในหมวด ๓๐๐ เราก็จัด ๓๐๐, ๓๑๐, ๓๒๐, ๓๓๐, ๓๔๐, ๓๕๐ เป็นต้น แล้วในแต่ละหมู่ก็นำมาจัดเรียงย่อยอีก เช่น ๓๓๐, ๓๓๐.๑, ๓๓๐.๑๕, ๓๓๐.๑๙ ๓๓๐.๓, ๓๓๒, ๓๓๒.๑, ๓๓๓.๙๑... เป็นต้น.

๒) เมื่อเรียงตามลำดับเลขหมู่แล้ว นำเอาแต่ละเลขหมู่ที่ซ้ำกันมาเรียงตามลำดับเลขผู้แต่งอีก เช่น

๓๓๕.๑๒,

๓๓๕.๑๒,

๓๓๕.๑๒,

๓๓๕.๑๒

ก ๑๗

ข ๒๖ ก

ข ๑๙

ป ๑๗

เป็นต้น เลขผู้แต่งคือ ก ๑๗, ข ๒๖ ก, ข ๑๙ ป ๑๗ ...ซึ่งนำมาเรียงตามลำดับอักษรแบบพจนานุกรมและเรียงตามตัวเลขจากน้อยไปหามาก.

๓) นำหนังสือที่จัดเรียงไว้แต่ละหมวดหมู่นี้มาเรียงรวมกันทั้ง ๑๖ เล่ม เอาเลขจำนวนน้อยไว้ทางซ้ายมือเมื่อวางหนังสือเอาสันเข้าหาตัวเรา เรียงไปหาเลขมากทางมือ หนังสือก็จะเรียงกันตามลำดับแบบเกี่ยวกับการเรียงหนังสือเข้าชั้น.

๔) สมมุติให้เลขเรียกหนังสือที่กรรมการกำหนดให้มีดังนี้

๐๑๕.๙๕๙๓, ๐๒๐, ๐๒๐, ๐๒๐ ๐๒๕.๓,

ธ ก ม ส ส

๐๒๕.๙, ๙๕๙.๓, ๙๑๕.๙๓, ๒๙๙.๓, ๒๙๙.๓๐๙. ๕๐๓

ส ว พ ป อ บ

๖๑๐, ๑๕๓, ๑๓๓.๗ ๒๒๐, ๒๐๐

ก ว จ ย ว

เมื่อเรียงแล้วจะเป็นดังนี้

ซ้าย (น้อย) → ขวา (มาก)

๐๑๕.๙๕๙๓, ๐๒๐, ๐๒๐, ๐๒๐, ๐๒๕.๓, ๐๒๕.๙

ธ ก ม ส ส ส

๑๓๓.๗ ๑๕๓, ๒๐๐, ๒๒๐, ๒๙๙.๓, ๒๙๙.๓๐๙ ๕๐๓

จ ว ว ย ป อ บ

๖๑๐, ๙๑๕.๙๓, ๙๕๙.๓

ก พ ว

บทบรรณาธิการ

สมาคมห้องสมุด

ในที่ประชุมว่าด้วย การพัฒนาการห้องสมุดในภาคใต้ของเอเชีย ที่กรุงไคล์ เมื่อวันที่ ๓-๑๔ ตุลาคม พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๐๓ ทางมีความเห็นพร้อมกันว่า "ความเจริญของสมาคมห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการของห้องสมุดในประเทศ" จึงมีมติให้เสนอเรื่องนี้ต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เพื่อให้หาความช่วยเหลือและสนับสนุนเรื่องนี้ และช่วยกักจัดทำตัวอย่างระเบียบข้อบังคับของสมาคมห้องสมุด โดยขอให้ระบุวัตถุประสงค์สำคัญต่อไปนี้

๑. เพื่อให้รักษาไว้ซึ่งความสนใจ ในอาชีพทางห้องสมุด
๒. เพื่อจัดพิมพ์วารสารห้องสมุด
๓. เพื่อส่งเสริมการร่วมมือระหว่างห้องสมุด และบรรณารักษ์
๔. เพื่อกระตุ้นเตือนให้มีการออกกฎหมายห้องสมุดขึ้น

นอกจากนี้ที่ประชุมต่างก็เล็งเห็นความสำคัญของสมาคมห้องสมุด จึงได้จึงวอนให้บรรณารักษ์ให้ความสนับสนุนสมาคมห้องสมุด.

จากมติของที่ประชุมนี้ มีความหมายมากเกี่ยวกับกิจกรรมของห้องสมุด โดยให้สมาคมเป็นที่ที่เชื่อมโยงกันระหว่างสมาชิกคือบรรณารักษ์ทั้งหลายกับสมาคมห้องสมุด ถ้าต่างฝ่ายต่างให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน กิจกรรมทั้งสองฝ่ายก็จะเจริญก้าวหน้า โดยที่ทางสมาคมห้องสมุดรักษาความสนใจในอาชีพนี้, ให้วิชาการ, จัดพิมพ์วารสารห้องสมุด เผยแพร่วิชาการ บรรณารักษ์เป็นสมาชิกของสมาคมให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าวิชาการหรือกิจกรรมที่ทางสมาคมห้องสมุดจักดำเนินการขึ้น.

ในเรื่องนี้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นของท่่านสมาชิกทั้งหลายนั้น สมาคมก็ได้นำเนนการโดยยึดถือนโยบายเหล่านั้น โดยเป็นแหล่งที่ส่งเสริมให้ความรู้ทาง

ด้านวิชาการบรรณารักษศาสตร์ เช่นเปิดการอบรมในประเภทวิชาห้องสมุดประเภทต่าง ๆ เป็นประจำ และในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีทุกครั้งที่พยายามจัดหาหัวข้อเรื่องที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ท่านสมาชิกทั้งปวง เช่นในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ นี้ได้จัดหัวข้อเรื่อง "หนังสือสำหรับเด็ก และ เยาวชน" ได้เชิญผู้บรรยายและอภิปราย ที่ทรงคุณวุฒิหลายท่านมาบรรยายและอภิปราย ตลอดจนได้เชิญผู้ที่มีเกียรติในวงการหนังสือทุกๆ ท่านมาร่วมอภิปรายด้วยในการประชุมครั้งนี้ ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้แก่ท่านสมาชิกให้มากที่สุด.

สำหรับการจัดพิมพ์วารสารห้องสมุดนั้น ทางสมาคมได้จัดทำแผนการพิมพ์ขึ้นสนองท่านสมาชิกติดต่อกันมาจนปัจจุบันนี้เป็นเวลารอบ ๙ ปีแล้วในเล่มที่ท่านกำลังถืออยู่ในมือนี้ มีเรื่องมากกว่า ๔๐๐ เรื่อง โดยผู้เขียนมากกว่า ๑๕๐ ท่านซึ่งให้ประโยชน์ในทางวิชาการเสริมความรู้แก่ท่านสมาชิก อันเป็นที่ประจักษ์อยู่แล้ว.

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยของท่านนั้น ได้ดำเนินการเพื่อท่านตามวัตถุประสงค์เหล่านั้นโดยคณะกรรมการที่ท่านได้มอบความไว้วางใจ เลือกให้เป็นผู้ดำเนินการของสมาคมห้องสมุดเป็นอย่างดี.

ฉะนั้น ถ้าหากท่านสมาชิกทั้งหลายจะให้ความสนับสนุนกิจกรรมของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย โดยเติมกำลังอีกต่อไปแล้ว ก็จะเป็นอันหวังได้ว่าสมาคมห้องสมุดแห่งนี้คงจะดำเนินการให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางได้สำเร็จก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในวิชาบรรณารักษศาสตร์ รับใช้ท่านสมาชิกได้สมบูรณ์ ไม่บกพร่อง ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของบรรณารักษ์ อันเป็นผลดีแก่การศึกษาของชาติในที่สุด.

“ฐานะของบรรณารักษ์” คงมั่นคง ตามความหวังของเราทั้งหลาย

ครุฑนิ วารสารห้องสมุดปีที่ ๕

เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้เขียน บทความและหัวเรื่อง

กัลยา สฤณดิกุล

“แนะนำนักเขียน “ป. อินทรปาลิต” ๕ (ม.ค.—ก.พ. ๐๘), ๓๐—๓๔

การ์ตูนเนอร์, เอ. แอล.

“วิจารณ์หนังสือ วันเทศกาลทางศาสนาและรัฐพิธีของไทย ๕ (ม.ค.—ก.พ. ๐๘)

๓๕—๓๖ (มีภาคภาษาอังกฤษ)

“การร่วมมือระหว่างห้องสมุด” ๕ (ม.ค.—ก.พ. ๐๘), ๑—๕

การเลือกหนังสือและอุปกรณ์

จิรวัดมน จักรพันธ์, ม.ร.ว. “แนะนำแบบเรียนวิทยาศาสตร์”

๕ (มี.ค.—เม.ย. ๐๘), ๘๕—๘๘

“การสังเกตการอ่านหนังสือของเด็ก” ๕ (ก.ค.—ส.ค. ๐๘), ๒๔๑—๒๕๑

การอ่าน

ถวิล สุริยง “วิธีส่งเสริมการอ่านหนังสือแก่เยาวชน”

๕ (พ.ย.—ธ.ค. ๐๘), ๓๙๖—๓๙๙

พจนนา เสตะกัณณะ “การสังเกตการอ่านหนังสือของเด็ก”

๕ (ก.ค.—ส.ค. ๐๘), ๒๔๑—๒๕๑

“โครงการบรรณานุกรมแห่งชาติ” ๕ (มี.ค.—เม.ย. ๐๘), ๑๐๔—๑๐๘

“โครงการสาริตห้องสมุดโรงเรียน” ๕ (ก.ย.—ก.ค. ๐๘), ๒๖๙—๒๗๖

“จอมโจรกลับใจ” ๕ (ม.ค.—ก.พ. ๐๘), ๓๗—๔๐

จิรวัดมน จักรพันธ์, ม.ร.ว.

“ทำเนียบนามวารสารราชการ” ๕ (พ.ย.—ธ.ค. ๐๘), ๓๖๕—๓๗๒

“แนะนำแบบเรียนวิทยาศาสตร์” ๕ (มี.ค.—เม.ย. ๐๘), ๘๕—๘๘

ถนน ประภาวิวัฒน์

“บริการเอกสารวิจัย” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๖-๗

“แหล่ง และบริการเอกสารทางด้านการเกษตร” ๙ (พ.ก.—มิ.ย. ๐๘),

๑๕๕-๑๕๖

เฉลยข้อสอบวิชาชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.ก.ศ. ต้น) หมวด ก. วิชา

บรรณารักษศาสตร์ — (พ.ศ. ๒๕๐๖) ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๖๑-๗๓

— (พ.ศ. ๒๕๐๖) (๑) ๙ (มิ.ก.—เม.ย. ๐๘), ๑๒๑-๑๓๑

— (พ.ศ. ๒๕๐๗) (๒) ๙ (พ.ก.—มิ.ย. ๐๘), ๑๘๗-๑๙๔

— (พ.ศ. ๒๕๐๘) (๑) ๙ (ก.ย.—ก.ก. ๐๘), ๓๑๖-๓๒๙

— (พ.ศ. ๒๕๐๘) (๒) ๙ (พ.ย.—ธ.ค. ๐๘), ๔๐๐-๔๐๖

ชลัช ลีชะวลีเช

“พืชเชอร์รี่—ภัยจากผู้กินพืช” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๕๔-๕๗

“มนัส จรรย์ก—เกียรติประวัติหนึ่งในสี่แปด” ๙ (พ.ย.—ธ.ค. ๐๘) ๓๓๔-๓๔๙

“มาลัย ชูพินิจ—คุณสมบัติทางจิตวิทยา” ๙ (ก.ก.—ก.ค. ๐๘), ๑๙๕-๒๐๙

“วิหาคความร่วมมืยจากท้องถิ่น” ๙ (ก.ค.—ก.ค. ๐๘) ๒๒๓-๒๓๒

ชวัก ลีชะวลีเช, ผู้แต่งร่วม

“เฉลยข้อสอบวิชาชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา หมวด ก. วิชา

บรรณารักษศาสตร์ — (พ.ศ. ๒๕๐๖) ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๖๑-๗๓

— (พ.ศ. ๒๕๐๗) (๑) ๙ (มิ.ก.—เม.ย. ๐๘), ๑๒๑-๑๓๑

— (พ.ศ. ๒๕๐๗) (๒) ๙ (พ.ก.—มิ.ย. ๐๘), ๑๘๗-๑๙๔

— (พ.ศ. ๒๕๐๘) (๑) ๙ (ก.ย.—ก.ก. ๐๘), ๓๑๖-๓๒๙

— (พ.ศ. ๒๕๐๘) (๒) ๙ (พ.ย.—ธ.ค. ๐๘), ๔๐๐-๔๐๖

ชีวะประวัติ

กิตยา สฤษดิ์กุล “แนะนำนักเขียน “ป. อินทรปาลิต” ๙ (ม.ก.—

ก.พ. ๐๘), ๓๐-๓๔

ชลัช ลีชะวัต "พืชเจอรัดก-คัยามผู้ค้นชีพ"

๙ (ม.ก.-ก.พ. ๐๘), ๕๔-๕๗

_____ "มนัส จรรยาภัก-เกียรติประวัติหนึ่งในสเปน"

๙ (พ.ย.-ธ.ค. ๐๘), ๓๓๔-๓๔๙

_____ "มาลัย ชูพินิจ-คุณูปการตักศิลา"

๙ (ก.ก.-ส.ค. ๐๘), ๑๙๙-๒๐๙

ดำรง เพ็ชรพลาย "พระยาวิเทศ" ๙ (พ.ค.-มิ.ย. ๐๘), ๑๓๕-๑๔๙

"หนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์"

๙ (ก.ย.-ก.ก. ๐๘), ๒๖๑-๒๖๘

ทวี มุขระโกษา "วินสตัน เชอร์ชิลล์ รัฐบุรุษผู้ยิ่งใหญ่แห่งศตวรรษ"

(๑) ๙ (มี.ก.-เม.ย. ๐๘), ๗๕-๘๔, (๒) ๙ (พ.ค.-มิ.ย. ๐๘), ๑๗๐-๑๘๖

ดำรง เพ็ชรพลาย

"แนวความคิดเกี่ยวกับอาหารห้องสมุดโรงเรียน" ๙ (พ.ค.-มิ.ย. ๐๘),

๑๕๕-๑๖๗

"บทบรรณาธิการ-การส่งเสริมการอ่าน" ๙ (ก.ก.-ส.ค. ๐๘), ๒๕๗-๒๕๙

"บทบรรณาธิการ-ความช่วยเหลือที่นำสรรเสริญ" ๙ (พ.ค.-มิ.ย. ๐๘),

๑๕๕-๑๕๗

"บทบรรณาธิการ-ฐานะของบรรณารักษ์" ๙ (ก.ย.-ก.ก. ๐๘), ๓๓๐-๓๓๓

"บทบรรณาธิการ-สมาคมห้องสมุด" ๙ (พ.ย.-ธ.ค. ๐๘), ๔๐๗-๔๐๘

"บทบรรณาธิการ-แหล่งทรัพยากร" ๙ (มี.ก.-เม.ย. ๐๘), ๑๓๒-๑๓๔

"บรรณาธิการแถลง" ๙ (ม.ก.-ก.พ. ๐๘), ๗๔

"พระยาวิเทศ" ๙ (พ.ค.-มิ.ย. ๐๘), ๑๓๕-๑๔๙

"หนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์" ๙ (ก.ย.-ก.ก. ๐๘),

๒๖๑-๒๖๘

“หนังสือพุทธประวัติ” ๑ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๑๔—๒๒๒

ค.ช.

“การร่วมมือระหว่างห้องสมุด” ๕ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๑—๕

ถวิล สุริยน

“วิธีส่งเสริมการอ่านหนังสือแก่เยาวชน” ๕ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๓๔๖—๓๔๙

“ทรงคนในเรือการศึกษาของเด็ก” ๕ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๘—๑๐

ทวิ มุขระโกษา

พิเศษข้อสอบวิชาชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา หมวด ก. วิชาบรรณรักษ์
ศาสตร์

— (พ.ศ. ๒๕๐๖) ๕ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๖๑—๗๓

— (พ.ศ. ๒๕๐๗) (๑) ๕ (ม.ก.—เม.ย. ๐๘), ๑๒๑—๑๓๑

— (พ.ศ. ๒๕๐๗) (๒) ๕ (พ.ก.—มิ.ย. ๐๘), ๑๘๗—๑๙๔

— (พ.ศ. ๒๕๐๘) (๑) ๕ (ก.ย.—ก.ก. ๐๘), ๓๑๖—๓๒๙

— (พ.ศ. ๒๕๐๘) (๒) ๕ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๔๐๐—๔๐๖

“วินสตัน เชอร์ชิลล์ รัฐบุรุษผู้ยิ่งใหญ่แห่งศตวรรษ (๑) ๕ (ม.ก.—เม.ย. ๐๘),
๗๕—๘๔, (๒) ๕ (พ.ก.—มิ.ย. ๐๘), ๑๗๐—๑๘๖

ทองหยด ประทุมวงศ์

“บัตรรายการกับผู้ใช้ห้องสมุด” ๕ (พ.ก.—มิ.ย. ๐๘), ๑๔๓—๑๔๘

“วิจารณ์ นักดนตรีเอกของโลก” ๕ (ม.ก.—เม.ย. ๐๘), ๑๐๙—๑๑๖

“ทำเนียบนามวารสารราชการ” ๕ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๓๖๕—๓๗๒

ชวนินทร์ กรัยวิเชียร

“ห้องสมุดกฎหมาย” ๕ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๓๕๐—๓๖๔

“นวนิยายเรื่อง ‘แผ่นดินของเรา’ ของ มัลย์ ขุนพิทักษ์” ๕ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๑๐—๒๑๓

นวลฉวี สุขธรรมวงศ์

“โครงการบรรณานุกรมแห่งชาติ” ๕ (ม.ก.—เม.ย. ๐๘), ๑๐๔—๑๐๘

นิทาน—เรื่อง

ลมูล รัตติกาล “จอมโจรกลับใจ” ๕ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๓๗—๔๐

“แนวความคิดเกี่ยวกับอาคารห้องสมุดโรงเรียน” ๙ (พ.ก.—ม.ย. ๐๘), ๑๕๙—๑๖๗

“แนะนำนักเขียน “ป. อินทรปาลิต” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๓๐—๓๔

“แนะนำแบบเรียนวิทยาศาสตร์” ๙ (ม.ก.—เม.ย. ๐๘), ๘๕—๘๘

บทบรรณาธิการ คู่มือ ตำรง เพ็ชรพลาย

บทวิจารณ์หนังสือ

การ์ตูนเนอร์, เอ. แอล. “วิจารณ์หนังสือวันเทศกาลทางศาสนาและรัฐพิธีของไทย”

๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๓๕—๓๖ (มีภาคภาษาอังกฤษ)

ทองหยด ประทุมวงศ์ “วิจารณ์ นักคนตรีเอกของโลก” ๙ (ม.ก.—เม.ย. ๐๘)

๑๐๙—๑๑๖

แม่นมสา ขวลิขิต “นวนิยายเรื่อง “แผ่นดินของเรา” ของมัลลย์ ฐณีจ”

๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘) ๒๑๐—๒๑๓

————— “หนังสือ “ไทพ่าย” ของ สัญญา ผลประสิทธิ์”

๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๕๒—๒๕๖

————— “หนังสือ เรื่อง “ทำดีได้ก็ ทำชั่วได้ชั่ว” ของ

ท. เติงพิบูลย์” ๙ (ก.ย.—ก.ก. ๐๘), ๓๑๐—๓๑๕

วันเพ็ญ จันทรวโรจน์ “วิจารณ์ บทเพลงนันทน์นิเวศ ของปาริชาติ”

๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๕๑—๕๓

บรรณาธิการแถลง คู่มือ ตำรง เพ็ชรพลาย

บรรณานุกรม—การจัดทำ

นวลฉวี สุธรรมวงศ์ “โครงการบรรณานุกรมแห่งชาติ” ๙ (ม.ก.—เม.ย. ๐๘),

๑๐๘—๑๐๘

บรรณานุกรม—รายชื่อ

จิรวัดเน จักรพันธ์, ม.ร.ว. “แนะนำแบบเรียนวิทยาศาสตร์”

๙ (ม.ก.—เม.ย. ๐๘), ๘๕—๘๘

ดำรง เพ็ชรพลาญ "หนังสือพุทธประวัติ" ๙ (ก.ก.-ส.ก.๐๘), ๒๑๔-๒๒๒

สุวัฒน์ สิทธิชัยกิจ "หนังสืออุเทศประวัติศาสกร" ๙ (พ.บ.-ธ.ก.๐๘), ๓๙๓-๓๙๕

บรรณารักษศาสตร์- การศึกษาและการสอน

"หลักสูตรวิชาครูมัธยม ตามระเบียบว่าด้วยการสอบวิชาครู

พ.ศ. ๒๕๐๕" ๙ (ม.ก.-ม.บ. ๐๘), ๑๑๗-๑๒๐

"หลักสูตรวิชาเอกประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาคณะมัธยม

ว่าด้วยการสอบวิชาครู พ.ศ. ๒๕๐๕ วิชาบรรณารักษศาสตร์

๙ (ม.ก.-ก.พ.๐๘), ๕๘-๖๐

บริการเอกสารวิจัย

อุณ ประภาวิวัฒน์ "บริการเอกสารวิจัย" ๙ (ม.ก.-ก.พ.๐๘), ๖-๗

————— "แหล่งและบริการเอกสารทางด้านการเกษตร"

๙ (พ.ก.-ม.บ.๐๘), ๑๔๙-๑๕๒ (มีภาพภาษาอังกฤษ)

"บริการรายการกับผู้ใช้ห้องสมุด" ๙ (พ.ก.-ม.บ.๐๘), ๑๕๓-๑๕๘

บุญเจือ องค์ประดิษฐ์

"พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" ๙ (พ.ก.-ม.บ.๐๘), ๑๖๘-๑๖๙

พจนานา เสตะกัลณะ

"การสังเกตการณ์อ่านหนังสือของเด็ก" ๙ (ก.ก.-ส.ก.๐๘), ๒๔๘-๒๕๑

พระครูวิจิตรธรรมคุณ

"พระไตรปิฎกฉบับโบราณในพระวิหารวัดราชบพิธ" ๙ (ก.บ.-ก.ก.๐๘),

๓๐๔-๓๐๙

"พระนิพนธ์ของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" ๙ (พ.ก.-ม.บ.๐๘), ๑๖๘-๑๖๙

"พระอาจารย์พยอม" ๙ (พ.ก.-ม.บ.๐๘), ๑๓๕-๑๔๙

พิสิณธุ์ บุญบริดพันธุ์

"ลิขสิทธิ" ๙ (ก.บ.-ก.ก.๐๘), ๒๗๗-๓๐๓

“พิชชเชอร์ลัค—กัษยามผู้กินชีพ” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๕๔—๕๗

“มนัส จรรยงค์—เกียรติประวัติหนึ่งโนสแปน” ๙ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๓๓๔—๓๔๙

“มัลลย์ ชูพินิจ—คุณูปการกตัญญู” ๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๑๙๙—๒๐๙

แม่นมัส ชวลิต

“นวนิยายเรื่อง “แผ่นดินของเรา” ของมัลลย์ ชูพินิจ”

๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๑๐—๒๑๓

“หนังสือ “ไทพ่าย” ของสัญญา ผลประสิทธิ์”

๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๕๒—๒๕๖

“หนังสือเรื่อง “ทำดีได้ก็ ทำชั่วได้ชั่ว” ของ ท. เลียงพิบูลย์”

๙ (ก.ย.—ก.ค. ๐๘), ๓๓๐—๓๓๕

รณจวน อินทรกำแหง

“สื่อการศึกษาเพื่อความรับผิดชอบ” ๙ (มี.ก.—เม.ย. ๐๘), ๙๙—๑๐๓

ทมุล รัตติกาล

“จอมโจรกลับใจ” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๓๗—๕๐

ลิขสิทธิ์

พิสิษฐ์ บุณยรัตพันธุ์ “ลิขสิทธิ์” ๙ (ก.ย.—ก.ค. ๐๘), ๒๗๗—๓๐๓

เลียบเม้ง แซ่เบ๊

“ทรรคนะในเรื่องการศึกษาของเด็ก” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๘—๑๐

วันเพ็ญ จันทรวโรจน์

“วิจารณ์ บุปผะสันนิवास กองปาริชาติ” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๕๑—๕๓

วารสาร—ทำเนียบนาม

จิระวัฒน์ จักรพันธ์, ม.ร.ว. “ทำเนียบนามวารสารราชการ”

๙ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๓๖๕—๓๗๒

“วิจารณ์ “นักคนตรีเอกของโลก” ๙ (มี.ก.—เม.ย. ๐๘) ๑๐๙—๑๑๖

“วิจารณ์หนังสือ “วันทศกาลทางศาสนาและพิธีของไทย” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘),

๓๕—๓๖ (มีภาคภาษาอังกฤษ)

“วิธีส่งเสริมการอ่านหนังสือแก่เยาวชน” ๙ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๓๘๖—๓๘๙

“วิพากษ์ความร่วมมือจากท้องถิ่น” ๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๒๓—๒๓๒

“วินสตัน เชอร์ชิลล์—รัฐบุรุษผู้ยิ่งใหญ่แห่งศตวรรษ” (๑) ๙ (มี.ก.—เม.ย. ๐๘), ๗๕—๘๔,

(๒) ๙ (พ.ก.—มิ.ย. ๐๘), ๑๗๐—๑๘๖

ศูนย์บริการเอกสารการวิจัย กุที บริการเอกสารวิจัย
สวรินทร์ ช่วงโชติ

“ห้องสมุดรัฐสภาแห่งชาติของญี่ปุ่น” ๙ (ม.ก.—ก.พ. ๐๘), ๑๑—๑๘

“สื่อการศึกษาเพื่อความรู้รับผิดชอบ” ๙ (มี.ก.—เม.ย. ๐๘), ๙๙—๑๐๓

สุข พงษ์สถิตย์

“โครงการสาริตถ์ห้องสมุดโรงเรียน” ๙ (ก.ย.—ก.ก. ๐๘), ๒๖๘—๒๗๖

สุนัด ประภาสวัต

“หนังสือกับคนอ่าน” ๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๓๓—๒๔๐

สุวัฒน์ สิทธิชัยกิจ

“หนังสืออุทิศประวัติศาตร์” ๙ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๓๘๓—๓๘๕

“หนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์” ๙ (ก.ย.—ก.ก. ๐๘), ๒๖๑—๒๖๘

“หนังสือ “ไทพ่าย” ของสัญญา ผลประสิทธิ์” ๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๕๒—๒๕๖

“หนังสือพุทธประวัติ” ๙ (ก.ก.—ส.ก. ๐๘), ๒๑๔—๒๒๒

“หนังสือเรื่อง “ทำดีได้ ทำชั่วได้ชั่ว” ของ น. เสียงพิบูลย์” ๙ (ก.ย.—ก.ก. ๐๘), ๓๑๐—๓๑๕

“หนังสืออุทิศประวัติศาตร์” ๙ (พ.ย.—ธ.ก. ๐๘), ๓๘๓—๓๘๕

“หลักสูตรวิชาक्रमมัธยมตามระเบียบว่าด้วยการสอบวิชาครู พ.ศ. ๒๕๐๕”

๙ (มี.ก.—เม.ย. ๐๘), ๑๑๗—๑๒๐

“หลักสูตรวิชาชุดประกาศนียบัตรวิชาการศึกษามาระเบียบว่าด้วยการสอบ

วิชาชุดกร พ.ศ. ๒๕๐๕ วิชาบรรณารักษศาสตร์” ๙ (ม.ก.-ธ.พ.๐๘), ๕๘-๖๐

“แหล่งและบริการเอกสารทางด้านการเกษตร” ๙ (พ.ศ.-มิ.ย.๐๘), ๑๔๙-๑๕๒

(มีภาคภาษาอังกฤษ)

“ห้องสมุดกฎหมาย” ๙ (พ.ย.-ธ.ค.๐๘), ๓๕๐-๓๖๔

“ห้องสมุดรัฐสภาแห่งชาติของญี่ปุ่น” ๙ (ม.ก.-ก.พ.๐๘), ๑๑-๑๙

Choon Prabhavivadhana “Agricultural library resources and services in Thailand”

9 (May-June '65), 150-115

Gardner, A.L. “Book review: Buddhist Holy Days and State

Ceremonies of Thailand by O. Prabha” 9 (Jan.-Feb. '65), 35

Spain, Frances Lander “To serve the public” 9 (Jan.-Feb. '65), 20-29

วารสารห้องสมุด

T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

อัตราค่าบอกรับเป็นสมาชิกและลงแจ้งความ

- ค่าบอกรับ = ๑ ปี ๖ ฉบับ ๒๐ บาท เฉพาะผู้ที่ เป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทย ปีละ ๑๐ บาท (ค่าส่งเสร็จ) จำหน่ายปลีกฉบับละ ๓ บาท
- ค่าแจ้งความ = มีอัตราแตกต่างกันดังนี้
- = ปกนอกตัวหนังสือ ฉบับละ ๔๐๐ บาท ปีละ ๒,๔๐๐ บาท
 - = ใบแทรกกระดาษสีพิเศษในฉบับก่อนขึ้นเรื่อง ฉบับละ ๔๐๐ บาท
ปีละ ๒,๔๐๐ บาท
 - = ปกนอกด้านหน้าใน หรือหลังใน ฉบับละ ๒๕๐ บาท ปีละ ๑,๕๐๐ บาท
 - = ใบแทรกกระดาษสีในฉบับ ฉบับละ ๒๕๐ บาท ปีละ ๑,๕๐๐ บาท
 - = ในฉบับเต็มหน้า ฉบับละ ๒๐๐ บาท ปีละ ๑,๒๐๐ บาท
 - = ในฉบับ ครึ่งหน้า ฉบับละ ๑๒๕ บาท ปีละ ๗๕๐ บาท
 - = ค่าแจ้งความนอกจากรายการนี้เพิ่มหรือลดลงตามส่วนบอกรับ และ
ส่งเงินโดยทางธนาคารหรือเช็คไปรษณีย์ และติดต่อกับ

น.ส. นิตวรรณ อินทะเกษะ

เลขานุการบริหาร สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

๒๔๑ ถิ่นกอร์ทัยเทพกัญญา หน้าวัดบวรนิเวศ

ถนนพระสุเมรุ บางลำภู พระนคร